

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקשה

עובדים, יראים, חסידיים

השיחות האחרונות מאוצרותיו של הרה"ח ר' יחזקאל עקשטיין על חסידיים בירושלים של מעלה

השיפה היסטורית:

סיפור התיישבות קבוצת חסידי ברסלב בכפר שמאי בשנת תשי"ב

ברסלב גלובל
השער לחסידות ברסלב

יחסי טעשטיעני' בתחברשות
מזרחיים ויש חסידים אחר עגותיו
של הרבי

חדרי הגעגועים
סקירה חובקת עולם על חדרי ההתבודדות של אנ"ש מפולין של לפני השואה ועד ימינו אנו - לרגל שבת שפכי

שפכי ליבך בשבת 'שפכי'
רשמים מרוממים משבת שפכי הראשונה שהפכה לעובדה מזגמרת

כך התחזקתי אני
מדת חדש: חת"ת ח' מיכל לוינון מספר
על ימי נעוריו המאויים במזרח א"י נעוריו

סודותיה הנלווים של שיחת ע"ו
מזרחי 'תובתאח ותובתא' מגמת כניגוד דרך
הלימוד של הרבי שימח לבס אחר

28

עובדים, יֵרֵאִים, חסידיים

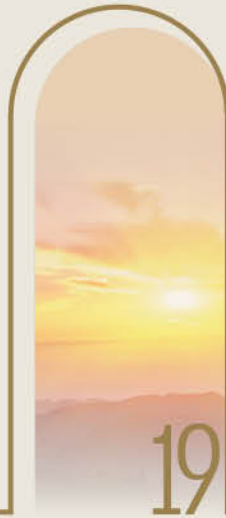
השיחות האחרונות מאוצרותיו של הרדה"ר יחזקאל עקשטיין על חסידים בירושלים של מעלה ♦ חשיפה היסטורית: סיפור התיישבות קבוצת חסידי ברסלב בכפר שמאי בשנת תשי"ב

22

חדרי הגעגועים

סקירה חובקת עולם על חדרי ההתבודדות של אנ"ש מפולין של לפני השואה ועד ימינו אנו – לרגל שבת שפכי

19

שפכי ליבך בשבת 'שפכי'

רשמים מרומוזים מושבת שפכי הראשונה שהפכה לעבודה מוגמרת

י"ל ע"י
מערכת אבקשה
טל': 02-539-6363
פקס: 077-318-0237

©
כל הזכויות שמורות.
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק
באישור בכתב מהמערכת.

הגליון מודפס ע"י מ.א. הפקת דפוס - כל סוגי ההדפסות במחירים זולים לקבלת הצעת מחיר משתלמת במיוחד פנו לטלפון 052-7631367

עיצוב גרפי ועריכה גרפית
E&LUM

פורסם ע"י מערכת 'ברסלב גלובל'
info@breslevglobal.com

לתרומות ושותפות בבית אבקשה פנו עוד היום: בארץ ישראל 02-6237686 בארצות הברית 845-650-9368

אברך יקר אנו מתפשים אותך!

אם הינך אחוז בעט ספר או מתמצא במקצועות הכתיבה השונים ראוי, תמול, עריכת תרגום וכדומה. אנא פנה למערכת והשאר הודעה בשלוחה 2

צבי לצדיק 48

הרה"ר ר' צבי יוסף וואסילסקי דער ציילט וועגן החסיד ר' לוי יצחק בנדר

- 36 מופת זה אני המכסה שמים בעבים
- 40 רפואת הנפש עצותיו של הרבי מול עצות העולם
- 44 חיים של הפצה קמפיין 'לנצח המלחמה'
- 45 נקודת המוקום חברת מקורבים סודית
- 46 במסילות הנערים חידוך להתבודדות
- 52 ילדי שעשועים - חתונת הגעגועים - מאמר הרבי שלי - סיפור

מדורים מלאי דעת מאירה:

- 04 דבור של הרבי 'קחו עמכם הכרים'
- 06 אוד הצפון לחפך את החסידה לדיעה
- 08 ימי נעודי מרדוד רדש לילה בכפר הפלסטיני
- 10 יתברדו ויתלבנו סדרת מאמרים לכוונת שירה ע"י - חלק א'

היהתשועה האחרונה למיזאשי התקווה

ה' רק ארבעים שנה לאחר מכן, כאשר זכה להשיג בשלמות את סוד כוונתו יתברך במילים אלו, מי יתן?! היה להם לומר 'תן אתה...' 'מדוע אין הם קוראים אלי ומבקשים ממנו שאקרבם אלי'.

כאשר מתבוננים במימרא הזו המובאת בגמרא (עבודה זרה ה:) עולה תמיהה עצומה: מהי הטענה על כלל ישראל שלא הבינו מתוך דברי ה' 'מי יתן'... שעליהם לבקש מה שתהיה להם יראת שהרי משה רבינו עצמו לא עמד על דעת קונו, אלא רק שנים לאחר מכן □ וכי מצופה היה מכלל ישראל שישגו את דעת ה' יותר ממשה!?

ועל כך מתרצים התוספות בדיבור עמוק מאין כמוהו, כי דווקא כלל ישראל שחטאו בעגל היו צריכים להבין, שבכדי להיטוהר מהזוהמא הנוראה שדבקה בהם עליהם לזעוק לה' ללא סוף: רבונו של עולם! חטאנו לפניך, תן לנו אתה יראת שמים!! תן אתה!! ורק כך יוכלו לחזור בתשובה.

בין לבבות שבורים ונחלים של רצונות דומעים, מהדהדת זעקתו הנוראה של רועה הדורות צח הצחצחות, בעת בה הוריד וגילה לעולם דרך ישרה ועמוקה, הלא היא 'עצת ההתבודדות', דרכה תוכל כל נפש, אף ממקום נמוך ככל שיהיה, למצוא ולגלות את נועם זיוו יתברך ואת תכליתה הנצחית.

בעת בה להטו רשפי שלהבת אישו הקדושה כשהוציא מפיו את הדיבור הנורא: 'מקטן עד גדול אי אפשר להיות איש כשר כי אם על ידי התבודדות', נדמה היה כי מעתה יגוע כוחו של היצר, כאשר רבבות ישראל ישאגו ככפירים ביערות ויחישו במהרה גאולת עולמים.

וכך אכן זעק התלמיד הנצחי, כשאך שמע את תקוות הדורות מפיו הטהור, מהר קרא, אמר: הרי מעתה לא תהיה שום מדרגה בעולם שתמנע ממני! כי על כל דבר אתפלל אבקש ואכסוף עד אשר אשיגה והלאה עד אין סוף!

דיבורים אלו יורדים למעמקי מבוכת הנפש הקשה: מי אמר שאני ראוי לשאת תפילה לפני ה' בפחיתותי הנוראה כל כך? איך אשא פנים לבוא עדיי בעירום ובחוסר כל לבקש שיקרביני וכי מה זכות יש לי לכך?!

ומה איפוא רבה התמיהה, כאשר למרות שעצתו של רבינו הקדוש והנורא כבר התגלתה ונשנתה ונשלשה פעמים אין מספר, דומה כאילו שעריה עדיין חתומים ונעולים המה, בפני כל בני מרון החפצים להיטהר.

אך הצדיקים שבקדושתם הנוראה זכו לכוון לדעתו יתברך, שוללים מכל וכל טענות 'חלישות הדעת' מכל סוג שהוא, ודווקא על ידי 'שיחה זו תפילה' הם משימים לנו את תקוותנו: כי אי אפשר להיות איש כשר, הן לגדולים במעלה והן לפחותי הדרגה, אלא אך ורק על ידי עצה זו!!

**הצדיקים
שבקדושתם
הנוראה זכו
לכוון לדעתו
יתברך, שוללים
מכל וכל
טענות 'חלישות
הדעת' מכל סוג
שהוא, ודווקא
על ידי 'שיחה
זו תפילה' הם
משימים לנו
את תקוותנו**

כי: **אף על פי שהוא עצמו אומר 'מי יתן וכו' שְׁנִרְאָה מְזֵה שְׂאֵין הַדְּבָר בְּיָדוֹ כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבָרְכָה: הַכֹּל בְּיַד שְׁמַיִם חוּץ מִיְרֵאת-שְׁמַיִם. אִף עַל פִּי כֵן רְצוֹנוֹ שְׁבַקְשׁ אוֹתוֹ 'תֵּן לָנוּ אֵתהּ, שְׁזֵה הוּא עֲנִין הַהִתְבּוֹדְדוֹת לְפָרֵשׁ שִׁיתָנוּ בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ וְלֵהִתְחַנֵּן וּלְבַקֵּשׁ מִלְפָּנָיו עַל נַפְשׁוֹ שִׁיתָנוּ לוֹ בְּרַחֲמָיו יְרֵאת שְׁמַיִם לְבַל יִחָטֵא עוֹד וְכוּ'**

כי בְּאֵמַת לְאֵמַתוֹ הַכֹּל בְּיָדוֹ יִתְבַּרֵךְ כְּמוֹ שְׁכַמָּה פְּסוּקִים וּמֵאֲמָרֵי חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבָרְכָה, מוֹרִים עַל זֶה... **רַק שְׁרָצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ דִּיקָא לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ עַל זֶה. וְזֶה בְּעֶצְמוֹ כִּנְיַת מִי יֵתֵן וְהִיא לְבָבָם, הֵינּוּ שִׁישִׁימוּ לָבָם הֵיטֵב לָזֶה לְבַקֵּשׁ וְלֵהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ תְּמִיד עַל זֶה וְלוֹמַר תֵּן לָנוּ אֵתהּ וְכוּ, וְאֵז בּוֹדָאי זְכָה אוֹתָם הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ לְיְרֵאת שְׁמַיִם וּלְכָל טוֹב. וְעַיִן הֵיטֵב בְּגִמְרָא הַנִּלְ וְחִבִּין כְּמָה וְכְמָה רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ שְׁכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יִבְקֵשׁ אוֹתוֹ עַל יְרֵאת שְׁמַיִם, שְׁזֵה הוּא עֲנִין הַהִתְבּוֹדְדוֹת שֶׁהִזְהִירוֹנוּ אֲדוֹנֵינוּ מוֹרְנוּ וְרַבְנֵנוּ, זְכָר צְדִיק לְבָרְכָה, פְּעָמִים אֵין מִסְפֵּר אֲשֶׁרֵי שְׂאִיחוֹ בָּזֶה. (השחפכות הנפש, פתיחה).**

לבבות הומים אשר בעת דבר איש אל רעהו משוחחים הם בקלות משך שעה ואף שעות אחדות ברצף, אך כאשר יתיישבו אל מול קונם יסתתמו טענותיהם ולבם יכבד עליהם, עד אשר אין מילה בפיהם לומר... כאשר רצונו לרדת לנבכייה של תמיהה זו, לפרק הקושיות ולגלות נסתרות, עלינו לבקש ולדרוש את סודותיה של ההתבודדות, ואכן בפתיחה לספר הקדוש והנורא 'השתפכות הנפש', אנו מוצאים את המעתיק נוגע בהקדמתו (פתיחה שנייה) ביסוד היסודות של ההתבודדות, בהדרכתו הברורה לכל מי שחפץ לבוא בשעריו של הספר הקדוש.

הטענה הגדולה שניצבת בפני עצת ההתבודדות מגיעה דווקא מכיוון בלתי צפוי, 'התבודדות' הרי היא גבוהה מעל גבוה ואיך ייתכן שכל ברנש רחוק ככל שיהיה יוכל לגשת אל הקודש?!" הציוור של המתבודד בעיני העולם היא כמו של שרף קדוש שאין לו בעולמו אלא יראת שמים, ההולך ומייחד ייחודים בינות להרים הגבוהים ובצידי הנחלים, ואשר על כן הם תמהים: הכיצד יוכל האיש החוטא והפושע להעז פניו ולדבר למול בורא העולם 'כדבר איש אל רעהו'.

אך על שאלה זו כבר השיב יוצר העולמות בכבודו ובעצמו, בהתגלותו אל בחיר הרועים משה רבינו, בטענה על כלל ישראל 'מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי' - כשאת עומקה של טענה זו רומז משה לכלל ישראל כשמשה רבינו מצידו את דבר

קחו עמכם דברים

הרה"ח ר' שמואל פלברבוים שליט"א

בשיעור על עצת ההתבודדות

תולד ועריסה: ש. רובינזון

האזירות על המאמר הינה על דעת העורך בלבד

זה גם מה שנדרש מהאדם בגִּשְׁתוֹ להתבודד, תשאף ליותר, לקיים את ההתבודדות בצורה מעולה וטובה יותר, תכסוף לנקודה האמיתית שקיימת בעצת 'ההתבודדות', ועל ידי זה תוכל לגלות בכל פעם רבדים עמוקים ומפלאים שטמונים בה. הן אמת הדבר כי עצם הישיבה לפני ה' כבר פועלת גדולות ונצורות על האדם, אך כאשר יהודי זוכה להתגבר ולהמציא בכל פעם דיבורים חדשים ויקרים, בוודאי מאיר לו הקב"ה פנים, ונפשו זוכה לדבקות עצומה בהשי"ת ובעצת ההתבודדות.

וכדי לקיים דבר זה, מומלץ מאוד ללמוד ולעיין בספה"ק 'ליקוטי הלכות' בו מסביר ומפרט מוהרנ"ת במספר מקומות את הדרכים לזכות להתבודדות שלימה וראויה, הנעשית מהודאה, מחשבון הנפש ומטענות ואמתלאות וכו', דו"ק עיין ותשכח.

חשיח לפני השי"ת את כל אשר על לבבך

ר' נתן כותב לבנו במכתב רע"ח ב'עלים לתרופה' על הפסוק "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים" שיש מספר סוגי דיבורים של ילד קטן, האחד הוא דיבור של ילד בן 'שתיים ושלוש שנים', שאמנם האב רווה נחת מדיבור כזה, אך עדיין ההגדרה לדיבור זה היא 'דיבור שאינו שלם', כי האב עדיין איננו מבין את רצון בנו בשלמות. ויש דיבור של ילד 'בן שש ושבע שנים', בשלב הזה הילד מדבר כראוי, 'והעיקר' - כותב ר' נתן - זהו הדיבור של גיל 'ארבע וחמש שנים' שאז הדיבור הוא בשלמות, ואביו משתעשע מכל הגה ודיבור של בנו. ונשאלת השאלה: מה ההבדל בין ילד בן ארבע וחמש, לבין שש ושבע. אמנם בפשיטות אפשר להשיב ע"פ הידוע בסודות הקבלה שיש עולמות הפירוד המשולים כנגד חצי דיבור, ויש עולמות שגבוהים מהם שהם כנגד דיבור שלם. אך חשבנו להגיד שהחילוק בין הגילאים הוא בבושה והיראה הקיימת אצלם. ולדוגמא אם האב

"לאיזה דרגא בהתבודדות אתה שייך?!"

כאשר ניגשים לעצת ההתבודדות, יש לדעת ולזכור: כשם שבשאר הדרכים והעניינים הנוגעים לעבודת ה'- רבו הדרגות והמעלות, כך גם בעצה זו קיימות דרגות רבות. כמו שאדם מבין שבעסק 'לימוד התורה' ובעבודת 'שבירת התאוות' עליו להתקדם מעת לעת ומתקופה לתקופה, ועליו לבדוק עצמו מדי פעם היכן הוא אוהז וכמה התקדם, כך מוכרחים גם בהתבודדות למשש בכל עת את הדופק ולראות האם היתה התקדמות בצורת ההתבודדות שלי, האם נכנסתי יותר ויותר לפנימיות העצה, או שאולי נשארתי 'תקוע' באותו מקום.

הסיבה שאנחנו מזכירים את העניין הזה, היא משום שלפעמים נדמה לאדם שהוא כבר מקיים את העצה של 'התבודדות' כראוי, הוא הרי מתבודד בכל יום, ואף יתכן מאוד שזוכה להתבודד 'שעה שלימה' מדי יום ביומו, אך צריך לזכור מה הרבי רוצה מאיתנו באמת. הרבי רוצה שנתקדם ונעלה בעבודת ה' מעלה מעלה, ושנשאף לדרגה הגבוהה יותר ולזו שלמעלה ממנה, וכן על זה הדרך.

"ההתבודדות מיוסדת על עלייה מדרגא לדרגא"

נמשיל זאת להיי האדם. כאשר ילד נכנס לת"ת הוא מתחיל ללמוד בכיתה הנמוכה ביותר, ובכל שנה הוא עולה כיתה, מכיתה א' לכיתה ב' וכן הלאה. בכל כיתה עוקבים אחריו המלמדים לראות שהוא אכן מתקדם יותר, ושהוא כבר לומד 'חומש' ואח"כ 'גמרא' וכו'. כך גם בחור בישיבה, עולה משיעור א' לשיעור ב' ובכל פעם מתפתח יותר בדרכי התורה והעבודה.

אני חסיד של הרבי בכל מצב!!!

כעת נוסף עוד נקודה שקשורה בהתבודדות, אך נוגעת לכל ענייני חסידות ברסלב. האדם צריך לזכור מה העיקר ומה טפל. ולכן ישאל את עצמו: האם אני עושה רצון רבינו או רצון עצמי. פעמים רבות, קל יותר לאדם לומר לעצמו: "אעשה התבודדות, אך לא שעה שלימה", או שאומר תהלים בזמן זה של ההתבודדות וכדומה. אדם זה אשרי חלקו וחבלו, אך עדיין צריך לזכור שעצתו של רבינו לעשות שעה התבודדות כראוי וכיאות, עדיין בעינה עומדת והינה יצוקה כיסוד איתן אשר לא ימוט. ואל לא לאדם לכופף את רבינו אליו, לרצונותיו ומאוויו, אלא על האדם מוטלת החובה לכופף את עצמו ולהתבטל לרבי על כל אשר יאמר כי הוא זה, כי אנחנו חסידים שלו ולא הוא חסיד שלנו!!!

תתבודד שעה כל יום – לא תתייטר כל היום

לסיום נאמר ש'ההתבודדות' מצילה את האדם מספיקות בכל היום, כי מי שאינו חי בצמוד לעצה יקרה זו - חייו מלווים בספיקות והיסוסים לאין שיעור. וגם אם מדובר בעובד ה' מופלג מאנ"ש, הרי שהוא מסתפק בכל פעם מחדש האם עליו ללמוד "ליקוטי מוהר"ן בעיון" או שעליו להשקיע בלימוד הגמ' ומפרשיה, ולאחר תקופה שלומד 'גמרא' - מצפוני נפשו מייסרים אותו שוב, אולי תלמד כעת 'תורה הזמנית' וחוזר חלילה. ואדם כזה וכל שכן אדם העוסק במשא ומתן באמונה, מסתובבים תמיד עם חיבוטי נפש עזים, ובכל פעם מנקרים בליבם הספיקות 'מה עלינו לעשות כרגע', ויוצא שמסתובבים עשרים וארבע שעות עם התבודדות שאינה כראוי...

ובמקום להפנות את 'חלוקת העצה' שלהם להשי"ת - שעה אחת ביום, ובעשרים ושלוש השעות הנותרות יתהלכו חופשי ללא מועקות והסתפקויות, רואים אותם מוכרים את קושיותיהם וספקויותיהם גם לחבריהם הקרובים, וכידוע שיספק' בגימטריא 'עמלק', ואם כן נמצאים מקררים את האמבטיה הרוחת כולה.

ממילא יוצא לנו כי ההתבודדות הינה קרש ההצלה שלנו ממי הזדונים השוטפים אותנו מכל עבר בגוף 'ברוח וב'נשמה'. ובפרט בצוק העיתים הללו שרבו המכשולות והנסיונות ביותר, צריכים אנו לזכור שאין לנו על מי להישען אלא על התפילות שאנו מתפללים לאבינו שבשמים, ועל העצות שמנחילים לנו ראשי יחידי הדורות ובראשם העצה הכללית שדרכה נזכה בעזהשי"ת להגיע לכל העצות אמן ואמן. ■

יקנה לבנו מתנה חשובה, אזי אם הבן כבר גדול דיו - הוא יגיד תודה ויבין שעכשיו אינו יכול לבקש שוב מאביו את אותו המתנה, אך ילד קטן לעומת זאת, אינו מתבייש מאביו ויום לאחר קבלת המתנה כבר מסוגל לרקוע ברגליו ולפרוץ בבכי על כך שרוצה שוב מתנה.

וזהו הפירוש של הפסוק "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים", הקב"ה מחכה שנבקש ממנו בכל פעם מחדש את הצטרפויותינו ללא כל בושה או פחד, ואפילו שאתמול כבר ביקשנו על עניין וצורך פלוני, אנחנו יכולים לשוב ולבקש היום כאילו מעולם לא ביקשנו על כך. וכמו שרבינו כותב בתורה כ"ה (תנינא): "את כל אשר עם לבבו ישח ויספר לפניו יתברך", ובדבר זה צריך ללכת בתמימות ופשיטות וללא חכמות.

"מה רבינו היה אומר עכשיו"

ידוע הדיבור שאמר רבינו "רצוני שתהיו אפויים בליבי", ונשאלת השאלה: מה אנחנו קשורים לעניין? אם ברצונו של הרבי שנהיה אפויים בליבו, אז שפעל לכך לבדו, ומדוע דרושה התערבותנו בנושא?!

וידוע מה שאנ"ש הסבירו שזה תלוי רק בנו, ככל שרבינו יהיה אפוי יותר בליבנו אנו, כך נזכה שנהיה אפויים בליבו. ועיקר הפעולה שלנו היא: להכניס בכל דבר את דעת רבינו הק'. נחשוב מה רבינו לימד אותנו בנושא. וכמו שמוהר"ן" כותב בהקדמה לספה"ק 'ליקוטי מוהר"ן', שאין דבר בקדושה שהרבי לא מזכירו בספריו ולכן אפשר לדעת בכל נושא ועניין מה הרבי אומר על כך.

ונביא דוגמא לכך מהגמרא במסכת 'סוכה': רבי אליעזר בן הורקנוס אמר "מעולם לא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבותיי", ושואלים כולם והרי פרקי דר' אליעזר אינו מפי רבותיו, וכן בשאר מקומות בש"ס - שני התנאים המזכרים ביותר הם "ר' אליעזר ור' יהושע" ומהם למד ר' עקיבא והעביר את התורה הלאה לחמשת תלמידיו ה"ה רבי מאיר, רבי יהודה, רבי יוסי, רבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע. וא"כ כיצד העיד על עצמו שהכל מפי רבותיו. אלא התשובה היא: בכל דיבור שאמר ר' אליעזר, הוא חשב קודם מה הרבי שלי היה אומר על דבר זה, ולכן נחשב לו כאילו הוא אומר זאת בשם רבותיו ממש. וכך צריך לחיות כל ברסלב'ר חסיד, על כל צעד ושעל עליו לשאול את עצמו: מה רבינו מחדש לי בדבר זה, איזו תורה או שיחה הרבי היה מזכיר בהזדמנות זו, כי הרי אין דבר שרבינו לא דיבר עליו במישרין או בעקיפין.

צריך לזכור שעצתו של רבינו לעשות שעה התבודדות, כראוי וכיאות, עדיין בעינה עומדת והינה יצוקה כיסוד איתן אשר לא ימוט. ואל לא לאדם לכופף את רבינו אליו, לרצונותיו ומאוויו, אלא על האדם מוטלת החובה לכופף את עצמו ולהתבטל לרבי על כל אשר יאמר כי הוא חסיד שלנו!!!

להפוך את ה'הסתרה' ל'ידיעה'

דרכים ונתיבות במסילות ההתבודדות העוליים ומאידים מתוך התורה הזמנית תורה ס"ב קמא

אדרבה! נותנים להם הרגשה תמידית כאילו שום דבר לא זו. וכל זאת כאשר יש בידם את הנשק הכי חזק בעולם, כל יריה קולעת תמיד למטרה, כל חייל לא מפסיק להטריד את האוייב. אך החיילים הגיבורים האלו מסתובבים עם פנים נפולות, עצובים ושבורים. הם לא רואים שמשוהו הולך להשתנות מהמצב הקיים, נראה להם שהם נשלטים ע"י האויבים.

הצבא הזה הם חסידי ברסלב! הנשק שלנו הוא הנשק של משיח, ורק על ידו משיח יכבוש בסופו של דבר את כל העולם. אולם הבריאה מתנהגת בצורה של סיבות וטבע, בעינינו אנו לא רואים שה' מנהיג את הכל ע"י תפילת הצדיקים, ולכן נכנס בלב כפירות שה' לא בדיוק שומע כל מילה שלנו רח"ל, ומזה עולה טעות הטועים. וגם אלו שכן מאמינים בזה - עכ"פ אין זה בלב שלם, ולכן הדיבורים שלהם הם זכים, אבל אין זכים כ"כ, ומזה משתלשל כל הגלות אצל פרעה ומצרים [כך היה גם כאשר יהודה נגש לדבר אל יוסף ולא זכה להכיר שהוא יוסף, ולכן לא היה הייחוד מושלם, אז ירדו ישראל למצרים].

אך מול זה נתן לנו רבינו הק' שתי הנהגות וחיובים ברורים בכל יום ויום, והם: לימוד פוסקים, והתבודדות. כאשר לימוד הפוסקים יברר לנו את הדעת והשכל, וההתבודדות הם הדיבורים שאי אפשר לדברם בלי להאמין ולהרגיש עכ"פ בדרגה הכי פחותה, שהקב"ה עומד כנגדו ושומע תפילתו.

והחיוב השלישי: לבוא אליו על התחלת וראש השנה, וזה במקום תיקון התענית [וכן ראש השנה שבכל יום כדלהלן], וכמו שאמר: אַחַרְכֶּךָ פֶּשְׁפָּא מְלַמְבְּרָךְ צָהָה עֲלֵינוּ שְׁלֵא לְהַתְעַנּוֹת כְּלָל. וְאָמַר הֲלֵא מִי שְׂאֵינוּ זֹכְרָה לְהִיּוֹת אֶצְלֵי עַל רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה הוּא אֵין לוֹ לְהַתְעַנּוֹת כְּלָל כִּנְ"ל, וְמִי שְׂזָזְקָה לְהִיּוֹת עַל רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה הוּא בְּרֹדָא אֵין צְרִיךְ לְהַתְעַנּוֹת כְּלָל מֵאַחַר שְׂזָזְקָה לְהִיּוֹת אֶצְלֵי עַל רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה וְהֵבֵן (חיי מוהר"ן תצ"א).

והנה שני הדברים הנ"ל הם חיוביים בכל יום, וכלשון ר' אברהם בר"ן: הַתְּגַלּוֹת הָאוֹר הַזֶּה בְּעוֹד גְּבֵרָה לִיל חֲשֻׁכוֹת גְּלִיזוֹתֵינוּ, לְתַן גַּם הַיּוֹם טְרַף אֶמְרֵי הַנּוֹרָאִים לְאֲנָשֵׁי בֵיתוֹ וּמְקַרְבָּיו, וְחֹק הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה (שְׁלַחַן עֲרוֹךְ וְהַתְּבַדְּדוֹת) לְבַלְתֵּי נַעֲבֹר אֶת הַחֹק הַהוּא כִּל יָמֵי חַיֵּינוּ (שְׁפָא בְּחִינַת "וְתִקְּם בְּעוֹד לְלֵילָה וְתִתֵּן טְרַף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ", וְעַיִן בְּשִׁיחוֹת הַר"ן בְּאוֹת קפ"ד, שֶׁהַשָּׁנָה דְּבָרִים הָאֵלֶּה הֵיוּ הַנְּהַגוֹת כְּלָלִיּוֹת לְכָל מְקַרְבָּיו בְּכָל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וְכִפֵּי הַמּוֹבֵן

לרגל ההתעוררות הנפלאה אצל כלליות אנ"ש להתחדש לקיים את עצת העצות של רבינו הק', הבה ניכנס קצת בעמקי התורה הזמנית - תורה ס"ב, למצוא את הסיבות הגורמות לקשיים להתבודד, ובעיקר את הפתרונות - הדרך איך להתבודד, אותה מסתיר לנו רבינו הק', מאחורי המילים.

נתחיל עם כמה שאלות וקושיות שנשאלים כסדר ע"י לומדי ומתעמקי התורה הזמנית, וכאשר נתבונן בהן נגלה את אותו 'שביל' שסולל עבורנו רבינו הק'.

א. איך הופכים את הסתרת הידיעה שהיא היא היצר הרע, לחלק מאהבת ה'?

ב. מדוע בשונה מכל האברים, הפה יש לו שתי חושים \ תפקידים, גם לאכול וגם לדבר?

ג. על איזה רחוקים, האמונה עדיין צריכה להמליץ אחרי שכבר כל העולם קוראים בשם ה'?

ד. אם רק לעתיד הצדיקים יעשו נפלאות, אי"כ איך אפשר היום לדעת שיש אלוך נמצא?

ה. למה רבינו מצווה לעשות התחלות חדשות, בזמן שע"ז נפסיד את עבודת ה' שזכינו ע"י ההתחלה הקודמת?

ו. ובמילים אחרות, רבינו חושש פן ואולי לא הייתה ההתחלה כראוי, ומדוע אינו חושש 'פן ואולי כן הייתה ההתחלה כראוי?

לפני שניכנס לביאוריו של רבינו הק', נקדים עם נקודה למחשבה בעניין זה:

כל המעצמות והמדינות בעולם כולו עסוקים בדבר אחד, והוא: להתחמש, לקנות נשק, לפתח נשק, לאמן את הצבאות, וע"ז לקבל צבא חזק ומצליח, לוקחים מיסים גבוהים מכל מוצר ומכל דרך אפשרי על מנת להגדיל את האוצר, והמטרה העליונה היא לצאת עם נשק יותר מתקדם.

כדי שהצבא יצליח, צריך תמיד להרים מה שיותר חזק את המורל של החיילים, לשם כך מספרים להם על הצלחות שלא היו ולא נבראו, ובמקביל - מסתירים מהם את הכישלונות. ישנם אפילו צבאות שמפיקים עיתונים עממיים מדומים כדי לשכנע את החיילים בכוחם ובכוח מדינתם.

אולם ישנו צבא אחד, העובד באופן הפוך מכולם. לחייליו כמעט אף פעם לא מראים את ההצלחות,

מחדש, וכמו ששאלנו לעיל בפליאה האחרונה. ויותר מזה, הלא השי"ת בעצמו חשש את החשש הזה, וכמו שכתוב בפסוק "ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלוקים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה". הרי שכביכול חשש השי"ת מכך שישראל יחזרו למצרים ששם הוא מצר הגרון וההתחלה.

אבל כשנתבונן בתורה, נראה שכל הכח של ההתחלה החדשה מגיע מכך שנבוא אל הצדיק מחדש, כי דווקא בכך הצדיק הזה שהיה לו תאוות אכילה גדול מאד [כמובא בהשמטות], וזכה לשברו בתכלית השלימות, בתעניתים והשלמות בלי שיעור, בכוחו הנשגב ונכל אנהו להתחיל בכל פעם לעשות רק טוב יותר. ולכן כלל ישראל כשיצאו ממצרים בכח משה רבינו, ואחר כך כשאמרו נתנה ראש ונשוב מצרימה - היה כל זה בלי הצדיק וכוחו, וזו כל הסכנה בהתחלה חדשה. ולכן, כהיום, אחר שהתענה וכבר שבר את הקלי' הסובבים את הפרי בתכלית השלימות, גילה לנו רבנו הק' שאם היה יודע גודל מעלת ההתבודדות - לא היה שובר כ"כ את הגוף, כי ההתבודדות היא התפילה שבאמצעותה מתפללים עם ידיעה בלב שלם שהשי"ת עומד כנגדו ושומע תפילתו.

ובכך הצדיק הזה נזכה כבר בעולם הזה להאיר האור שיתגלה לעתיד, ותפילותינו שהם בהתקשרות אליו - יעשו את הנפלאות גם בעולם הזה. ועיקר הנפלאות: מה שישתנה אצלנו הטבע שהיא ההרגל ונתחדש בתפילותינו, גם כאשר אין אנו רואים על פי דרך הטבע שום תועלת בזה. ולכן כל מעלתה הנשגבה של ההתבודדות היא דווקא כאשר מגיעה בהתקשרות וביטול מוחלט אל הצדיק הזה שהוא גילה זאת.

עוד עצה שמביא מוהרנ"ת: כאשר האדם יתחיל את ההתבודדות עם הודאה, יראה כיצד הדבר נותן לו כח להתבונן בהרחבות ובישועות שהיו לו. ועיקר ההרחבות, הוא מה שהאדם יתחיל להתבונן ולראות את הסיבות והדברים גשמיים שעל פניהם נראה שדרך הטבע סיבב זאת ועולם כמנהגו נוהג, וכאשר האדם מודה ומהלל את ה' על זה, אזי מגלה איך שגם כל הסיבות הכל מאתו, ולכן דווקא כשאודך, אז הוא מסוגל לקבל יושר לבב, ולהיכלל ב"אשה יראת ה' היא תהלל".

אמנם גם כשאחד אין לו דיבורים ואינו מדבר כלל, ואינו משתמש עם הכלי נשק האדיר הזה, אם יתעקש לצייט לרבינו ולבוא לשבת לפני השי"ת שעה ביום, זה בעצמו הוא בחי' תענית, [כמו שרואים בכמה נקודות בהתורה שעיקר התענית הוא העינוי שבדבר, ואכמ"ל] שהרי כח התענית הוא להוציא את הדיבור מגלותו, ועי" השתדלות זו בעצמה יזכה אח"כ לדבר דיבורים זכים כראוי לפני השי"ת.

אחר כל זאת, נבין כי בכוונה תחילה ברא השי"ת את שרי פרעה צמודים וסמוכים אל הדיבור, כי דווקא על ידם יגלה האדם כי גם בתוך כל הסיבות - מלא כל הארץ כבודו, ודווקא הרעב שבה עליהם הוא המלחלח הגרון, וכאשר נתגבר עליהם נגלה כי האדם הוא הקדושה, כמו שהתאוות הם הקלי' על הקדושה כמובא בפנים, [ובזה נבין מדוע הלב חלוק על האדם כאשר הוא רחוק מה, כי האדם עצמו הוא צד הקדושה] אך אחר שהצדיק יגלה לנו את כל זה, נזכה על ידו שגם העניינים שהם אצלנו קיום הגוף ופרנסתו] - רפואה ופרנסה], גם הם ע"פ הנהגת ה' ורצונו, ועי"ז נזכה שגם החלקים שהיו אצלנו עכו"ם ממש, גם הם יקראו אל ה', במהרה בימינו אמן. ■

שם שְׁקִיּוֹם הַשָּׁנִי דְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּחָק וְלֹא יַעֲבֹר מִסְּגָל וּמוֹעִיל לְנַצַּח בְּכַפְּלֵי כַפְּלֵים בְּלִי שְׁעוֹר, יוֹתֵר מֵאֵם אֶפְלוּ הִיָּה עוֹשֶׂה אוֹתָם הָאֲדָם כְּמוֹכֵן, וְלֹא בְּחָק וְלֹא יַעֲבֹר תְּמִיד בְּלִי הַפְּסֵק (כוכבי אור חכמה ובינה י"ט).

אולם למרות ששניהם ח"ק שווה [הפוסק' והשיח'ה], עדיין קיים הבדל ביניהם. שהרי חיוב לימוד הפוסקים הינו מוגדר וברור, דהיינו: ללמוד בכל יום שולחן ערוך [הגדולים או לפחות הקטנים] על הסדר, ובדיעבד סעיף שולחן ערוך בכל מקום שהוא, ובלבד שיהיה פסק הלכה בזה הסעיף [ואנ"ש הידרו להאריך בזה לפחות שעה כמו ציווי ההתבודדות]. אך לעומת זאת, חיוב ההתבודדות לוטה בערפל, לעיתים רבות הלב סתום וחתום ולכן האדם דוחה את קיום עצה זו משעה לשעה, ואינו מקיים את מה שאמר רבינו ז"ל (שי' הר"ן ל"א): כִּי לְפִי גִדֵּל מֵעֵלְת הַתְּפִלָּה שְׂיִקְרָה מֵעֵלְתָה מֵאֵד מֵאֵד, מִי יוֹדֵעַ אִם יִזְכֶּה אַחֲרָיִךְ לְהַתְּפַלֵּל, עַל־כֵּן כָּל מִה שְׂיִכַּל לְהַקְדִּים עֲצָמוֹ רְאוּי לוֹ לִזְרוֹ מֵאֵד וְלְהַקְדִּים. וכש"כ בתפילה זו שמעלתה גדולה עוד הרבה יותר. עד שבסוף מוצא עצמו שוכב על יצועו רח"ל בלי קיום חיוב השיחה בינו לבין קונו.

והעצה לזה היא: להתחיל להפנים את גודל מעלת דיבורינו איך שיהיו, שהרי כל דיבור ודיבור הוא הקדושה שלנו, [ולכן אחורי הקדושה היא היא אחר הדברים], וכאשר יצאו בני ישראל ממצר הגרון והדיבור, הבינו שההתחמשות שלהם אינה אלא להתחיל להאמין בגודל כח הדיבור וחמשת מוצאותיה, ואז "חמושים עלו מארץ מצרים". כי הדיבור יש לו קומה שלימה עם ראש, פנים וכו', ויש להדיבור הוד ויופי, ורק מחוסר אמונה אין אנו רואים כל זאת.

יותר מזה מגלה לנו רבינו הק'. הדיבור, לא רק שהוא חשוב גם בלי לב, אלא הוא הלב, וז"ל: אָמַר לְעֵינַי הַתְּחַקֵּת בְּהַתְּבַדְּדוֹת וּתְחַנּוֹת וּבְקִשּׁוֹת כִּי הַדְּבֹר יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוּל לְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם אֲף עַל פִּי שְׂנֵדָמָה לְהֶאֱדָם שְׂאִין לוֹ לֵב אֲף עַל פִּי כֵּן כְּשִׁיבֵר הַרְבֵּה דְּבָרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת וּתְחַנּוֹת וּבְקִשּׁוֹת וְכִיּוֹצֵא זֶהוּ בְּעֲצָמוֹ שְׂמֵדָר הוּא בְּחִינַת הַתְּגַלּוֹת הַתְּעוֹרְרוֹת לְבוֹ וְנִפְשׁוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבַּרְךְ בְּבְחִינַת "נִפְשִׁי יִצְאָה בְּדַבְרוֹ" שֶׁהַדְּבֹר בְּעֲצָמוֹ הוּא הַתְּגַלּוֹת הַנְּפֵשׁ וְהַלֵּב (תורה צ"ח תנינא).

אך זה עצמו - הקושי שלנו. קשה לנו להאמין שאכן דיבורים פשוטים אלו, שאנו זורקים מהפה בהתבודדות - בלי לב, בלי כוונה, הם אותם כלי נשק שיחריבו את כל מצרים, עם כל שרי הממשלה שלהם ומלכם בראשם. וכאן מגיעה העצה הנפלאה של ההתחדשות, להתחיל בכל פעם בהתבודדות - התחלה חדשה כאילו לא התחיל מימיו. כי ההיסטוריה מתארת לנו כל הזמן כיצד דיברנו ודיברנו ולא ראינו את התוצאות, ומכאן ועד חלשות הדעת בתפילה - הדרך קצרה, ולכן מוכרחים להתחדשות גדולה, כאילו לא התחיל מימיו.

וכמו שאמר רבינו הק': שְׂטוֹב שְׂיֵאמֵר הָאָדָם בְּשַׁעַת הַהִתְבַּדְּדוֹת כְּשֶׁמִּתְבַּדֵּד בִּינוּ לְבִין קוֹנוֹ, יֵאמֹר: הַיּוֹם אֲנִי מִתְחִיל לְדַבֵּק בְּךָ, וְיַעֲשֶׂה בְּכָל פְּעַם הַתְּחִלָּה, כִּי כָּל הַהִמְשָׁכוֹת הוֹלְכִין אַחַר הַתְּחִלּוֹת. וְאֶפְלוּ הַמְּחַקְרִים אוֹמְרִים שֶׁהַתְּחִלָּה הִיא כְּמוֹ חֶצִי דְּבָר שֶׁל כָּל הַמַּעֲשֶׂה. נִמְצָא מִמָּה נִפְשָׁה יַעֲשֶׂה בְּכָל פְּעַם הַתְּחִלָּה וְיֵאמֹר כְּנ"ל. כִּי מִמָּה נִפְשָׁה אִם הִיָּה מִקֵּדָם טוֹב, עֲכָשׁוּ הִיָּה טוֹב יוֹתֵר, וְאִם חֵס וְשְׁלוֹם מִקֵּדָם לֹא הִיָּה טוֹב, בְּיָדָי צָרִיךְ וּמְכַרְךָ לַעֲשׂוֹת הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה (חיי מוהר"ן תל"ז).

אבל בכל זאת יש להתפלא, מדוע אם היה מקודם טוב - יהיה עכשיו יותר טוב, הלא הוא מתחיל עכשיו

לילה בודד בכפר פרסטיני

שיחה עם: הרה"ח ר' מיכל לוינון שליט"א

כל מי שגילה את האור הנערב. צוות הישיבה שחשדו שאני מקרב את ר' יואל לברסלב - גזרו עלינו בחרם שלא נדבר אחד עם השני. כמוכן שלא יכולנו להתאפק ולכן בכל פעם שרצינו להתחזק יחדיו, היה האחד מרמז לשני איזה סימן, ומיד הבנו שהכוונה להיפגש. כך הלכנו כל אחד בנפרד - מרחק מה מהישיבה, שם היינו נפגשים ומדברים בסתר.

'היה בחור שבור בישיבה', נזכר ר' מיכל. 'אותו בחור עבר הרבה מאוד קשיים ומשברים בחייו, ואני חיזקתי ודיברתי עמו הרבה דיבורים מ'הנהר המטהר'. צוות הישיבה שלא ראו את זה בעין יפה חשדו שאני מנסה להשפיע עליו להתקרב לברסלב וזרקוני מהישיבה...

'רק לאחר שהוכחתי להם באותות ובמופתים כי הדיבורים איתו היו רק דיבורי התחזקות כיצד לעמוד איתן מול משברי החיים, ולא "חלילה" דיבורי התקרבות לברסלב, הותר לי לחזור לישיבה.

'האמת' ממשיך ר' מיכל 'כאשר דיברתי איתו, עשיתי זאת מתוך נקודה מאוד פשוטה ואמיתית, רציתי לסייע בעדו לעבור את החיים מתוך שמחה ואמונה, וכלל לא התכוונתי לקרבו לברסלב ב'דווקא'. כמוכן שהדיבורים כולם היו מתוך אוצרותיו של רבינו הקדוש, וכי יש עוד דיבורים בעולם היכולים לחזק אדם במצב כזה, חוץ מעצותיו הנפלאות והעמוקות של הרבי?

ממי יכולתם לשמוע דיבורי התחזקות ב'סדרן' הרחוקה כל כך?

אכן, הורגש אצלנו חיסרון גדול מכך שלא יכולנו לשמוע דיבורים מאנשי שלומינו, מפאת ריחוק המקום. אך ברוך השם שדאג לנו גם לזה, כשתקופה ארוכה היה הרה"ח ר' נתן שפירא שליט"א מבני ברק מוסר לנו שיעור מיוחד מאוצרותיו של רבינו הקדוש והתעוררות לקיים את עצותיו וללכת בדרכיו. השיעור היה נמסר עבירי ועבור ר' יואל בלבד! היינו יוצאים שנינו לטלפון ציבורי רחוק מהישיבה, משם התקשרנו לר' נתן והוא היה מדבר איתנו שעה ארוכה דיבורים זכים המרוויים את הנפש. חרוטה בליבי תקופה זוהרת במיוחד, בה היינו יוצאים כל ליל שישי, מה שנקרא 'בללות ליל שישי', אבל אנחנו עשינו "בילוי" עם טעם וחיות אמיתית... בחצות הלילה היינו צועדים שנינו לבית כנסת רחוק ושקט הממוקם ליד היער, שם למדנו יחד תורה בליקוטי מוהר"ן. היה זה תענוג צרוף, ממש מעין עולם הבא. משם המשכנו ליער הסמוך להמשך עבודת הלילה, כשדבר ראשון טבלנו במעיין שהיה שם, אחר כך נפרדנו אחד מחברו כדי לפרש כל אחד את שיחתו אליו יתברך. רק לקראת הנץ חזרנו לישיבה לתפילת שחרית כותיקין. 'מה אגיד לך?!', מתקשה ר' מיכל למצוא את המילים שיטיבו לבטא את ההרגשות שבליבו. 'העונג

חזילה נבקש לשמוע על ימי הילדות והמחזור, בצל של הרבי.

ברוך השם נולדתי להורים יראים ושלמים המקורבים לרבינו הקדוש, כך גדלתי מימי נעורי על ברכי ה'נחל נובע' וזכיתי בשנות הצעירות להסתופף הרבה בין אנשי הצדיק, אנשי שלומינו היקרים, בעיר בני ברק מולדתי.

בישיבה קטנה למדתי ב'בית דוד' בבני ברק, ישיבה ליטאית למהדרין. הייתי באותה תקופה הברסלב'ר היחיד בישיבה, אבל גם אז השתדלתי להתחזק בדרכי רבינו, ללכת לחבורות השבועיות שהתקיימו לבחורים. במיוחד זוכר אני את החבורה עם הרה"ח ר' דוד קרליבך שליט"א שהיה מלהיב את לבבנו מידי שבוע עם דיבורים חמים ובווערים ומחזקנו בעניין ההתקרבות לרבינו הקדוש ועצותיו המאירות. דיבוריו שנאמרו מנהמת ליבו הבווער, חוללו מהפך בליבי ובלב כל המשתתפים להתחדש ולהיכנס ל'חדר' של רבינו לפי גילנו והשגתנו. 'עד היום', מתרפק ר' מיכל, 'עדיין מהדהדים באזני דיבוריו שנאמרו בחיות והתלהבות יוצאת דופן'.

היה תקופה שהיה לי נוהג מיוחד: כל בוקר, בזמן ארוחת הבוקר בישיבה, הייתי מתחמק להיכל 'כולל ברסלב' שם למד אחד מאברכי אנשי שלומינו. היינו נפגשים, מדברים כמה דיבורים מהרבי ולאחר מכן פוצחים בריקוד קצר. הרגשתי שבאותן דקות ספורות אני מטעין את המצברים לכל היום. אחר כך חזרתי לישיבה עם כוחות חדשים ורעננים. יום יום הייתי מקיים את 'עצת העצות' ולעיתים אף במסירות נפש של ממש. הייתי יורד בהפסקת צהרים למרתף הישיבה ומתבודד שעה שלימה, מיד אחר כך הייתי צריך לרוץ לבית לטעום משהו שיהיה לי כוחות להמשך היום, בתוך זמן בין הסדרים 'דחפת' גם סדר לימוד קבוע עם אבי, משם רצתי לישיבה חזרה להספיק תפילת מנחה, וכל זה בתוך שעתיים בלבד!

כאשר סיימתי את הישיבה קטנה, עליתי לישיבה גדולה בעיר 'זיכרון יעקב'. זאת ישיבה ליטאית ידועה, אולם למרבה הפלא - דווקא שם התחיל למעשה פרק חדש בהתקרבותי לעבודת השם ולרבינו הקדוש. הישיבה הממוקמת מחוץ לישיבה עבירי - מקום נפלא לעבודת השם. מאידך, הייתי כמעט הברסלב'ר היחיד בישיבה, בזמני היה בחור שצוות הישיבה לא ידעו שהוא ברסלב'ר וקיבלוהו לישיבה, אבל מיד נסעו לאומן הוא נזרק מהישיבה.

היו עוד חסידי ברסלב בישיבה?

עמי בישיבה היה עוד מקורב טרי, הרה"ח ר' יואל משי זהב שליט"א, שהתקרב בישיבה ובער בשלהבת אש קודש לרבינו הקדוש כדרכו של

להישאר כאן, בוא לבית שלי..." המשיך להציע ברוב נדיבותו. 'תישן בחצר הבית ליד אחי ומחר בבוקר תחזור עם הטנדר של הב'ועלים'... (הפועלים). אני נבהלתי מהרעיון והתחננתי: 'תן לי להישאר באוטובוס עד הבוקר', הנהג הסכים ואכן בשעה חמש בבוקר - הגיע להעיר אותי. נסעתי עם הטנדר המקרטע של הפועלים הפלסטינים לעבר הגבול, אבל כשהגענו לגבול התחילה החגיגה... היה זה כאמור במוצאי שבת, כך שלא היה עלי שום מסמך מזהה, והחיילים בגבול לא הסכימו להעביריני. הסברתי להם שנרדמתי באוטובוס, הם שאלו וחקרו ורק לאחר שעה ארוכה הואילו 'ברוב טובם' לאשר לי לעבור את הגבול.

הגעתי לזיכרון יעקב ומיד רצתי למיטה שלא ישימו לב להיעדרותי, הבחורים אכן לא הרגישו בדבר, חוץ מבחור אחד שהיה מ'המתמידים' הגדולים. הוא היה ישן מאוחר בלילה. כאשר עלה לישון ראה את מיטתי ריקה ולאחר שחזר מהתפילה ראה אותי ישן שנת ישרים... הוא אמר לי אחר כך בהתפעלות: 'אתה הכי מתמיד מכולם, הולך לישון יותר מאוחר מכולנו, אחרי הנץ'...

את ספרי רבינו הייתי לומד בעיקר מחוץ לשיבה. אבל בהמשך פיתחתי כל מיני רעיונות מקוריים. לקחתי ספרים קטנים, הורדתי להם את הכריכה, ובמקומם הדבקתי כריכות של ספרים אחרים. וגם אז, הייתי מחביאם בחדרי היטב היטב. אבל למרות הכל, הבחורים גילו את תוכן הספרים ונעשה מכך רעש גדול... גם בנוגע לנסיעות לאומן היה לי נס מיוחד, כיון שהבינו בישיבה שאני מגיע מבית ברסלבי, ואבי רוצה מאוד שאשתתף בקיבוץ, נתנו לי לנסוע. ■

והחיות דקדושה שהרגשנו מידי שבוע לא ניתן לתיאור, ממש טעם גן עדן כפשוטו'...

הנהגה זו התווספה על היציאה הקבועה מידי לילה, לאחר סדרי הישיבה - אל היער הסמוך, שם זכיתי לפרש שיחתי לילה לילה.

איך עברו עליכם השבתות בישיבה?

היו... שבת קודש... מי יוכל לתאר את הטעם והעונג העילאי שיש בברסלב'ר שבת פשוטה, כל שכן לבחור כמוני שכל השבוע היה רחוק מאנשי שלומינו. גם אם בכל השבוע הייתי מחייה את עצמי בישיבה, על השבתות במחיצת אנ"ש כבר לא יכולתי לוותר, כמעט בכל יום שיש, הייתי אורז את חפצי ועולה לירושלים עיה"ק לשהות ביחד עם אנשי שלומינו ולהתבשר מאורם הנעים.

באחת הפעמים חוויתי נס גלוי עם אותה נסיעה לירושלים על שבת. מנהגם של בני הקהילה בזכרון יעקב היה להוציא בכל "שבת מברכין" אוטובוס פרטי לירושלים. הלך ביום שיש וחזור במוצאי שבת. כמובן שהצטרפתי לאוטובוס זה, שבוע אחד במוצאי שבת הייתי עייף במיוחד, התמקמתי בספסל האחורי, ולא חלפו כמה רגעים עד ששקעתי בשינה עמוקה. לפתע התעוררתי בבהלה, ואני מגלה לחרדתי שנשארת לבדי עם הנהג הערבי, רצתי אליו מיד ובקשתי ממנו ברוב חרדה אם יוכל להוריד אותי, כאן ועכשיו. הנהג פער את עיניו בתימהון, "נשארת כאן? אנחנו כבר רחוקים מזיכרון יעקב יותר משעה, עברנו כבר מזמן את הגבול הפלסטיני..."

כמובן שהפחד היה עצום: 'מה תעשה כאן?' אמר הנהג הערבי. 'מסוכן לך

העיניך זה ה'התבודדות'

'לדבר עם השם, וכך בזכותה התחלתי להתרגל להתבודד ולדבר עם השם עוד מימי קטנותי ממש.

אפשר לראות לפעמים על בחור אם הוא מתבודד או לא... בחור שמקפיד על התבודדות זה עניין אחר, הוא חיי חיים אחרים לגמרי... באותו עניין, אמר לי פעם מורי חמי זצ"ל (??): רואים על האדם אם הוא עוסק בספרי רבינו - 'ליקוטי הלכות' ו'ליקוטי תפילות', או שהוא לא זוכה. אחד שלומד תדיר את ספרי רבינו אזי חיי חיים שונים לגמרי מחברו. יש לו מעברים אחרים, התחזקות אחרת, כל החיים שלו הם עניין אחר לגמרי מחברו.

'בכלל, צריך בחור לדעת', אומר ר' מיכל. 'רבינו הרי אמר שבשעה שאחד מפרש את שיחתו לפניו יתברך, הקב"ה פונה כביכול מכל עסקיו כדי לשמוע את תפילתו. אנו הרי מצויים בדור שצריך כל כך הרבה רחמי שמים, כל כך הרבה גזרות וצרות, כמה צריך להתעורר מזה להתפלל ולצעוק לפניו יתברך שיחוס וירחם עלינו'. הלוואי שנוכה.

מהו 'מסר ההתחזקות' אותו תרצה להעביר לבחור שנדל' ב'דוד של היום'?

צריך לחטוף את השנים המיוחדות כל כך של ימי הבחורות, כמה שמנצלים יותר את שנות הזהב האלו, כך מכינים יותר כלים לחיים האמיתיים, כלומר החיים אחרי החתונה. בחור צריך לדעת להתחזק בעבודת השם וכל 'העבודות', אבל בד בבד צריך להיזהר לא להזניח את לימוד התורה הקדושה.

העיניך, אם בחור רוצה להתקרב לרבינו הקדוש, הא"ב זה התבודדות. להקפיד על התבודדות כל יום חק ולא יעבור, בלי שום חכמות. צריך להפנים בלב שזה תיקון ניצחי מרבינו הקדוש.

בחור שמתרגל כבר בימי בחורות להתבודד ולדבר עם השם, זה נעשה אצלו כטבע שני, ההתבודדות נעשית חלק בלתי נפרד מחייו. מאידך, אחד שלא מתרגל לזה בימי נעוריו, קשה לו עד למאוד אחר כך להתחיל להיכנס בעבודה קדושה והכרחית זו.

עוד בהיותי ילד קטן ביותר, הייתה אימי מורה לי להיכנס לחדר

ספרה נא לי את כל הגדלות!

במאמרים הבאים נעסוק
בס"ד בבירור וליבון דרך
הלימוד שהתווה לנו רבינו
הקדוש, בשיחתו הידועה,
שיחה ע"ז בשיחות הר"ן. דרך
המביאה לידי התמדת וידיעת
התורה ברמה הגבוהה ביותר,
ומתאימה לכל יהודי באשר
הוא שם.

החודש נלמד יחד את
הקטע הראשון של השיחה,
המספר על רבינו הקדוש,
וננסה לקבל מהסיפור מוחזן
דגדלות' וחשק להתמדת
וידיעת התורה..

לאחר כמה מאמרים שהופיעו במדור חדש זה, בו
אנו משתדלים בס"ד לגעת בנושאים עמומים ולבררם
וללבנם, הגיעה הדרישה מקוראים רבים להזדקק
לסוגיה הידועה של 'דרך הלימוד' אשר התווה לנו
רבינו בספר 'שיחות הר"ן' שיחה ע"ז.

שיחה זו צריכה ליבון ובירור יסודי, שכן, כבר העיד
מוהרנ"ת בעצמו וכתב עליה:

ואי אפשר לבאר דברים אלו בכתב היטב!

(שיחות הר"ן, עו)

ומאחר ש"אי אפשר לבאר דברים אלו בכתב היטב",
אכן רבו המבוכות אצל לומדי שיחה זו, ורבו הדעות
כיצד ליישם את הדברים הלכה למעשה.

אלו מיימינים ואלו משמאילים; אלו מסיקים מתוך
דברי רבינו שיש 'לגרוס' מסכתות זו אחר זו אף ללא
שום הבנה, ואלו מושכים לצד ההפוך, כשהם מנסים
אף לעגל פירות' בדברי רבינו למען לא יסתרו דבריו
ח"ו את דרך הלימוד הנהוגה בימינו... כך שהצורך
לברר וללבן שיחה זו, גדול ביותר.

פי דברים הנכתבים בספר יכול הקורא לפרשם
פרצונו, על פן צריכין לבאר ולפרש הדבר היטב

דרך הלימוד (א)

ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

החודש נלמד יחד את הקטע הראשון של השיחה, שאינו עוסק עדיין בביאור 'דרך הלימוד' בעצמו, אלא מספר לנו על רבינו הקדוש:

**שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ מִכְּבָר שֶׁסִּפֵּר, שְׁלֹמֹד כָּל
הָאַרְבָּעָה שְׁלַחַן עֲרוּךְ שָׁלַשׁ פְּעָמִים, פְּעַם אַחַת
כְּפִשְׁטוֹ, וּפְעַם שְׁנִי לְמַד וּגְמַר אוֹתָם וְהָיָה יוֹדֵעַ
בְּכָל דִּין וְדִין מֵאַרְבָּעָה שְׁלַחַן עֲרוּךְ הַשָּׂרֵשׁ שְׁלוֹ
בְּגִמְרָא פְּרוּשׁ רַשִׁי וְתוֹסֵפוֹת, וּפְעַם שְׁלִישִׁי
לְמַד וּגְמַר אוֹתָם וְזָכָה לִידֵעַ בְּכָל דִּין וְדִין סוּד
הַפְּנִינָה שֶׁל הַדִּין מִפְּנֵי מַה הַדִּין כִּךְ עַל פִּי סוּד.
וְכַפִּי הַנְּשַׁמֵּעַ כָּל זֶה הָיָה בִּימֵי נְעוּרָיו, כִּי אַחַר
כִּךְ חָזַר וּגְמַר אוֹתָם עוֹד כְּפָמָה פְּעָמִים.**

סיפור זה מהווה הקדמה נפלאה, טרם כניסתנו אל פרטי 'דרך הלימוד'. שכן, המהפך הראשון שאמור להתחולל אצל לומדי שיחה זו - עוד טרם הבינו וקיימו את כל פרטיה ודקדוקיה - הוא: לקבל מוחין דגדלות; מושגים גדולים; שאיפות גדולות, וחשק גדול.

שיחה זו בכלליותה, באה לשחרר אותנו מכבלי הקשיים והסיבוכים שהחידר הבעל-דבר אל תוך דרך ואופן הלימוד - מה שגורם לנו להסתכל על לימוד התורה כעל דבר קשה ומסורבל - ולפתוח לנו את התיאבון לסיים את כל התורה כולה שוב ושוב.

ולכן היא גם מתחילה בסיפור על רבינו, שכן, אין כמו סיפורי-צדיקים להוציא את האדם מה'מוחין דקטנות', ולהעניק לו קצת 'מוחין דגדלות'...

פי מִחִין דְּקִטְנוּת הֵם בְּחִינַת דִּינִין, וְסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂי שֶׁל צְדִיקִים הֵם בְּחִינַת מִחִין דְּגִדְלוּת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: 'סִפְּרָה נָא לִי אֵת הַגְּדוּלוֹת'.

(ליקוטי מוהר"ן, רלד)

המוחין של האדם, וכך גם מושגיו ושיאפיותיו, קטנים ומצומצמים מאד. והסיפורים על הצדיקים, מגדילים את מוחו; את מושגיו, וממילא גם את שאיפותיו וכיסופיו.

אמור מעתה:

מטרת הסיפור שלפנינו, וכל השיחה שלאחריה, היא לגרום לנו למאוס בחיים של עניות-תורה, ולעורר בנו את החשק להתעשר בעשירות מופלגת. וכאשר לימדנו רבינו:

שְׁבִרְחֵנִי מִצְרִיכוֹת לְהִיּוֹת אַחַר עֲשִׂירוֹת מְפֻלָּג פֶּאֶשֶׁר נָאָה וְיָפָה לְחַלֵּק אֱלֹקֵי מַעֲשֵׁל, לְכַנּוֹ שֶׁל הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ (כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: 'פְּנִים אִתָּם לֵה' אֱלֹקִים' וְכַמּוֹכָא מִנָּה

א. ביניהם: רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, ששוחח על כך בכמה הזדמנויות (ונדפסו לאחרונה בקונטרסי 'טעם וקנים'). ויבדלחט"א: רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, שהקדיש לכך מספר מכתבים מאלפים, אשר נדפסו בספרו 'אוסף מכתבים' (מכתבים: ע, פא, פו, ועוד). וכן רבי שמואל משה קרמר שליט"א, שהאריך בביאור הדברים בעומק רב, במכתביו למערכת 'מבועי הנחל' בשנים שעברו, ונדפסו בתוספת מרובה על העיקר בספר הנפלא 'מקוהו של צדיק'.
ב. כמו בקטע שנלמד הפעם, אשר אינו נוגע עדיין בעצם 'דרך הלימוד'.
ג. כוונת רבינו שם בעיקר על סהרת המוחין, עיי"ש, אך השתמשנו בציטוט זה לעניינינו, והיינו הך, ואכמ"ל.
ד. דהא 'לית עניותא כעניותא דאורייתא' (תיקוני זוהר דף סו ע"ב) 'ולית עניותא קמי קודשא בריך הוא כעניותא דאורייתא' (שם דף קט ע"א).

בְּכַמְהָ פְּרוּשִׁים וּבְאֹרִיִם, וּפְרוּשׁ לְפְרוּשִׁים, כִּדִּי שְׁלֵא יוּכַל הַטּוּעָה לְטַעוֹת מִהַפְּרוּשׁ וְהַפְּנִינָה הָאֲמִתִּית.

(ליקוטי הלכות, יין נסך ג, ה)

ואם כי שיחות רבות טעונות בירור וליבון, הרי שהעדפנו לתת זכות קדימה לשיחה זו; שיחה אשר רבינו עצמו דיבר ממנה לא פעם ולא פעמיים, אלא:

סִפֵּר עִמָּנִי הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה ... וְדַבֵּר הַרְבֵּה מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה.

(שיחות הר"ן, עו)

שכן, בשיחה זו נמצאת 'דרך' ו'עצה' נפלאה, שכשנצליח להבין אותה וליישם אותה בצורה נכונה, נזכה להגות בתורה בהתמדה גדולה.

וכפי שמעיד רבינו עצמו על דרך זו, שהיא:

הַדֶּרֶךְ עֲצָה טוֹבָה מְאֹד בְּעִנְיָן הַלְמוּדִי! כִּי עַל יְדֵי זֶה יְכוּלִים לְזַכּוֹת לְלִמּוּד הַרְבֵּה מְאֹד, לְגַמְרַת פְּמָה וְכַמְהָ סִפְּרִים, וְגַם יִזְכֶּה לְהַבִּין הַדְּבָרִים יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הָיָה לְלִמּוּד בְּדִקְדוּקָה גְּדוּלָּה.

(שם)

ומי שירגיל את עצמו ללמוד בדרך זו:

הַתּוֹרָה תִּתְקַנֵּם בְּיָדוֹ, וְיִזְכֶּה לְלִמּוּד הַרְבֵּה מְאֹד, וְיִתְבָּרַךְ וְיִפְסְקוּם בְּכֹל, וְיִתְבָּרַךְ וְיִמְדְּרֵשִׁים וְיִסְפְּרֵי הַזֶּהר וְקַבְּלָהּ, וְשִׁאֵר סִפְּרִים בְּכֹל.

(שם)

כך שחבל על כל יום שאין שיחה זו ברורה ונהירה לנו הלכה למעשה...

נקודות רבות מתוך שיחה זו, כבר התבארו ע"י כמה מגדולי אנשי שלומנו, אך עדיין נותר צורך לאסוף לפונדק אחד את כל מה שנאמר ונכתב על ידם, ולעבור על שיחה זו מתחילתה לסופה, מבלי להשאיר בה פינה עמומה, הן מצד הבנת לשון השיחה הדק היטב, והן מצד הבנת היוצא ממנה הלכה למעשה.

אי לכך, ראינו לנכון לסדר את מאמרינו אלה - לא לפי הסדר המתבקש מצד הבנת 'דרך הלימוד', אלא - דווקא על פי סדר לשון השיחה, שורה אחר שורה, קטע אחר קטע, על אף שהדבר יצריך אותנו לפעמים להקדים את המאוחר ולאחר את המוקדם וכיו"ב. וזאת למען יתבררו ויתלבנו דברי רבינו במלואם, ללא שום דילוג וחסיון.

מסיבה זו, הרי שגם בהגיענו לקטעים מסוימים אשר אינם נוגעים בהכרח להבנת 'דרך הלימוד' היוצא מתוך שיחה זו, לא ניחפז לקצר ולהמשיך הלאה, אלא נשתדל לבאר ולהרחיב בס"ד בביאור כל קטע וקטע משיחה זו, למען לא יחסר המזג.

ולפי ה' נפיל תחינתנו: הִיָּה נָא עִם פִּינוּ בַעַת הַטִּיפְנוּ וְעִם יְדִינוּ בַעַת כְּתִיבְתָנוּ, וְזַכְנוּ לְאִסּוּקֵי שְׁמַעְתָּא אֲלִיבָא דְהַלְכְתָּא, עַד אֲשֶׁר יִיצְאוּ הַדְּבָרִים בְּרוּרִים וְנִהְיִים. וְיִיכַסְנוּ אֶל לְבָנוּ וְיִבְיְאֵנוּ לִידֵי מַעֲשֵׂה, לִידֵי הַתְּמַדָּת וְיִדְעֵת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּרִצוֹן הַטּוֹב, אִמֵּן.

שמעתי בשמו מכבר שספר

את השיחה הנפלאה פותח מוהרנ"ת ב'סיפור'... וכמו כל הסיפורים על עבודתו של רבינו, כך גם סיפור זה, לא בא אלא לעורר בנו את החשק ואת ה'קנאת סופרים', 'שנהיה מקנאים עצמנו במעלתו הגדולה כרי שגם אנחנו נעשה כמותו'.

שכן, זו הייתה מטרתו של רבינו בכל סיפוריו שסיפר על עצמו, כפי שכותב מוהרנ"ת:

בְּכֹל פֶּעַם שֶׁהָיָה מְסַפֵּר מַעֲצָם הַפְּלֵגָת מַעֲלָתוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ הַגְּבוּהָ מֵאֵד מֵאֵד, הָיָה אוֹמֵר בְּכֹל פֶּעַם: אֲבָל מֵאֵד יִגְעַתִּי עַל זֶה, "אִיךָ הָאֵב זִייעַר גִּיהָאֲרוֹיט, אִיךָ הָאֵב זִייעַר פִּיל גִּיפֶאָסֵט". וְעַקֵּר סְפוּרוֹ בְּפָנֵינוּ דְּכָרִים כֹּאֵל, הָיָה בְּשִׁבְלֵי קִנְיָאָת סוּפְרִים, כְּדִי שֶׁנִּהְיֶה מְקַנְיָאִים עַצְמָנוּ בְּמַעֲלָתוֹ הַגְּדוּלָּה כְּדִי שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ נַעֲשֶׂה כְּמוֹתוֹ, וְנִלְבֵּד בְּדְרָכָיו לְהַתְנַצֵּעַ וְלִשְׂרֹחַ וְכוּ' וְלַעֲבֹד ה' כְּמוֹתוֹ. (שיחות הר"ן, קסה)

כלל הסיפורים על רבינו לא באו להאדיר ולהגדיל את שמו, אלא לעורר בנו רצון לילך בעקבותיו, ולזכות גם אנו למה שזכה הוא.

לְמַעַן יִדְעוּ דוֹר אַחֲרָיו יְקוּמוּ וְיִסְפְּרוּ לְבְנֵיהֶם, וּמִמֶּנּוּ יֵרְאוּ וְכוּ' יַעֲשֶׂה, לִילְבֵּד מְנַתִּיבוֹת הַלֵּל, וְלִדְרֹךְ בְּעַקְבוֹתָיו. (שבחי הר"ן, הקדמה)

לכן גם לא תמצאו כמעט בספרי ברסלב סיפורי 'מופתים' על רבינו, שכן:

אֵין רְצוֹנֵנוּ לְבָאָר קִצָּת מוֹפְתִים נוֹרָאִים שְׂרָאִינוּ מִמֶּנּוּ, כִּי אֵין אֲנוּ עוֹסְקִים לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָיו הַקְּדוּשִׁים, כִּי אִם מַה שֶׁנִּזְנַע לִירְאָת ה', אֲמַרְתִּי אֵד יֵרְאוּ אוֹתָם הַדְּכָרִים יְקַחוּ מוֹסֵר. (שם)

וְעַל כֵּן אֶפְלוּ הַמוֹפְתִים הַנוֹרָאִים שְׂרָאִינוּ מִרְבֵּנוּ ז"ל, אֵין אֲנוּ עוֹסְקִים בָּזֶה לְסַפֵּר, כִּי אֵין זֶה שֶׁבַח אֲצִלוֹ קָלֵל לְפִי עֲצָם הַפְּלֵגָת מַעֲלָתוֹ. רַק סְפָרְנוּ מַה שֶׁנִּזְנַע לְעַבְדוֹתוֹ יְהַבְרָה, לְמַעַן יִתְעוֹרֵר הַמְּשֻׁפֵּל הַחַפְּזָא בְּאִמְתּוֹ. כִּי אֵין שׁוּם תְּרוּץ בְּעוֹלָם, וְכָל אֲדָם יְכוֹל לְזַכּוֹת לְמַעֲלֹת גְּבוּהוֹת, אִם יִלְבֵּד וְיִתְנַהֵג בְּדְרָכֵי רְבֵנוּ ז"ל, שֶׁמְבַאָרִים פֶּאן בְּסִפּוּר זֶה. (שבחי הר"ן, כז)

גם כשהוא מספר על עבודתו והתמדתו בתורה של רבינו, לא מנסה מוהרנ"ת להעלים מהקורא את קשייו של רבינו בדרך העולה בית א-ל, אלא אדרבה, מאריך לתאר את קשייו ותלאותיו.

וְכָל דְּבַר וְדְבַר שֶׁרָצָה לַעֲשׂוֹת בְּעַבְדוֹת הַשֵּׁם הָיָה קָשָׁה עָלָיו מֵאֵד בְּכָל מִינֵי כְּבָדוֹת שֶׁבְּעוֹלָם. (שם, ד)

וכך גם לגבי לימוד התורה:

סִפֵּר שֶׁכָּל לְמוּדוֹ בָּא לוֹ בִּיגִיעָה גְּדוּלָּה ... וְאָמַר שֶׁבְּתַחֲלָה בְּכָל סִפֵּר וְסִפֵּר שֶׁלְמַד לֹא הָיָה מִבֵּין בּוֹ, וְהָיָה קָשָׁה לוֹ תְּרִבְהָ וְלֹא הָיָה יְכוֹל לַעֲמֹד עַל פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּכָרִים, וְהָיָה לוֹ יִסּוּרִים גְּדוּלִים מְאֹד. וְהָיָה לְמוּדוֹ בִּיגִיעָה גְּדוּלָּה, וְאָף עַל כֵּן כֹּן לְמַד תְּרִבְהָ מֵאֵד, כִּי הָיָה מִתְחַזֵּק עַצְמוֹ מֵאֵד! (שם, ח)

מוהרנ"ת מדגיש, שבכוונה תחילה הוא מספר באריכות על גיעותיו וקשייו של רבינו בעבודתו ולימודו,

לְמַעַן נִרְעַ וְנִשְׁפִּיל אִיךָ הַבְּחִירָה הַפְּשִׁית, וְכָל אֲדָם יְכוֹל לְזַכּוֹת אִם יִרְצָה לְמַעֲלָה מְפִלְגָת מֵאֵד, אִף עַל כֵּי שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁקָּשָׁה וְכָבֵד עָלָיו הַעֲבֹדָה מֵאֵד,

בְּסִפְרֵי אִמְתּוֹ שֶׁנִּשְׁמַט כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא חֶלֶק אֶלְקִי מִפְּעַל פְּדוּעַ) הַמְּרוֹמָם עַד אֵין סוּף וְאֵין גְּבוּל וְאֵין תְּכֵלִית, לְזַכּוֹת בָּזֶה הָעוֹלָם לְתַכְלִית הַמַּעֲלָה שְׂאֵין מַעֲלָה אַחֲרָיו. (כוכבי אור, ששון ושמחה, הערה ג)

וכמו תמיד - מה שמייוחד אצל רבינו:

הוא לא רק מגדיל את מוחנו, מושגינו ושאפיותינו, אלא גם ובעיקר מעניק לנו את הכלים והעצות כיצד ליישם את הדברים הלכה למעשה!

שלא כדרך 'מעוררים' רבים, המעוררים את חשקו של האדם, אך לא נותנים לו את הכלים איך יזכה גם הוא לכך - כפי שכבר כותב מוהרנ"ת בזמנו:

כָּל הַמְּחַפְּרִים שֶׁל עֲכָשָׁיו רוֹצִים לְחַזֵּק וּלְעוֹרֵר, אֲבָל אֵין לָהֶם כְּלֵי אִמְנֻת שֶׁקְּוֹרִין גִּייעֵיג וְכוּ'. (עלים לתרופה, מכתב מיום ו' בלק ת"ד)

(עלים לתרופה, מכתב מיום ו' בלק ת"ד)

הרי שרבינו לא רק מעורר אותנו, אלא אף מודריך אותנו צעד אחד צעד, ומראה לנו כיצד קרוב אלינו הדבר מאד, לא בשמים היא ולא מעבר לים היא, אלא בפנינו ובלבבנו לעשותו.

וְאֵין מִי שֶׁיִּכְנִים לְמוּד הַתּוֹרָה וְקִיָּים הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם כְּמוֹ אֲדוּנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ ז"ל עַל יְדֵי אִמְתּוֹת דְּרָכָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁנִּזְנַע עַל יְדֵינוּ וּבְסִפְרָיו הַקְּדוּשִׁים. (עלים לתרופה, מכתב מיום ד' תצוה תקצ"ה)

(עלים לתרופה, מכתב מיום ד' תצוה תקצ"ה)

וכשאנחנו מגלים עד כמה קרוב אלינו הדבר - מתעוררים ממילא הכיסופים והגעגועים להתעשר בעשירות מופלגת של תורה.

שכן, לאמתו של דבר, אין יהודי שאינו משתוקק בפנימיות לבו להתמיד בתורה יומם ולילה, וללמוד את כל חלקיה מתחילתם עד סופם שוב ושוב. אלא שמאחר ש'דרך הלימוד' הנכונה נסתרת ממנו, נדמה לו שהדבר רחוק מהמציאות.

וְעַל כֵּן, מֵרַב טִרַח הַלְמוּד - הָעֵינִי וְהַפְּלִפּוּל - רַבִּים פּוֹרְשִׁים מִן הַלְמוּד, מֵרַב טִרַח הַשְּׂמִיעוֹת וְהַדְּקוּק. (ארחות צדיקים, שער התורה)

(ארחות צדיקים, שער התורה)

אך אילו היו מגלים את 'דרך הלימוד' הנכונה

אֵין הָיָה לוֹמְדִים, וְהָיָה בְּקִיָּאִים בְּתַלְמוּד, וְהָיָה מִתְאַוִּים לְלַמֵּד, כִּי הָיָה לָהֶם לֵב לְהִבִּין בְּכָל, וְהָיָה אֲדָם יְכוֹל לְלַמֵּד לְעוֹלָם, נִים וְלֹא נִים תִּיר וְלֹא תִיר, וְהָיָה מוֹסִיפִים בְּכָף יִרְאָת שְׁמַיִם שְׁלֵמָה, וְגַם הָיָה מְתִרְבִּים הַתְּלַמִּידִים, וְהָיָה עוֹסְקִים תְּמִיד בְּתוֹרָה. (שם)

אֲבָל עַתָּה מֵרַב טִרַח הַשְּׂמִיעוֹת נַעֲשִׂית עֲלֵיהֶם הַהֲלָכָה כְּמִשְׁאָ כְּבֵד, וְלֹא יוֹכְלוּ עוֹד לְחַבֵּט בָּהּ, וּמִתּוֹךְ כֵּן עוֹסְקִים בְּשִׁגְעוֹן פְּלִיצְנוּת, וּמְבַלְבְּלִין וּמְבַטְלִים וְעוֹסְקִים בְּמִינֵי תַחְבּוּלוֹת, וְאֵין לָהֶם יִרְאָת שְׁמַיִם. (שם)

(שם)

כך שהלימוד בשיחה זו - בה אנו מקבלים את הכלים הנכונים, ומשתחררים מהכבדות המיותרת - מעורר ממילא את הכיסופים הרדומים והנשכחים של כל בר-ישראל, וזועק אליו בקול גדול:

חֲזוּק וְנִתְחַזַּק! וְאֵל תְּהִי הַגְּדוֹל וְכִגְמָל, אֶפְלוּ כִּשְׁמִשְׁכָּהוּ בְּחֻטְמוֹ הַעֲכָבָר, לֹא יִבְעַט בּוֹ, וְכָל זֶה מִחֻמַּת שְׁטוּת שְׂאֵין יוֹדַע מִכּוֹחַ. (שיר נעים, נדפס בחחילת ליקוטי מוהר"ן)

(שיר נעים, נדפס בחחילת ליקוטי מוהר"ן)

ובכן, לאחר הקדמה קצרה זו, הבה נקרא את הדברים פיסקה פיסקה, ונשיבם אל לבנו:

ופה בא רבינו ומספר "שלמד כל הארבעה שולחן ערוך", ולא פעם אחת אלא "שלוש פעמים", כל פעם בעומק רב יותר, כשכל זה היה "בימי געוריו כי אחר כך חזר וגמר אותם עוד כמה פעמים..."

והמטרה בסיפור שכזה - כפי שכבר הקדמנו - היא: להגדיל את המח' שלנו, שגם אנו נתחיל לחשוב בגדול. ואם עד היום, כשחשבנו על לימוד שולחן ערוך חשבנו על כמה עשרות סימנים בשנה, הרי שמהיום נחשוב על סיום ארבעת חלקיו כמה פעמים בזה אחר זה בתקופה הקרובה - - -

כך שגם אם כעבור חצי שנה ניאליץ ח"ו להוריד את הקצב מעט באמצע הדרך, ונהיה מאוכזבים מחוסר הצלחתנו לסיים עד גמירא במהירות המתוכננת - הרי שעד אז כבר נספיק מה שלא מספיקים אחרים בכמה שנים...

וכפי שמספר מוהרנ"ת על עצמו:

ואזי היה רצוני הקדוש שאגמור כל הארבעה שולחן ערוך הגדולים בשנה אחת, וקבע לי שעור ללמוד חמשה דפין בכל יום, וכן קניתי קמו חצי שנה וגמרתי כל הארבע חיים עם הפגן אברהם וטורי זהב והזירה דעה עד סמוך לסוף. אחר כך התגברו עלי מאד המניעות והבלבולים ולא יכלתי ללמוד בכל יום שעור הנ"ל. ואז צוה עלי ללמוד קבלה וכו', ואז נמשך גמר הלימוד של הארבעה שולחן ערוך עוד איזה שנים, והיה לי צער מזה.

פעם אחת דברתי עמו מזה, ואמר לי דברי נחמדים לישב דעתי. ענה ואמר: הלא זה הדבר הוא רק אצלנו שאנו רוצים לגמור הכל בקריאות, אבל אצל העולם יכולים לעבור שלש או ארבע שנים להקבל ולקריק ומאומה לא ישאו בעמלם!

(חיי מוהר"ן, תלה)

נקודה נוספת שראוי להעיר את תשומת הלב לגבי הסיפור דנן:

על אף התמדתו העצומה וידיעתו המופלאה של רבינו בכל חלקי התורה, עוסק סיפור זה דווקא בלימוד ארבעה חלקי שולחן ערוך.

ולא לחינם - שכן, מתוך כל הלימודים, הזהיר רבינו על לימוד ההלכה יותר מעל כולם.

ועל למוד הפוסקים הזהיר מאד מאד ביותר מקל הלימודים!

(שיחות הר"ן, כט)

שכן:

אף שכל מה שהאדם לומד, אפילו בקדשים ובטהרות, הוא מקנים מצות עשה דתלמוד תורה, מכל מקום עשר למוד האדם צריה להיות בלמוד המביא לידי מעשה. ועל

ואין מניחין אותו לפני כלל בעבודתו ותפלה, פי התאווה והמדות ורדפין אחריו מאד, אף על פי כן צריך שיהיה עקשן בעבודתו ולכלי להסתפל על כל זה. כי בספורים הללו יבין ההכם מדעתו איה גם על רבנו הקדוש והנורא וקר צדיק וקדוש לברכה עבר גם מן כל המניעות והקבדות הנ"ל, ועבר בכל זה, ואף על פי כן זכה לשבר הכל מחמת שרצה באמת בעבודתו ותפלה ויבחר בחיים באמת עד שזכה למה שזכה.

(שם, כה)

ומאחר שכן - הסיפורים על רבינו, הם סיפורים 'תובעניים'... הם לא סיפורים על 'גדול' שנולד על הפסגה...

הוא אכן נולד על פסגות גבוהות מאד, להורים וסבים קדושים ונוראים, אך לא זו הסיבה שהביאה אותו למעלותיו ומדרגותיו הנשגבות.

ואמר, שאפילו לא היה מנע האלקי הפעל שם טוב וקר צדיק וקדוש לברכה, רק אפילו אם היה ממשיכה הירודה שבישראל, היה זוכה גם כן למה שזכה על ידי עצם עבודתו ויגיעתו שיע ועשרה מאד מאד בעבודתו ותפלה.

(שם)

ומאחר שכן, הרי שכל אחד יכול לזכות, אם רק "ירצה לרחם על עצמו"...

והקפיד מאד על אלו האנשים שסוברים שעקר מעלת הצדיק והשגתו שזוכה הוא מצד הנשמה לבד, מחמת שיש לו נשמה גבה מאד. ואמר שלא כן הדבר, רק העקר תלוי במעשים טובים ויגיעות ועבודות. ואמר בפרוש שכל אדם שבעולם יכול לזכות למדרגה הגבה ביותר, כי אין הדבר תלוי אלא בבחירת האדם לבד, אם ירצה לרחם על עצמו ולישב עצמו היטב מה שטוב לפניו באמת וכו', והכל לפי רב המעשה.

(שם, כו)

ואם הדברים אמורים לגבי פרישות מתאוות העולם הזה בתכלית השלימות ומדרגות נשגבות ונוראות בעבודת ה', על אחת כמה וכמה בענין התמדת התורה, אשר

כתר תורה הרי מנה ועומד ומוכן לקבל ישראל, שנאמר "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", כל מי שירצה יבוא ויטול!

(רמב"ם, תלמוד תורה, א)

שלמד כל הארבעה שולחן ערוך שלש פעמים

רבים מבאי בית המדרש, כלל לא חושבים על סיום כל ארבעה חלקי שולחן ערוך מתחילתם לסופם, וגם אם כן - בוודאי שלא בטווח הקרוב.

ה. וכן מבואר ענין זה בשיחות הר"ן שיחה קס"ה, עיי"ש.
 1. כמסופר שם בשבחי הר"ן - בסעיפים שלפניו - באריכות.
 2. ומקורו באבות דרבי נתן, וכן בגמרא: "אמר רבי יוחנן, שלשה זירים הן, של מזבח ושל ארון ושל שולחן, של מזבח - זכה דוד ונטלו, של ארון - עדין מונח הוא, כל הרוצה ליקח יבוא ויקח. שמא תאמר פחות הוא, תלמוד לומר בי מלכים ימלוכו" (יומא עב ע"ב).
 3. בתחילת התקרותו לרבינו, "כשהכניס אותי בהתמדת הלימוד, וצויה עלי וקבע לי שיעורים גדולים בכל יום" (שם).
 4. עיין שבחי הר"ן אות ז', חיי מוהר"ן אות רס"ה, ועוד.
 5. כמובן שלא באנו לומר פשוט ולפרש מדוע בחר מוהרנ"ת להביא סיפור זה וכו', אלא ללמוד לעצמנו את הידוע לנו משאר מקומות בספרי רבינו.

כַּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָכוּנָם לְבָרָכָה (ברכות ח)
 "אֲהָבָה ה' שֶׁעָרֵי צִיּוֹן מְכֻלָּת מִשְׁפָּנוֹת יַעֲקֹב", "אֲהָבָה
 ה' שֶׁעָרֵים הַמְצֻצִים בְּהִלְכָה יוֹתֵר מִכְּפִי כְּנִסְיוֹת וּכְפִי
 מִדְּרָשׁוֹת שְׁבַע יַעֲקֹב".

(משנה ברוחה, הקדמה)

כשגם מהצד הסגולי - לימוד השולחן ערוך הוא
 "כלל כל התיקונים", וכדברי רבינו:

חַיִּיב גְּדוֹל עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם יוֹם שְׁעוֹר
 פּוֹסֵק וְלֹא יַעֲבֹר ... בְּאֶפְסוֹן שֶׁכָּל יָמֵי חַיָּו לֹא יֵצֵא יוֹם בְּלִי
 לַמּוֹד שֶׁלְחַן עֶרְוָה ... וְהוּא תִּקּוּן גְּדוֹל מְאֹד, לְבָרֵךְ וּלְתַקֵּן
 כָּל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַם עַל יְדֵי עוֹנוֹתָיו, כִּי עַל יְדֵי לַמּוֹד
 פּוֹסְקִים מְבָרְרִין הַטּוֹב מִהָרַע שֶׁהוּא כָּלֵל כָּל הַתִּקּוּנִים!

(ליקוטי עצות, תלמוד תורה, סו)

כך שכשהאדם מתעורר להתמדת התורה, עליו
 להתעורר ראשית-כל ללימוד הלכה¹.

על כלל חלקיו, הלכותיו, סימניו וסעיפיו - ממנהרים לעיני
 בחלק קטן ממנו, לעומקו ולרוחבו².

אך רבינו לא עשה כן; הוא למד "פעם אחת כפשוטו"
 את כל ארבעת חלקיו מתחילה ועד סוף, ורק לאחר מכן
 התקדם הלאה לשלב הבא, של "הדר ליסבר".

וכך גם אמורים אנו לעשות, כפי שמדריך רבי לוי יצחק
 בגדר זצ"ל אברך צעיר במכתבו:

אֲדוּת הַשְּׁלָחַן עֶרְוָה: בְּיָדָאֵי צְרִיכִין לְלַמּוֹד הֶרְבֵּה כָּל
 הַד' שֶׁלְחַן עֶרְוָה, כִּמּוֹ שֶׁאֲמַר הַפּעֵל שֶׁם טוֹב הַקְּדוּשׁ וְיָל
 לְהַחֲבֵרָא הַקְּדוּשָׁה שְׁלוֹ שֶׁהַחֲבֵר וְהִרְמָ"א מְהַד' שֶׁלְחַן
 עֶרְוָה יְהֵא שְׁגוּר לָהֶם בְּעַל פִּה"י. מִקְדָּם תְּלַמּוֹד כָּל הַד'
 שֶׁלְחַן עֶרְוָה רַק מִחֲבֵר וְרַמְ"א, וְהַ"בְּאָר הַיֵּטֵב" הַנּוֹגֵעַ
 לְהַפְרוּשׁ לֹא הַפְּלִפּוּל. כְּשֶׁתְּתַמְּדִיד בְּזֶה, תִּנְכַּל לְגַמְרַר בְּכָל
 שְׁנֵה הַד' שֶׁלְחַן עֶרְוָה. וּבְרַב הַזְּמַן שֶׁיְהֵא לָהּ בְּקִיאוּת בְּזֶה,
 אֲזִי תְלַמּוֹד בְּעֵינֵי קְצַת³.

(תמימי דרך, מכתב פ"ח)

וּפְעַם שְׁנֵי לְמַד וְגַמְרָא אֹתָם וְהֵי יוֹדֵעַ בְּכָל דִּין וְדִין מֵאַרְבַּעַה שְׁלָחַן עֶרְוָה: הַשְּׂרֵשׁ שְׁלוֹ בְּגַמְרָא פְרוּשׁ רַש"י וְתוֹסְפוֹת

לאחר שלומדים את השולחן ערוך "פעם אחת
 כפשוטו", מגיע הזמן ללמוד את "השורש שלו בגמרא
 רש"י ותוספות", להבין ולהשכיל מקור כל דין ודין.

וכפי שעשה מרן רבי יוסף קארו ע"ה עצמו, בחיבורו
 הגדול "בית יוסף" שעל "ארבעה טורים", בו סידר מקור כל
 דין ודין משורשו בדברי הגמרא והראשונים⁴,

פְעַם אַחַת כְּפִשׁוּטוֹ

בסיפור זה בולט היסוד החשוב שנלמד אי"ה בהמשך
 השיחה, והוא: הלימוד בשלבים, מבלי להקדים את
 המאוחר.

כפי שנלמד בהמשך - אחת הטעויות הגדולות ביותר
 בלימוד התורה, היא להקדים את המאוחר; את ה"ליסבר"
 לפני ה"ליגורס"; את ה"פְתַת" לפני ה"הס"; את ה"תוספות
 וכל חידושים וחידושי דחידושים, קודם שידע צורת
 התלמוד..."⁵

וכך גם בלימוד שולחן ערוך; ישנם המקדמים את
 המאוחר, ובטרם הכירו צורת ארבעה חלקי שולחן ערוך,

יא. ודברים מבהילים כתבו בשם הבעש"ט: "דודאי שאין היצה"ר מפתה האדם שלא ללמוד כלל, כי ידוע לו שאין שומע האדם לזה כי כאשר לא ילמוד כלל לא יהיה חשוב בעיני הבריות ואינו נקרא למדן, אך היצה"ר מפתה אותו שלא ללמוד איהו דבר שיבוא לו ידאת שמים מזה, כמו ספרי מוסר או שולחן ערוך לידע הדין על בוריו, אך מפתה אותו שיעסוק תמיד רק בגמרא עם כל המפרשים" (צוואת הריב"ש, קה).

יב. כלשון הארחות צדיקים על צורת הלימוד הנכונה: "היו יושבים במקום אחד ללמוד כל התלמוד, והיו חוזרים תמיד, ולא פסקה תורה מפיהם, והיו עושים כמו מעשי הראשונים, כדמרין לעולם ליגורס איניש ואף על גב דמשכח, ואף על גב דלא ידע מאי קאמר, ואמרי מעיקרא ליגמר איניש והדר ליסבר. וכל זה אינם עושים עתה, כי כל אחד רוצה ללמוד תוספות וכל חידושים וחידושים קודם שידע צורת התלמוד, אם כן איך יצליחו, כיון שעושה להפך ממה שאמרו חכמי התלמוד? כי כל מה שנאמר בתלמוד הכל אמת, ואין להשיב עליו ולא לשנותו, ולא להוסיף ולא לגרוע. ועל כן מרוב טורח הלימוד, העיון והפלפול, רבים פורשים מן הלימוד" (ארחות צדיקים, שער התורה).

יג. כמובן שאין כוונתנו לאלו אשר מלכתחילה אין דעתם אלא ללמוד מקצוע וחלק מסוים מתוך השו"ע (אשר גם הם יכולים וצריכים להשתמש עם זרך הלימוד באופן פרטי לחלק זה שהם לומדים) רק לאלו החפצים ללמוד את כלל ד' חלקי שו"ע, וכרצון המחבר אשר ייעד את ספרו שילמדו בו מתחילתו לסופו כנוצר בהקדמתו (ומובא בהערה הבאה).

יד. וכבר כתב מוהר"ת לבנו: "הלא ידעת כי רצוני בסדר הלימוד הוא ללמוד כסדר דייקא, והיינו שתגמור האורח חיים עד סופו, ואחר כך תתחיל בעזרת השם יתברך ללמוד היורה דעה מהלכות שחיטה מראשו לסופו כסדר דייקא, וכן החושן משפט והאבן העזר. לא כמו שנוהגין בני הגעורים לחטוף בכל זמן הלכתא מיוחדת, לפעמים הלכות בשר בחלב, ולפעמים הלכות טוען ונטען, ופתאום מדלגין להלכות נדה וכיוצא בזה" (עלים לתרופה, מכתב מיזם ב' ח"י שדה תקצ"ד).

יז. וכרצון המחבר עצמו, שכתב בהקדמתו לשו"ע: "ראיתי אני בלבי כי טוב ללקוט שושני ספירי אמרוי בדרך קצרה בלשון צח וכולל יפה ונעים, למען תהיה תורת ה' תמימה שגורה בפי כל איש ישראל, כי כאשר ישאלו לת"ח דבר הלכה לא יגמגמו בה אלא יאמרו לחכמה אחותי את, כשם שברור לו שאחותו אסורה לו, כך יהיה ברור לו כל דין שישאל עליו הלכה למעשה, בהיותו שגור בפי ספר זה הבנוי לתלפיות תל שהכל פונים בו, לחלקו לחלקים שלשים ללמוד בו בכל יום חלק, ונמצא שבכל חודש הוא חוזר תלמודו ויאמר עליו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. זאת ועוד, התלמידים הקטנים יגנו בו תמיד וישנונו על פה ותהיה גירסא דינקותא מסודרת בפייהם מקטנותם הלכה למעשה, וגם כי ייקינו לא יסורו ממנו. והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע בהניח להם מעצבם ויגיע כפיים ישעשעו נפשם בהגותם בספר זה אשר כולו מחמדים הלכה פסוקה באין אומר ואין דברים".

טו. הוא מוסיף שם וכותב: "מלבד זה תלמד שולחן ערוך אורח חיים, הנוגע לעובדא ולמעשה".

טז. ומן העניין לציין לדברי ה"רמח"א האב" שכותב בצוואתו לבניו: "גם תהורה מאוד בניי, ללמוד מקטנותכם ד' שו"ע הקטנים עם באר היטב כדי שיהיה אצלכם גירסא דינקותא, ותהיו בקיאים בהם להלכה ולא למעשה, כי זה עיקר תוה"ק לדעת דיני תוה"ק, ואח"כ תהיו מעלין בקודש ללמוד ד' שו"ע הגדולים עם הטור לארכה ולרחבה" (רמח"א האב, אות לג, ערך לימוד).

יז. וכלשונו בהקדמתו: "נמצא, שמי שיהיה ספר זה לפניו, יהיו סדורים לפניו דברי התלמוד עם פירוש רש"י והתוספות, והר"ן ופסקי הר"ף והרא"ש והמרדכי והרמב"ם והגהותיו ומגיד משנה ורבינו ירוחם וספר התרומה ושבלי הלקט והרוקח ושערי דורא וספר התשב"ץ וספר העיטור ונימוקי יוסף וסמ"ק ופירושי חיים ותורת הבית והגהות אשירי וספר המנהיג והאגור וספר בעלי הנפש הראב"ד ותשובות הרא"ש והרשב"א והר"ב ששת ה"ד שמעון בר צמח ומהר"י קולון ותורת הדשן - כל דבריהם מבווארים היטב". ועיי"ש מש"כ בסוף הקדמתו "נמצא, שספר זה מוזן לכולא ביה, על

כשכמובן, דבריו של מוהרנ"ת אינם רק רמזים ודרושים נאים בהלכות התורה, אלא סודם הפנימי והאמיתי, וכדבריו בעצמו:

וּבְרַב הַמְקוֹמוֹת אֵינָם בְּדָרָךְ רְמֵזוּ וְדָרוּשׁ לְבָר, כִּי אִם כֶּף הוּא אִמְתַּת הַעֲנָן
עַל פִּי סוּד כְּנֻת הַמַּעֲוָה! וּבְאִיר דְּבָרֵי אֱלֹהִים לֹא יִסְפְּקוּ הַמּוֹן יְרִיעוֹת לְבָאָרָם,
אִךְ הַמְשָׁפֵל בְּאִמְתּוֹת יָבִין מַעַשׂ דְּבָרֵי אֱלֹהִים, כְּשֵׁשִׁים עַל לְבוֹ הַיֵּטֵב לְהַדְּבָרִים
הַנֶּאֱמָרִים בְּסִפְרֵים אֱלֹהִים וּבְסִפְרֵי רַבְנֵנוּ.

(שם)

כשעיקר החידוש בסודותיו וגילוייו של מוהרנ"ת, הוא: שאינם סודות ורזין טמירין המובנים רק בדרך הסוד, אלא הם דרכי עבודה ועצות נפלאות לעבודת ה', הנוגעים ושייכים לכל בר ישראל, ומביאים בפשיטות גמור לידי מעשה, ולידי דבקות בהשם יתברך.

ואכן, אלו הם הרזין האמיתיים אשר עלינו לחפש בתוך הלכות דיני התורה - "עצות ודרכים ורמזים להתקרב אליו יתברך באמת!".

כִּי זֶה יְדוּעַ שֶׁכָּל הַתּוֹרָה וְכָל הַדִּינִים וְהַהֲלָכוֹת שֶׁבְּכָל חֻקֵּי הַתּוֹרָה,
מִפְּסָל צְרִיכִים לְהוֹצִיא עֲצוֹת וְדָרְכִים וְרִמְזִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ בְּאִמְתּוֹ, וְכַמְבָּאָר בְּדָבְרֵי רַבְנֵנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה בְּהַתּוֹרָה
'חֲדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן' בְּסִימָן ס"א שֶׁמִּכָּל הַלְּמֻדָּיִם שֶׁהָאָדָם לֹמַד
צְרִיכִים לְהוֹצִיא מִשְׁפָּטֵי הַנְּהֻגוֹת יְשׁוּרוֹת וְכוּ', עַן שָׁם.

(שם)

וזהו גם מה שיתגלה לעתיד לבוא:

פְּנִימִיּוֹת סוּדוֹת שֶׁל כָּל הַהֲלָכָה וְהַלְכָה - אִיךָ לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ
וְלִקְבֹּל בּוֹ יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי כָּל דִּין וְדִין שֶׁל כָּל הַלְכָה וְהַלְכָה!

(ליקוטי הלכות, ראשית הגו ג, יט)

ואכן לאורו של ה"ליקוטי הלכות" ניסע ונלך, ובבואנו ללמוד ולקיים את מצוות והלכות התורה, נעלה על לבנו את אלו הרזין דרזין, למען נקיים את המצוה בדחילו ורחימו, וברעותא דליבא.

וכאשר מסופר על מוהרנ"ת בעצמו:

הַקְּפִיד מְאֹד עַל פְּמֹה בְּנֵי אָדָם שֶׁהַתְּפִלָּאָה מְאֹד עַל נְפִלְאוֹת
הַחַדוּשִׁים הַכְּתוּבִים בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, וְאָמַר לָהֶם:
זֶהוּ הַחֲסָרוֹן שֶׁלָּכֶם, שֶׁאַתֶּם סוֹבְרִים שֶׁפְּנִינִי עַל הַחַדוּשׁ
וְהַדְּרוּשׁ. הִנֵּה כִּי פְּאֻמַּת הֵם נִפְלְאוֹים וְטוֹבִים מְאֹד, אֲכַל
עֶקֶר כְּנֻתִי הוּא רַק עַל הַמַּעֲוָה, וְכִמוֹ שֶׁאֲמַרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
"לֹא הַמְּדַרְשׁ הוּא הַעֶקֶר אֲלָא הַמַּעֲוָה". שֶׁכְּנֻתִי כְּפִשׁוּטָה;
כְּשֶׁאַתֶּם מוֹתַעֲטְפִים בְּצִינִיּוֹת, תִּדְעוּ וְתִזְכְּרוּ וְתִשְׁמְרוּ עַל
לְבַבְכֶם הַיֵּטֵב כָּל מַה שֶׁנִּתְבָּאָר בְּדָבְרֵינוּ בְּסוּד עֲנֵן צִינִיּוֹת,
עַל פִּי הַהֲקַדְמוֹת הַנּוֹרְאוֹת שֶׁקְּבַלְתִּי מִרַבְּנֵנוּ הַקְּדוֹשׁ זְכוֹרֵנוּ לְ
עַד שֶׁתִּזְכְּרוּ עַל יְדֵי זֶה לְהַתְחַזֵּק תָּמִיד בְּעִבְדוֹתָיו יִתְבָּרַךְ.

(ליקוטי הלכות, הקדמת המלבה"ד)

ועתה, שימו לב:

ה"ליקוטי הלכות" לא רק מגלה לנו מה שהוא מגלה, אלא אף פותח לנו שער כיצד "למצוא דרכים אמיתיים בכל לימודי התורה", ולמצוא בעצמנו עוד ועוד רזין המסתתרים בכל הלכות התורה. וכלשון מוהרנ"ת בהקדמתו: וּבְעֻזַּת ה' וְיִשְׁעֵתוֹ הַנִּפְלְאוֹה, בְּאֵלוֹ הַסִּפְרִים פְּתַחְתִּי שֶׁעַר קִצְתִּי לְמִצְאָה דְּרָכִים אִמְתִּיּוֹם בְּכָל לְמוֹדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

(ליקוטי הלכות, הקדמה)

רזין הוא בחינת הלקוה, רזין רזין הוא בחינת קבלה; התלבשות הקבלה בהלקוה וכו'.

(ליקוטי מוהר"ן, יא)

ואכן בכתבי האר"י הקדוש מבוארים סודות ורזין על חלק מהמצוות וההלכות, וכפי שליטת אותם בקצרה תלמידו המהר"י צמח בספרו 'נגיד ומצוה', כשהוא מדגיש בהקדמתו:

וְאֵל יַעֲלֶה בְּלֵב אָדָם כְּפִיל שֶׁשָּׂאָר הַמַּצְוֹת שֶׁאֲמַרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל עַל פִּי הַתּוֹרָה
אֲשֶׁר יוֹרוּ לָנוּ, שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם גַּם כֵּן סוּד, מֵאַחַר שֶׁהָרַב זְלַח"ה לֹא הִזְכִּיר אוֹתָם
וְלֹא סוּדִים - כִּי זֶה לֹא יַעֲלֶה עַל לֵב חָכֵם ... וְזֶה שֶׁלֹּא הִזְכִּיר סוּד כָּל הַמַּצְוֹת,
הוּא כִּי לֹא זְכִינוּ בְּאִרְבָּה יְמֵינוּ.

(נגיד ומצוה, הקדמת המחבר)

ובכל דור ודור משיגים ומגלים הצדיקים האמיתיים עוד רזין דרזין המלובשים ונסתרים בהלכות ודיני התורה הקדושה, עד אשר לעתיד יתגלו הסודות בשלימות.

שָׂאָו יִשְׁיִגוּ כָּל הַלְכוֹת הַתּוֹרָה בְּתַכְלִית הַפְּרוּר לְאִמְתָּנוּ,
וְגַם יִבְיִנוּ אֶן כָּל פְּנִימִיּוֹת הַסּוּדוֹת שֶׁל כָּל הַהֲלָכָה וְהַלְכָה.

(ליקוטי הלכות, ראשית הגו ג, יט)

כשמדרגת השגת סודות אלו, תהיה לכל אחד כפי יגיעתו בלימוד ההלכה בעולם הזה.

בְּבִחִינַת "כָּל הַשּׁוֹנֶה הַלְכוֹת כְּכֹל יוֹם מִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא בֵּן
הָעוֹלָם הַבָּא", כִּי כִּפִּי הִיגִיעָה שֶׁהִיָּה לוֹ בְּעוֹלָם הַיָּהּ לְלֹמַד
וְלִשְׁנוֹת הַלְכוֹת, כֵּן יִזְכֶּה לְעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא הַשְּׂגַת דַּעַת
פְּנִימִיּוֹת וְסוּדוֹת הַהֲלָכוֹת, שֶׁזֶה עֶקֶר תַּעֲנוּג וְשִׁעֲשִׂיעַ עוֹלָם
הַבָּא.

(שם)

ומה נשיב לה' כל תגמולוהי עלינו, אשר באחרית הימים האלה, זכינו גם זכינו אשר קם רבינו "בעוד לילה" בטרם עלה שחר הגאולה, וגילה לנו תורות ושיחות ומעשיות כאלה, אשר על ידם חידש וכתב מוהרנ"ת את שמונת כרכי ספרו הגדול "ליקוטי הלכות", בהם ביאר סוד הלכות ודיני התורה, על סדר כל ארבעה חלקי שולחן ערוך.

וְהִנֵּה מֵהַיּוֹם הַסִּפֵּר וּמַעֲשֵׂהוּ יִרְאֶה הַרְוָאָה בְּעֵינָיו, שֶׁכֵּלֵו
מִיָּסֵד וּמִסְדֵּר עַל כָּל הַהֲלָכוֹת שֶׁבְּאִרְבָּעֵה חֻקֵּי שְׁלֹחַן
עֲרוּךְ, כִּי כֵּן צִוִּיתִי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ [של רבינו] לְחַשֵּׁב וּלְעַן
בְּכָל הַלְכָתָא וְהַלְכָתָא עַד שֶׁאֵייר ה' עֵינֵי לְחַדֵּשׁ בְּהֵם
אִיזָה חַדוּשׁ, וְכָל מַה שֶׁזָּכַרְתִּי ה' יִתְבָּרַךְ לְחַדֵּשׁ בְּהֵם, הַכֹּל
מִיָּסֵד עַל פִּי הַהֲקַדְמוֹת וְהַיְסוּדוֹת שֶׁקְּבַלְתִּי מִרַבְּנֵנוּ הַקְּדוֹשׁ
וְהַנּוֹרָא, זְכַר צַדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה, הַמְּבַאָרִים בְּסִפְרֵי
הַקְּדוּשִׁים.

... מה גדלו מעשי ה' מאד עמקו מחשבותיו, כי על פי דְּבָרִים הָאֵלֶּה הַמְּבַאָרִים בְּסִפְרֵים הָאֵלֶּה יִכַּל כָּל אָדָם לְהִבִּין וּלְהַשְׁכִּיל מִרְחוֹק גְּדוּלוֹת נוֹרְאוֹת וְנִפְלְאוֹת כָּל מַצְוָה וּמַצְוָה וְכָל דִּין וְדִין מִפְּרָטֵי הַמַּעֲוָה. וְאִפְלוּ הַדִּינִים שֶׁבֵּין אָדָם לְחֶבְרוֹ, הַמְּבַאָרִים בְּחֶשֶׁן מִשְׁפָּט, אֲשֶׁר אֵין אִישׁ שֹׁם עַל לֵב לְהִבִּין מֵהֶם רְמִזִּים וְדָרְכִים לְעִבְדוֹת ה' יִתְבָּרַךְ. וּבְחֶסְדֵי ה' בְּאֵלוֹ הַסִּפְרִים יִרוּחַ אֶת נַפְשׁוֹ הַצְּמָא לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי ה'.

(ליקוטי הלכות, הקדמה)

א. בעיקר בספר 'שער הכוונות' / פרי עץ חיים - שם מבואר סוד כוונת המצוות, וחלק מהלכותיהן.

ב. "הגם כי מעיין וחוקר ומבטח בו, ימצא כתוב די סיפוקו להבין השאר על דרך מה שכתוב בספרים עצמן" (שם).

ג. אשר כל חידושי מיוסדים על דברי רבינו, הן בליקוטי מוהר"ן, הן בסיפורי מעשיות, והן בשיחותיו הקדושות, כמבואר בהקדמתו, וכאשר יראה המעיין בספרו.

וּמֵאֲמָר כֹּל דְּבָרֵי הַשְּׁלֹחַן עֲרוּךְ לֹא יִסְפִּיק הַזְּמַן
אֲפִילוּ לְדַבֵּר בְּזֶה רַק מִפֶּה אֶל פֶּה, וּמְכַל שְׁפוֹן
לְהַעֲתִיק עַל הַפֶּתַח.

(שם)

ולכן 'הסתפק' לבסוף בחיבורו "נחת השולחן" בו
ביאר את כל השולחן ערוך ע"פ תורה א' בליקוטי
מוהר"ן. כשהוא מזמין את גדולי ישראל להמשיך בעסק
קדוש זה, וכותב:

כֹּל מֵה שֶׁאֵינִי מוֹשְׁמֵדֵל בְּזֶה הוּא רַק בְּדֶרֶךְ הַגָּמָא וּמְשַׁל
לְהִרְאוֹת לְפָנֵי הַשָּׂרִים וְחַכְמִים וְגִדּוּלֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הוֹד
יְפֵי פֶּה אֲרֵךְ קִדְשֵׁת עֲטֻרַת תְּפָאֶרֶת פְּנִינֵי מֵאֲמָרָיו הַקְּדוּשִׁים,
וְאִיךְ כֹּל אֶחָד מֵהֶם הוּא פְּלִלְיֹת הַכֹּל, עַד שֶׁאֲפִילוּ הַקְּטָן
שֶׁבְּקֻטָּנִים כְּמוֹנֵי הַיּוֹם יוּכַל לְבָאֵר בְּהֵם וְלִמְצֹא חֲדָשׁוֹת
כְּפִי קִט שֶׁכָּלִי וְשִׁפְלוֹת מְדַרְגָּתִי, וּמְכַל שְׁפוֹן אִם יִתְּנוּ
גִּדּוּלֵי יִשְׂרָאֵל אֵת לִבָּם לְזֶה בְּנִדְוֵי הַיּוֹם מְגִלִּים בְּזֶה נִפְלְאוֹת
וְנִרְאוֹת מֵאֲדָ עַד אֲשֶׁר כֹּל הָאָרֶץ תֵּאִיר מְכַבּוּדוֹ וְתִתְבָּרַךְ
וְיִפְלֵא כְּבוֹד ה' אֵת כֹּל הָאָרֶץ וְהַיְיָתָה לֵה' הַמְּלֹכָה.

לכן אמרתי בלבי דבר זה נפתח בקטן שבקטנים ואולי יהיה
השם 'תבירה בעזרנו שיקטנים בגדולי ישראל ויבחנום
השלמים והנאמנים שלומי אמוני ישראל אשר להם נאה
ויאה באמת לגלות ולפרסם אור האמת בעולם ולהפיץ
מענינותיו הוציא.

(שם)

ויהי רצון שאכן נזכה לכך בקרוב, ש"יתנו גדולי ישראל
את לבם" לעסוק בזה, עד אשר יגלו "נפלאות ונוראות מאד",
כיצד מתבארים כל הלכות השולחן ערוך ע"פ תורותיו של
רבינו, "עד אשר כל הארץ תאיר מכבודו יתברך, וימלא
כבוד ה' את כל הארץ והיתה לה' המלוכה", אמן.

וּכְפֵי הַנְּשִׁמָּע, כֹּל זֶה הָיָה בִּימֵי נְעוּרָיו

רבות מסופר על התמדתו של רבינו כבר בימי ילדותו,
וכמסופר לדוגמא בספר שבחי הר"ן:

בִּימֵי קְטָנוּתוֹ הִתְחִיל לְהִתְמַיֵּד מֵאֲדָ מֵאֲדָ בְּלִמּוּדוֹ, וְהָיָה
מְשַׁלֵּם לְהַמְלַמֵּד מִכִּיסוֹ שְׁלֹשָׁה גְדוּלִים בְּעַד כֹּל דִּף גְּמָרָא
שֶׁהָיָה לוֹמֵד עִמּוֹ, מְלַבֵּד הַשֶּׁכֶר לַמּוֹד שֶׁהָיָה אָבִיו מְשַׁלֵּם
לְהַמְלַמֵּד, הָיָה הוּא בְּעֶצְמוֹ וְלֹא נֹתֵן לְהַמְלַמֵּד מְשַׁלּוֹ שְׁלֹשָׁה
גְדוּלִים בְּעַד כֹּל דִּף וְדִף, כְּדִי שֶׁהַמְלַמֵּד יִכְרִיחַ עֲצָמוֹ לְלַמֵּד
עִמּוֹ הַרְבֵּה דְּפִין גְּמָרָא בְּכָל יוֹם. וְכֵן הָיָה שֶׁהָיָה הַמְלַמֵּד
לוֹמֵד עִמּוֹ כְּפֶה וְכִמְהָ דְּפִין בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְהוּא הָיָה מְשַׁלֵּם
לוֹ כְּנִ"ל ג' גְדוּלִים בְּעַד כֹּל דִּף וְדִף מְלַבֵּד הַשֶּׁכֶר לַמּוֹד.

(שבחי הר"ן, ד)

והיה מתמיד בלמודו מאד, ולמד הרבה מאד, ש"ם
ופוסקים ומנ"ף ועין יעקב, וספרי הזמר ותקונים, וכל פתבי
האר"ן ו"ל, ושאר ספרים הרבה מאד.

(שם, ז)

ומה שאנו אמורים ללמוד מכך, הוא: שצריך כל אחד
מתנו למהר ללמוד בעודו צעיר, וכל המקדים הרי זה

שכן, כשהאדם זוכה 'ללכת' עם תורותיו של רבינו, כאשר
דבר עמנו כמה פעמים שרצונו חזק מאד שנגלה עם התורות
שגולה. דהיינו לילך תחלה איזה זמן עם תורה פלוגית בערך
ב' או ג' חדשים, דהיינו שיהיו כל עבודתו והלבוש ביראת
ה' על פי הנאמר באותו התורה, וכל תפלתו ושיתתו יהיה
לזכות להגיע למה שנאמר באותה התורה, וכן יתנהג איזה
זמן. ואחר כך ילך איזה זמן עם תורה אחרת, וכן אחר כך
עד שיגמר לילך עם כל התורות. ודבר כמה פעמים מזה.
אשרי מי שיאחז בזה.

(שיחות הר"ן, רצז)

הרי הוא יכול לראות מבעד לאספקלריא המאירה של
התורה אמה הוא הולך, את פנימיות כל חלקי התורה
הקדושה. כפי שאמר רבינו:

כֹּל תוֹרָה וּמֵאֲמָר שְׂאוֹמֵר, יוֹכְלוּ לִילֵךְ וְלַעֲבֹר בּוֹ כֹּל תוֹרָה
נְבִיאִים וְקִטְבוּסִים, וְתוֹרָה שֶׁבַעֲלֵי פֶה!

(שיחות הר"ן, ר"א)

ואכן, זהו האופן שבו התחדשו ונכתבו הדרושים שבספר
"ליקוטי הלכות":

מוהרנ"ת 'הלך' עם תורותיו של רבינו, כל תקופה עם
תורה אחרת, ובמקביל למד את סדרו בארבעה חלקי שולחן
ערוך, כשהוא מפרש ומבאר את כל ההלכות שהוא לומד,
ע"פ האספקלריא של התורה אמה הוא הולך". כשמדבריו
אנו גם למדים כיצד לעיין בצורה הנכונה בתורותיו של
רבינו ולמצוא על ידם דברי חפץ".

כך שכל מי שילך בדרך זו, יזכה אף הוא לפי מדרגתו
לגלות את האור הפנימי של הלכות ודיני התורה הקדושה,
ולקיימם כראוי בדחילו ורחימו בכל לב ונפש. וגם אם אינו
בר-הכי לחדש חידושים ודרושים עמוקים, הרי שההליכה
עם תורותיו של רבינו והלכותיו של מוהרנ"ת, תוסיף לו
אור וחיות בקיום כל הלכה ודין מהלכות התורה הקדושה.

כאן המקום להזכיר, כי הרב מטשעהרין תכנן לחבר
סדרת ספרים, בה יבארו כל חלקי השולחן ערוך [מלבד
חושן משפט] ע"פ כל תורה ותורה שבליקוטי מוהר"ן.

וכפי שהוא כותב:

יְעֻזְנֵי פִלּוּתִי לְהִתְחִיל לְבָאֵר רְאִשֵׁי פְּרָקִים מְרִב דְּבָרֵי
הַהֲלָכוֹת שֶׁבְּשִׁלְשָׁה חֲלָקֵי הַשְּׁלֹחַן עֲרוּךְ, הֵינּוּ: אוֹרַח חַיִּים,
יוֹרָה דְּעָה, אֲכָן הַעֲזָר. שֶׁבֵּהֶם כְּלוּלִים כְּמַעַט כֹּל עֲנִינֵי
הָאָדָם וְהַנְּהַגוּתוֹ בְּדַבְרִים שֶׁבִּין אָדָם לְמָקוֹם (לְבַד מַחֲלָק
הַשָּׁן מְשַׁפֵּט שֶׁמְדַבֵּר מֵעֵינֵי דְּבָרִים שֶׁבִּין אָדָם לְחֶבְרֹ שְׂאֵין פֶּאן מְקוֹם עוֹד
לְבָאֵר, וְכֵן מְבָאֵר הַרְבֵּה גַם מַחֲלָק זֶה בְּקוּשֵׁי הַלְכוֹת) לְבָאֵר הַכֹּל
כְּקִצּוֹר וְכְמַעַט רַק בְּרִמְזֵיהָ עַל פִּי כֹדֵר הַמֵּאֲמָרִים שֶׁבְּסִפְרֵי
רִבְנֵי וְ"ל, בְּאֶפֶן שֶׁכֹּל מֵאֲמָר מֵמֵאֲמָרֵינוּ וְ"ל יִהְיֶה כּוֹלֵל כֹּל
הַהֲלָכוֹת שֶׁבְּג' חֲלָקִים אֵלֶּה.

(נחת השולחן, הקדמה)

אך חזר בו ממחשבה זו, שכן

התבוננתי וראיתי שהמלאכה מרבה, פי תהלה לאל
המאמרים מרבים, ואם באנו לבאר על פי כל מאמר

כד. ראה בספר 'באש ובמים' בסופו (נספח לכתבי מוהרנ"ת) שם ביאר באריכות ענין זה.
כה. והדברים ארוכים ורחבים, ואין כאן המקום לבאדם.

שָׁכְרוּ אֹתוֹ אֲשֶׁר לָמַד וְטָרַח וְעָשָׂה מְצוּהָ, וַיֵּהָ לֹא אִם לֹא
זִכְרוֹנָהּ, לְשׂוֹבֵי כֶּה וּבִין כֶּה הַשֹּׁכֵר נוֹתְנִין לוֹ.

(פירוש רבינו זונה על אבות, שם)

וְדַע לָךְ יִקְרִי, כִּי הַכֹּל תְּלֹוּ בְּהַסְכָּמָה. וְהַרְבֵּה מְגִדּוּלֵי
עוֹלָם הִתְחִילוּ לְמוֹדֵם בְּיָמֵי בְּגָרוּתָם, וְכֹאֲשֶׁר לְבָשׁוּ רֵיחַ עוֹז
וְהַסְפִּימוּ בְּנִפְשָׁם הַסְכָּמָה עִנְיָה לְקַבֵּעַ עַצְמָם עַל הַתּוֹרָה
וְלִהְיוֹתֶיהָ אֶת כָּל הַמִּית הָעוֹלָם אַחֲרֵי גֹם, הִלְכוּ וְגִדְלוּ
וְעָשׂוּ פְרִי.

(קובץ אגרות חזו"א, חלק א, מכתב מד)

כך ששיחה זו - ככל שאר שיחותיו של רבינו - שייכת
לא רק לצעירים, אלא אף למבוגרים ואפילו לזקנים. וגם
הם יכולים וחייבים להתחדש בהתמדת התורה הקדושה
על פי הדרך אשר מלמדנו רבינו.

וכבר אמר רבינו:

בְּיָדַי אֲנִי יָכוֹל לְקַרֵּב גַּם זְקֵנִים!

(חיי מוהר"ן, תקמג)

וכבר שמענו מאבותינו ואף ראינו בעינינו, כמה וכמה
בני אדם באים-בשנים, אשר גילו את 'דרך הלימוד' של
רבינו הקדוש, ונפקחו עיניהם לראות שלימוד התורה "לא
בשמים היא ולא מעבר לים היא" אלא "קרוב אליך הדבר
מאד בפיך ובלבבך לעשותו", והפכו למתמידים גדולים,
מתוך חיות עצומה.

כִּי אַחַר כֶּה חֲזַר וְגִמְרָה אוֹתָם עוֹד כְּפָמָה פְּעָמִים

גם לאחר שמסיימים כל ארבעת חלקי שולחן ערוך,
בבקיאות ובעיון, בנגלה ובנסתר - צריכים ללמדו שוב
ושוב מתחילתו לסופו, כל ימיו אשר הוא חי על פני
האדמה. כאשר הדריכנו רבינו:

רְאוּי לְלַמֵּד כָּל הָאֲרָבָעָה שְׁלֹחַן עָרוֹף כְּלָם מֵרֵאשִׁים עַד
סוּפָם פֶּסְדֵר ... וְכִשְׁיִגְמֹר וְיִסַּם הָאֲרָבָעָה שְׁלֹחַן עָרוֹף,
יִחְזַר וְיִתְחִיל לְלַמְדָם כְּסִדְרָה, וְכֵן יִגְדֹה כֵּן יִמֵי חַיָּו.

(שיחות הר"ן, כט)

וכך גם כל חלקי התורה הקדושה - אין לומדים אותם
רק פעם ופעמיים, אלא חוזרים ומסיימים אותם שוב ושוב,
כאשר מלמדנו רבינו בשיחה זו, שיש:

לְגַמְרָה כָּכָל שָׁנָה ש"ם עִם הַרְי"ף וְהַר"א, וְאֲרָבָעָה שְׁלֹחַן
עָרוֹף הַגְּדוּלִים, וְכָל הַפְּדָרְשִׁים כְּלָם, וְכָל סְפָרֵי הַגְּדוּר
וְתַקוּנִים וְהַר חֲדָשׁ, וְכָל סְפָרֵי קַבְלָה מֵהָאָרֶץ ל.

(שיחות הר"ן, עו)

■ יהי רצון שנזכה!

משובת, ויפה שעה אחת קודם.

שכן:

גִּירְסָא דִּינְקוּתָא מְתַקְנִים יוֹתֵר מִשְׁלֵי זְקֵנָה.

(רש"י, שבת כא ע"ב)

ואף מי

שְׁחֹזַר וְלָמַד וְזָכָה לְתוֹרָה, מִכָּל מְקוֹם גִּירְסָא דִּינְקוּתָא הוּא
פְּסִידָא דְלֵא הַרְי.

(חתם סופר, שם)

וכבר אמרו חכמינו ז"ל על החילוק בין הלומד בילדותו
לבין הלומד בזקנותו:

הַלּוֹמֵד יְלָד לְמָה הוּא דוֹמָה, לְדִיו כְּתוּבָה עַל נֵר חֲדָשׁ.
וְהַלּוֹמֵד זָקֵן לְמָה הוּא דוֹמָה, לְדִיו כְּתוּבָה עַל נֵר מְחֻק.

(מסכת אבות פרק ד משנה כ)

כך שהזמן המובחר ביותר להיכנס להתמדת התורה
הוא בצעירותו של האדם, וכמו שכתב מוהר"ן לבנו ר'
יצחק, בהיותו בן ט"ז:

אִין לָךְ מְבַהֵר לְעַסֵּק בְּתוֹרָה וְתַפְלָה כְּמוֹ עֵתָה, כִּי יִנְקוּתָא
כְּלִילָא בְּנִרְדָּא, וְאִם לֹא עֲקִישׁוּ אִימְתִי. כִּי יִמְיֵנו כְּצֹל עוֹבֵר,
וְהוֹמֵן הוֹלֵךְ וְהוֹמָה, וְלֹא יִשְׁאֵר לָךְ כִּי אִם מֵה שְׁתַּחֲטֹף
עֵתָה בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וְתַפְלָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְחֻזַּן מֵהָ
הַכֹּל הַכֹּל.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ד' תשרי תקפ"ד)

הן מצד שהמח והלב פנוי לקלוט את דברי התורה
הקדושה, והן מצד שאין האדם טרוד אז עדיין בטרדת
הפרנסה, וכפי שכותב מוהר"ן לאברך צעיר, בשם ר'
יעקב:

חֻזְקָה עֲלֶיךָ וְהַתְגַּבֵּר מֵעַתָּה פֶּאֲרִי, וְתִתְחִיל מִחֲדָשׁ לְהַתְגַּבֵּר
לְהַתְמִיד בְּלִמּוּדָה כָּכָל יוֹם, וְאַל תִּמְשָׁךְ עֲלֶיךָ מִיַּד מְרִירוֹת
טְרִדַת הַמָּוֶן. בְּטַח בְּהוֹ, בְּפִרְטָה עֵתָה שְׁעֲדִין אִין נוֹגְשִׁין
אוֹתָהּ פְּרִנְסָה! זָכַר כִּי יִנְקוּתָא כְּלִילָא בְּנִרְדָּא" אִם זֹכִין
לְעַסֵּק בְּהֵם בְּתוֹרָה וְתַפְלָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּי הוֹמֵן רֵץ
וּפּוֹרֵחַ מְאֹד מְאֹד, וְאִינוּ עוֹמֵד כָּלֵל אֶפְלוּ רָגַע אַחַת, כִּי
אִין שֹׁם זְמַן כָּלֵל, וְתִלְדוּת וְהַשְׁחָרוּת הַכֹּל, הַכֹּל הַכֹּלִים
הַכֹּל הַכֹּלִים, זָכַר אֶת בּוֹרְאֵה בְיָמֵי בְּחוּרְתֶיךָ וְחֲדָשׁ כְּנֶשֶׁר
נְעוּרֶיךָ וְתִלְךָ בְּדַרְכֵי הָאֵמֶת שְׁשִׁמְעֶתָ מֵאֵתָנוּ, וְתַעֲסֵק
בְּתוֹרָה הַרְבֵּה כָּכָל יוֹם.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ו' ויקהל תקצ"ב)

אמנם בוודאי, גם מי שלא למד בהתמדה כראוי בנעוריו
- אל יתשלל מלהיכנס בהתמדת התורה, גם בימי זקנותו.

וְאֵל יֵאמֶר הַזְּקֵן הוּא אֲנִי עַץ יָבֵשׁ, אַחֲרֵי שְׁאִין הַתּוֹרָה
מְתַקְנֶמָה בְּיָדִי, וְלִפְנֵי אֶקְרָא וְהַכֹּל אֵינֶע. כִּי מִכָּל מְקוֹם

כו. דבריו אלו מוסבים על מה דאיתא בגמרא שאבי הצטער על שמועה מסוימת שלא קיבל אותה בצעירותו, ואמר: "אי זכאי גמירתייה לשמעתייה מעיקרא", ועל השאלה "הוא גמרה?" עונה הגמרא: "נפקא מינה לגירסא דינקותא".

כו. ועיין באריכות בליקוטי הלכות, שהרחיב בדברים נפלאים ומתוקים, על עוצם חובת התחזקות צדיק האדם להתחזק בנאו לאמצע ימיו. "כשכבר הימים באים והגיע לאמצע ימיו ומתחיל היום לערוב, שמתחילין להתקרב ימי קצו וסופו, שאז צריך להסתכל מאד מאד על אחריתו וסופו בהאיך אנפין יעול קדם מלכא, כי אז צריך התגברות ביותר ויותר" (ליקוטי הלכות, תפילת המנוחה ה, ו).

מהחילים להתבודד מהחדש!

התעוררות עצומה לקיום עצת העצות נרשמה בשנה שעברה בשבת שפכי בבתי הכנסת של אנשי שלומינו • הדרשות המיוחדות, הקבלות החזקות וההתעוררות העצומה שגרמה לשבת פרשת 'בלק' להפוך לנכס צאן ברזל בכל ריכוזי אנ"ש • כדי לשמוע על הרשמים הכבירים אספנו את הר"ר יעקב הרשלר הי"ו, מביהמ"ד תמימי דרך בבית שמש, הר"ר שרגא פייבל מלמד הי"ו מאור הצדיק בעיה"ק צפת, הר"ר דוד מתתיהו בורשטיין הי"ו מהקלויז' שבמודיעין עילית והר"ר שמעון יו"ט הלוי יאזשעף הי"ו מנועם ה"שבעיה"ק ירושלים, לשיחה מיוחדת על הגעגוע בציבור, ועל הלבבות שהובערו מחדש! • חדש חדש ונתחדש!

פורסם ע"י מערכת 'ברסלב גלובל' | info@breslevglobal.com

מהי שבת שפכי?

מהי בעצם 'שבת שפכי'? לאיזו מטרה היא נועדה?
ר' פייבל מלמד:

בליקוטי הלכות (ברכת השחר ה') מבאר מוהרנ"ת את יסודות ההתבודדות הנרמזות בברכת בלעם לישראל ובפרט בפסוק: 'הן עם לבדד ישכון' הרומז לעצת ההתבודדות. היות וכאמור, הלכה זו העוסקת בהתבודדות, מיוסדת על פרשת בלק, והיות וידוע מה שרמז ר' אפריימל, כי ר"ת בל"ק הן 'בינו לבין ק'נו' - שהיא מהות ההתבודדות, לשפוך שיח לפני ה' 'לבדד' בינו לבין קונו, אי לכך, נקבע כי מדי שנה בשנה בשבת פרשת בלק, יתעוררו אנ"ש בכל מקומות מושבותיהם להתחזק בהתבודדות.

אודה ולא אבוש, כי מלכתחילה בעת שפנו אליי גבאי המיום, הסכמתי 'בדיעבד' - 'לצאת ידי חובה'... לא הבנתי את נחיצות העניין, סברתי שממילא עניין ההתבודדות חזק דיו אצל כלל המתפללים ומדוע יש צורך ב'שבת' מיוחדת לשם כך? אך לאחר מעשה, התברר לי עד היכן טעייתי... ה'שבת' הזכירה את מה שכולם אכן יודעים היטב, אך זקוקים כ"כ לחיזוק על מנת 'לקיים למעשה'!

לא האמנתי למראה ההשתוקקות שהייתה על פני הציבור. באותו רגע אמרתי לעצמי: בשנה הבאה, אני לא מוותר על 'שבת שפכי' בבית המדרש שלנו! אני מקנא בזכות שעומדת למי שייסד את הרעיון של השבת הזו, בה ה'הלוח ילך' כולו, מבואו ועד צאתו - עוסק בעצת ההתבודדות, ומחדש באופן מיוחד כ"כ את קיום העצה, אצל זקנים עם נערים כאחד!

כאמור, כשהציעו לי לקיים את 'שבת שפכי' בבית מדרשנו, התלהבותי הייתה צוננת למדי, ולכן תליתי מודעה בה נאמר שבסעודה שלישית 'יעורר הדרשן גם מעניין ההתבודדות - לרגל 'שבת שפכי'... ובכך חשבתי כי תם העניין. למעשה, הציבור שהגיע לביהמ"ד וראה את המודעה, קיבל כזו המימות, עד שברגע האחרון הוחלט להוסיף גם 'שיחת הכנה' בין קבלת שבת למעריב, דבר שבאופן כללי נמנעים מלעשותו בבתי מדרשנו, בפרט בשבתות הקיץ בהן זמן סיום התפילה מאוחר דיו גם בלאו הכי...

גם בסעודה שלישית האזין הציבור בשקיקה לדיבורים המעוררים במשך כשעה תמימה. הנושא היה 'ליצד זוכה כלל ישראל להיות

שמור מכל הנזקים ברוחניות ובגשמיות ע"י עצת ההתבודדות'. הציבור התעורר כל כך, עד שהיה ברור לכולם שנמשיך את ההנהגה הנפלאה הזו גם בשנים הבאות.

לברסלבר'ס יש 'בונוס'!

מאיפה מגיע הרעיון להקדיש שבת לנושא מיוחד?
ר' יעקב הרשור:

היוזמה של 'שבת שפכי', החלה לאחר שנפוצה בציבור בימי השובבי"ם 'שבת טהרנו'. במקומות שונים הוקדש כל מהלך השבת להתחזקות בנושא סכנות הטכנולוגיה. וכך, כשם ששבת טהרנו נבנתה באופן של 'אין מזרוזין אלא למזרוזין', לחזק כל אחד להוסיף צעד אחד קדימה, לקראת הטהרה השלמה, גם 'שבת שפכי', מיועדת הן למי שהורגל בעצות רביז"ל משכבר, והן למקורב טרי.

למרות שכולנו זוכרים בוודאי עד כמה העצה הזו נפלאה ומיישבת את הדעת, ועד כמה נעים לשוח לפני בורא העולם, ועד כמה נוראיים התיקונים הנפלאים של שעת ההתבודדות, וההפלות שהפליג בה רבינו, אך בכל זאת מתגבר היצר בכל כוחותיו למנוע את האדם מליכות לכך. עד כדי כך שאדם יכול לשוח שיחה בטלה במשך שעות ארוכות מבלי להרגיש, ואילו בבואו להתבודדות, הוא חש כמו בול עץ, אבן שאין לה הופכין...

המציאות מוכיחה שכשהאדם שוקע בטרדת הזמן, ההתבודדות אינה נערכת באופן הרצוי והראוי. עד כדי שלפעמים משתרשת התחושה שאומרת: וכי כך צריכה להיראות התבודדות... לפיכך, הוקמה שבת שפכי 'אז נדברו ראי ה' איש אל רעהו' לחזק ולעורר זה את זה.

ב'שבת טהרנו' הנערכת במהלך חודשי החורף, מתקדשים כלל ישראל ב'סור מרע' שהיא ראשית העבודה, אך לחסידי ברסלב יש 'בונוס'... בקיץ מגיעה שבת שפכי, בה כולם מתחדשים בעשה טוב... איך להינצל מטעויות העוה"ז בדרך של 'עשה טוב' ע"י התבודדות. מחמת נחיצות וגדולת העניין, נקבעה באופן חריג שיחה קצרה בין קבלת שבת לערבית. כי בדרך כלל אנו חוששים להפסיק כדי שלא 'לקרר את האש' באמצע מהלך התפילה, אך בשבת כזו, שמהותה לעורר ולהבעיר את האש ולהלהיב לבבות ישראל לאביהם שבשמיים - פשיטא ש'שיחה' כזו לא תגרע מתבערת הלב בהמשך התפילה.

נלגל הזמן ימשיך ולהרוג גם אחרי שבת שפכי
מרוץ החיים ימשיך אף הוא להתקדם אחרי שבת שפכי
לכאורה, ומעל פני השטח, יתכן שהנל ייראה אותו דבר,
אותם ימים שגורתיים, ואתם מעבדים ותהפוכות.

שבת שפכי
השבת שפכי - שבת התחדשות לכלל אנ"ש בהתחזקת בקיום עצת ההתבודדות למען ועד העו.

השנים עושים את שלהם, חולפים עוברים,
יום יום בשגרנו ובהרפתקאותי
וגלגל הזמן דוהר קדימה ללא עצירה

שבת שפכי
השבת שפכי - שבת התחדשות לכלל אנ"ש בקיום עצת ההתבודדות למען ועד העו.

ככה הכל התחיל. המודעות של שנה שעברה

מה לא ידענו קודם?

מה התחדש לנו בדרשות 'שבת שפכי' יותר ממה שידענו קודם לכן, הרי אנו שחים בדרשות הכלליות תמידים כסדרן על עצת ההתבודדות? ר' דוד בורשטיין מודיעין עלילית:

את האש שיקדה בעצמותיהם של כלל האברכים, כאן, במודיעין עלילית, בסעודה שלישית של 'שבת שפכי' שעברה, לא ניתן לשכוח! החידוש הוא שמלבד הדרשות הנשמעות ב"ה בין כותלי ביהמ"ד לכל אורך השנה ובכל עת מצוא - על מעלת ונחיצות ההתבודדות, כעת ניגשים ללב העניין, איך זוכים לקחת את העצה הנפלאה, העצה הכללית, ולקרב אותה ללב, באופן שנתחיל לקיימה מחדש, כרצון רבינו. איך זוכים להתחיל ולהתבודד בקביעות חוק ולא יעבור מתוך אהבה לרביז"ל ועצותיו.

הציבור בביהמ"ד יצא מחוץ ומרומם, לב הסוגיא במשך יום השבת היה 'איך זוכים לקחת את כל הדיבורים הנפלאים על מעלת ההתבודדות ולהתחיל ליישם אותם יום יום, כפשוטו ממש?'

זכורני שהנושא העיקרי נסוב על חשיבות הקביעות! אף אם עדיין לא אווזים בהתבודדות בשלימות, חשוב ביותר לשמור על הקביעות. וכפי שרבי אברהם בר"נ מסמך לכך את הפסוק 'וחוק לנערותיה' שעצה זו מוכרחים לקיים חוק ולא יעבור, יהיה איך שיהיה!

נושא נוסף שהודגש: מעלת הקדמת ההתבודדות לשעות היום המוקדמות. לא רק משום שבמציאות כך קל יותר לעמוד בקביעות, אלא גם כדי שלא נרגיש שההתבודדות היא נטל כבד - משא על שכמנו, בעוד שההתבודדות היא המתנה הגדולה ביותר שזכינו לקבל מרביז"ל. כשמתחילים את הבוקר עם 'התבודדות' מרגישים היטב שזו 'מתנה' ולא 'משימה' שיש להיפטר ממנה ולצאת ידי חובה.

כמו"כ שוחחנו על כך שלמרות שאינו אווז עדיין בשלמות ההתבודדות, חשוב להקדיש זמן מה לאחר ההתבודדות בכדי לשבח ולפאר את ההתבודדות שזכה לעשות היום, וזאת למרות שאיננה מושלמת עדיין. כך יכניס חיות בקיום ההתבודדות לאורך זמן. זכורני שאברכים יצאו מהדרשה כשהם חזורים בעצות למעשה, במבט נכון על שנת ההתבודדות. הורגש כי המטרה הושגה, "שבת שפכי" היא יוזמה נפלאה לחדש את הקשר של כל אחד עם 'העצה הכללית'!

מ'תפילת קבע' ל'תפילת תחנונים'

מה מיוחד ב'שבת שפכי' שהצליחה לרומם באופן חסר תקדים את ציבור המתפללים? הרי מדובר גם במתבודדים וותיקים, ולא רק ב'מקורבים' שעדיין לא טעמו וראו כי טוב ה'?

ר' שמעון יו"ט יאזעק:

אכן כדברכם, ההתלהבות הגיעה עד ל'רגלין' בריקודים בטעם עולם הבא' שנמשכו זמן ממושך לאחר סיום ה'דרשה' בסעודה שלישית. אף אחד לא חשב שהולכים 'לגלות את אמריקה' בשבת הזו, אלא כשם שמקדמים הילדים את אביהם בקריאות 'אבא' 'אבא' כאשר חוזר הבייתה לאחר סיום חוק לימודיו, ולמרות שאין בפיהם חדשות עבורו עדיין מסב לו הדבר נחת רוח מרובה, כך להבדיל בעצת ההתבודדות, עצם הריצה לקראת אבינו שבשמיים, זהו דבר שלעולם לא 'משעמם' ואף אם אין לנו בדיוק 'חדשות מרעישות' לספרן!

הציבור הגדול שהגיע, יחד עם 'ריקודי אש קודש' שנמשכו שעה ארוכה, הוכיחו כי מדובר במהפכה של ממש. איך אפשר לקחת את עניין ה'התבודדות' ולהפוך אותו מבחינת 'תפילתו קבע' ל'תפילתו תחנונים'! בהתחדשות, בחיות ואע"פ שאין לי שום התחדשות בדיבורי, עצם

העניין לבוא לקראת אבינו שבשמיים, יש בזה התחדשות ושמחה בזה בעצמו, ונחת רוח לבורא.

ממילא אף מתפללים שכבר קבעו פנימה בלבם את עצת ההתבודדות, זכו להתחדשות מיוחדת בשבת מרוממת זו. כולם מצפים כבר בכיליון עיניים לשבת שפכי הבאה, בשנה הבעל"ט!

יותר לחדש דברים?

מעולם לא מצאנו שאנ"ש ערכו 'שבת' מיוחדת להתחזקות באחת מעצותיו של רבינו, מי ימר אם כן, שזהו רעיון מבורך? ר' פיבל מלמד:

עינינו הרואות כיצד ה'סטרא אחרא' מתגבר מן הצד השני, וכל 'חידוש' שיוצא מבית היוצר שלו, מקבל בדורנו משמעות כפולה ומכופלת ע"י ה'אוירה' סביב העניין; מודעות, שלטי חוצות וכו' שהופכים את העניין כולו ל'קורץ ומושך' יותר. כן הדבר לעניין 'שבת שפכי'. אנו מקיימים 'מאויביי תחכמני' ומעוררים אוירה לזהות סביב העניין. ככל שהציבור ידבר על כך, ויראה את המודעות הקוראות לכולם להתחדש יחד כאיש אחד בשבת זו, כך תגדל ההשפעה המעשית אצל הציבור אח"כ. הווי אומר, גם אם בדורות הקודמים נראה כי 'שבת שפכי' לא הייתה מצרך נחוץ כ"כ, הרי שבדורנו, זהו עוגן הצלה לרבים המבקשים להינצל מנפילה להבלי העולם ע"י עצת ההתבודדות.

יהודי בביהמ"ד אמר לי כי הוא לא יודע איזו מצווה קיים יוזם הרעיון, כדי שתתגלגל על ידו זכות הרבים כזו... למרות שבכל משך השנה נושא ההתבודדות תופס מקום מרכזי, ובכל יום צריך אדם להזכיר לעצמו להתבודד, אך ראוי בהחלט שאחת לשנה 'נעצור את העגלה הדוהרת' ונשאל 'האם אנחנו באמת זוכים לחטוף 'התבודדות' בכל יום, או שמא טרדת הזמן מתגברת עלינו חלילה? בזכות אהבת החברים והאחדות במהלך הדרשות, ניגונים וכו' שבשבת זו, זוכה כל אחד לחזק את עצמו ואת זולתו, להתחיל להתבודד מחדש!

מתבודד 'וותיק'

מתבודד וותיק שכבר זוכה לקיים את רצון רבינו, האם שבת שפכי מיועדת גם אליו?

ר' יעקב הרשור:

כפי שהזכרתי את הדמיון ל'שבת טהרנו', שנועדה לפסק זמן בו יחשוב כל אחד האם הוא באמת זקוק להיות בקשר עם כלל הכלים הטכנולוגיים, אולי אפשר למעט, לקצר, לנתק קצת מגע. כך להיפך, 'שבת שפכי', בה כל אחד חושב 'מה אני יכול להוסיף בהתבודדות שלי, כדי שתהיה כרצון רבינו באופן מושלם'. ולפעמים זו רק הפרקטיקה שחסרה.

אחד המשפיעים סיפר ב'שבת שפכי' שעברה, על אברך שטען כי אין לו דיבורים בהתבודדות. לאחר שיחה קצרה, התברר שהלה קובע לו את הזמן המוקדש להתבודדות, בעת ה'הליכה' מביתו למכולת השכונתית... במצב שכזה אין זה 'פלא גדול' שאין לו יישוב הדעת...

כמובן שצריך להתחזק לאחר כל התבודדות, אך 'שבת שפכי' היא הזמן לחשוב אולי כדאי לבדוק איך אני יכול לתרום ליישוב הדעת בהתבודדות, אולי בחדר מיוחד, או שמא מחוץ ליישוב וכדו'. הרעיון שהודגש אצלנו ש'שבת שפכי' היא זמן לחיפוש וביקוש, כפי שעשה ה'שני למלכות' (סיפורי מעשיות, א) בחיפושיו אחר בת המלך. לחשוב ולעשות כל מה שאפשר כדי לייעל ולהדר את ההתבודדות. וכך נזכה לבוא למכון, לשוב אל ה' וללכת בדרכי התשובה! ■

לך עמי בא בחדריך

(ישעיה כו, כ)

"אמר הקדוש ברוך הוא, אני
אמרתי לכם שתהיו מטמינים
עצמכם ותתנו מקום לשעה"

(מדרש תנחומא, ויחי ו)

חדרי התבודדות כמו אלו של חסידי ברסלב, אין כמותם כדי ליישב את הדעת מכל שאון חיי העולם הזה • קירות הספוגים בגעגוע ובהמיה, דלתות הנעות על צריהן עשרים וארבע שעות ביממה, ולב יהודי שמוצא פורקן אמיתי וטהור לפני אביו שבשמיים • שיחה מיוחדת עם מייסדי חדרי ההתבודדות בבתי הכנסת של ברסלב, בה הם מספרים על הצימאון הגדול, הבנייה בפועל, ועל הקירוב הגדול לאורו של רבינו שבא בעקבות כך • בית בין שמים לארץ

ש. רובניזון

בני כמים לצד
אספת מאמרים
וסקירה מיוחדת
לרגל שבת שמפי

רב נשפך וקולמוסים רבים נשתברו, בגין חובת ההתחזקות בעצתו העיקרית של רביה"ק: "עצת התבודדות". ניתן לומר כי עצה זו הינה הדבר המאפיין ביותר את הוויתו של כל חסיד ברסלב. מלבד סדרי הלימוד, חוץ משלושת התפילות הקבועות, זוכה כל אחד מאתנו, אם רב אם מעט, לשוח את צקון לבו לפני אבינו שבשמיים, כפי שגילה וציווה עלינו רבינו הקדוש פעמים אין מספר.

אכשר דרא, ובכמה מריכוזי אנ"ש החליטו לקחת את העצה היקרה הזו צעד אחד קדימה, וכך בהשקעה כספית גדולה הקימו - "חדרי התבודדות". חדרים אלו עומדים לטובת הציבור במשך כל שעות היום, כאשר המטרה היא לתת לכל אברך ולכל בחור את כל הסיבות להיכנס, לסגור את הדלת, להתרווח על הכסא ופשוט להתחיל לדבר עם השי"ת מתוך ישוב הדעת.

הבשורה הגדולה ביותר של חדרים קדושים אלו, קשורה לזמינות ולקלות בה ניתן להגיע אליהם. לרוב נמצאים החדרים בסמיכות לבית הכנסת, קרוב לבית ולכולל. במאמר זה, ביקשנו לסקר את הרעיון הנפלא, מאז החל לרקום עור וגידים בוורשה שבפולין ועד ההתפתחות המיוחדת כהיום הזה.

התבודדות ותפילות שלימד אותנו

באותם ימים, כשהחל אורו של הרבי לפעום בעיר וורשה וגלילותיה, היה זה מחזה נפוץ לראות יהודים של צורה פוסעים לעבר גדות נהר הויסלה, שם בחורשה הסמוכה לנהר, שפכו את צקון לחשם, בתפילה ותחנונים לפני בורא כל עולמים. וכפי שתיאר ר' מוטל יגלניק כיצד "פעמים רבות" היה ר' יצחק נכנס לבית העסק שלו באמצע היום, והיה מושך אותו עמו ליער להתבודד... משראו החסידים בוורשה את צימאונם

הראשונים בארץ ישראל, ישיבת ברסלב בני ברק בשנותיה הראשונות

הרב של המקורבים הרבים, החליטו להקים ולהעמיד שלושה חדרי התבודדות - מול הכניסה לביהמ"ד ברח' נאוואליפעי. וכך גם מי שקשה עליו לנדוד עד לחורשה הסמוכה לנהר, עדיין יוכל לישב את דעתו במקום שקט וסגור. שניים מהם שימשו את כלל החסידים, ואילו השלישי היה שמור לזקני החסידים ולגבאים החשובים במקום.

כאשר אנו מתבוננים בנוסח בו משתמשים הסופרים והכותבים של אותם ימים, אנו רואים כיצד אכן החדרים פעלו את פעולתם, כאשר כל אחד מהם מגדיל לתאר את היבבות שנשמעו מתוך החדר, ואת זעקות השבר שפילחו וניסרו את האזור כולו.

הנה למשל תיאורו של הסופר בנימין דוידזון בספרו "ווארשא של מטה":

"כשר' משה ברוך ברגמן מתבודד, שומעים את הגעוואלדענע'ס (זעקות) במשך שלושת רבעי שעה, 'אוי אני חוטא', ריבונו של עולם! תרחם על נשמה חוטאת, אוי אני חוטא! כך הוא זועק ללא הפסקה עד שכמעט נשמתו פורחת ממנו.

"איי איי גיוואלד!!! נשמע החוצה בקול חזק, שהלב מת מפחד. הקבועים שבאים תמיד לשטיבל, כבר רגילים ללילות. אבל כשמגיע אורח, אוחזים אותו פחד וחלחלה בשמעו צעקות כאלו."

והנה תיאור נוסף של סופר וורשאי על חדרי התבודדות:

"ברסלבי' שטיבל, היו גם שני ארונות מרובעים, כמו תאי הטלפון במקומנו, כדי לערוך התבודדות, וכל אחד מהברסלבר נוהג מזמן לזמן להסתגר בתוך אותו תא ושמעו משם קול בכי, יבבה על שפלותו העצמית, על הנפילה העצמית." (ידישע קולטור)

מעשה הקשור בעניין זה, אירע בעת עלייתו של הרה"ח ר' אלחנן ספקטור לא". כאשר הגיע לשטיבל בכדי להיפרד מר' יצחק, נודע לו כי מתבודד הוא כעת באחד החדרים. ישב ר' אלחנן והמתין לו עד שיסיים את שיחתו-תפילתו, אך חולפות השעות ועדיין ר' יצחק מצוי בחדר.

כעבור ארבע שעות יצא כשעיניו אדומות מבכי, "כל כך הרבה זמן להתבודדות?" תמה רבי אלחנן. אז נשא אליו רבי יצחק את מבטו הטהור: "עדיין לא התחלתי לפרש מקצת שיחתי..." גם על החסיד ר' אהרן לייב ציגלמן מחלוצי ההדפסה בפולין, ידוע מה שסיפר הרה"ח ר'פסח קורנדקסלר: נכנסתי לביתו הקטן

וראיתי כיצד סידר לעצמו קיטון צר בין ארונות הספרים הצפופים, וזאת על מנת שיוכל לערוך את התבודדות בישוב הדעת. מעל במה זו לא נוכל לשכוח את חזונו של הרה"ח ר' גדליה קעניג ז"ל, בעת אשר הקים וייסד את קרית נחל נובע בעיר צפת ת"ו, ביקש ודאג שיוסיפו בכל בית - חדר קטן בסמוך אליו, כדי שהדרים בבית יזכו לחדר התבודדות אישי ונגיש, וכך יוכלו להתבודד בכל עת.

בשורות הבאות נעבור לסקר את תקופתנו אנו, כאשר התעוררו כמה וכמה מיקירי אנ"ש, איש איש במושבותיו, ובנו חדרי התבודדות לרווחת הציבור הקדוש.

בגוש דן הצפופה כל כך

תחילה נפתח עם העיר הוותיקה "בני ברק", שם ככל הנראה מדובר בעיר הראשונה בארץ בה הוקמו חדרי התבודדות. הכוונה כמובן על הישיבה המפורסמת והוותיקה - ישיבת "ברסלב בני ברק". ראשוני הלומדים בישיבה עוד זוכרים כיצד היו רצים ועולים בשעות 'בין הסדרים' לגג הישיבה, כדי לתפוס מקום בתור, לזכות בזמן מה של התבודדות בחדר.

כך מספר ל"אבקשה" משגיח הישיבה במשך שנים רבות הרה"ח ר' יעקב רייכר שליט"א:

הגעתי לישיבה לאחר כיסופים רבים ללמוד בישיבה הנקראת ע"ש רבינו ז"ל. מיד כשנכנסתי לישיבה, הבחנתי שבמובן מסוים, "לב הישיבה", נמצא בכלל על הגג הגדול של הישיבה, בתוככי החדרונים הקטנטנים. שם היה 'פאבריק' (מפעל) שלם של עבודת השי"ת. כל בחור מצא את הזמן שנוח לו, בלילה או בשעות הצהריים, ושם בילה שעות בתפילה והתבודדות ושאר ענייני עבודת ה', כיאה לבחורי אנ"ש. ב"ה החדרים פעלו את פעולתם. הבחורים היו מבליים בחדרים הללו בין הסדרים, כשלאחר מכן תפילת מנחה הייתה עניין אחר לגמרי...

לאחר מכן, כאשר כיהנתם בתפקיד 'משגיח' בישיבה, ראיתם את העניין בעין אחרת? הדבר הפריע לסדרי הישיבה, ולצוות הישיבה?

ההיפך! אפשר לומר כי במידה מסוימת החדרים סייעו לצוות הישיבה. הרי מהי מטרתה של הישיבה?! שהבחורים יגדלו בתורה ויראת שמיים בדרכו של רבינו. והרי בחור שעושה התבודדות רק עולה ומתעלה מכך. נו, תגידו אתם, מה יכול להיות טוב יותר למשגיח, מלראות כיצד מלאכתו נעשית על ידי "אחרים"...

היו מתבודדים רק בחדרים, או שהיו גם נסיעות לשדה?

לשדה היו נוסעים בחצות הלילה ומידי פעם גם בשעות הערב. בחצות לא כל הבחורים הצליחו לקום, ולכן בחור שרצה

מעמד חובת החדרים בירושלים בהשתתפות זקני א"ש

בניית החדרי התבודדות בנג השול

החדרי התבודדות החדשים בנג השול מל' מקום המקדש

פנים החדר התבודדות בירושלים

”

למפרע ניתן
לומר בבירור
כי היה זה אחד
הדברים העיקריים
שסוייע לו בומי
הבחרות, בשנים
הללו נקשרתי
בקשרי עבדות
לעצה המיוחדת
והמיפלאת, אותה
העניק לנו רביה"ק

ששה חדרים!

לפני מספר שנים, כאשר בנו את הישיבה קטנה' השוכנת במודיעין עילית, היה זה כבר ברור מאליו, שבנוסף להיכל יש לדאוג גם לחדרי התבודדות. ולכן מיד בבניית הקראוונים למשכן הישיבה, הוסיפו ששה חדרים מיוחדים לשם מטרה זו. חדרים אלו משמשים את בחורי הישיבה בשעות הערב ובין הסדרים.

בהכנת הכתבה שוחחנו עם אחד מבוגרי הישיבה, שציין בהתרפקות גדולה כיצד זכה להתעלות בעבודת ה' ע"י חדרים אלו. וכך הוא מספר: "הייתי בחור צעיר בישיבה קטנה. כמוכן שבגיל הזה האחירות של הצוות יותר מהודקת ומשמעותית ולכן לא הסכימו לנו לצאת לשדה כל יום, רק מידי פעם יצאו ליער הסמוך עם אישור מיוחד. אך בחדרים שהיו בישיבה, לא היתה כל הגבלה של שעות (למעט כמובן שעות הסדרים והתפילות). יחד עם שאר חבריי בישיבה, היינו מתבודדים רבות בחדרים. למפרע ניתן לומר בבירור, כי היה

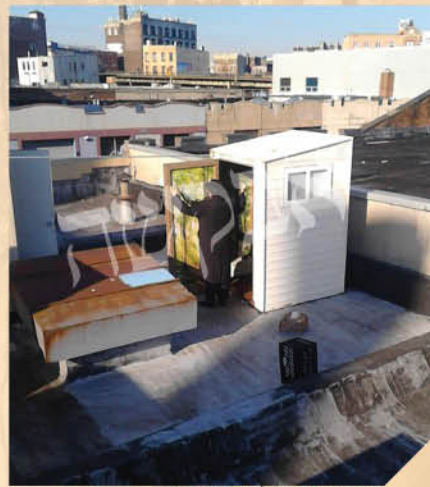
לקיים את ציווי רבינו - להתבודד בכל יום משך שעה, 'חק ולא יעבור', היה עולה להתבודד בחדרי התבודדות שבנג הישיבה.

כמו כן, אציין שהמקום שירת גם אנשים מחוץ לישיבה. פעמים רבות ראיתי כיצד עולים לגג הישיבה - אברכים ובחורים מיישובות אחרות שבאו לשפוף שיח בחדרים. אני זוכר את הבנים של הרה"ח ר' נתן צבי קניג ז"ל, הם היו באים הרבה, וכן עוד רבים וטובים מאנ"ש. היו מגיעים לתפילות בישיבה ועל הדרך חטפו מעט התבודדות...

•
הרה"ח ר' בצלאל פרידמן שליט"א, מתרפק על אותם ימים מתוקים, עת הגיע ללמוד בשיבה והדבר הראשון שצד את עיניו היו שלושת חדרי התבודדות. חדרונים קטנים בלי חלון ובלי דלת, אך עם חן דקדושה אמיתי. באותם ימים, היה זה חידוש בברסלב. עד אז האפשרויות היו מעטות. או לנסוע לשדה, או למצוא פינה ריקה מאדם. אבל מעת שהוקמו החדרים, יכלו הבחורים להתבודד בקלות, בלי לטרוח בכל יום מחדש במציאת מקום ריק ושקט.

החדרים בשיבת ברסלב בברפלד במבט מבחוץ. צילום ר.ג.

החדרי התבודדות ביליאמסבורג ארה"ב

לבות צעירים מתענפים. חדר התבודדות בשיבת ברסלב בברפלד. צילום ר.ג.

חדשים ומפוארים.

גבאי השול הר"ד נחמן גולדברגר מספר כיצד התרקם העניין:

כאמור, בשנים האחרונות, היו חדרי ההתבודדות ממוקמים על גג השול, כאשר חלונות החדרים פונים לשטח הגג. הדבר גרם לחוסר נוחות כפולה. דבר ראשון: כולם ראו את כולם. ודבר שני, ילדי החיידר היו עולים לגג בזמן ההפסקה וכתוצאה מכך הדעת הייתה מוסחת מאוד. כאשר התקבלו תלונות רבות בנושא, החלטתי להיכנס חזק לנושא. החלום הראשוני היה לבנות שני חדרים פשוטים וזולים יחסית ללא הוצאות מרובות, אולם אז שמנו לב שהם יפריעו לבניית הסוכה. ומצד שני, אם נפרק בכל שנה את החדרים לקראת סוכות, לא נוכל להתקין בהם מזגנים.

וכך, לאחר מחשבות רבות בנושא, הבאנו למקום אדריכל מומחה, שהצליח בס"ד לייצר תוכנית לבניית ששה חדרים, מעל מדרגות הכניסה לגג.

מיד התחלנו באיסוף תרומות למטרה "עליונה וגדולה" זו, כאשר עלות כל חדר נמדדת בסך של עשרים וחמשה אלף שקלים. ב"ה הציבור נרתם לסייע בהתלהבות גדולה. אחד תורם חדר, והשני מזגן. אף הגדיל לעשות אחד המתפללים ותרם מיני-בר מים

זה אחד הדברים העיקריים שסייע לי בימי הבחרות. בשנים הללו נקשרתי בקשרי עבותות לעצה המיוחדת והמופלאה, אותה העניק לנו רביה"ק.

אל מיל מקום המקדש

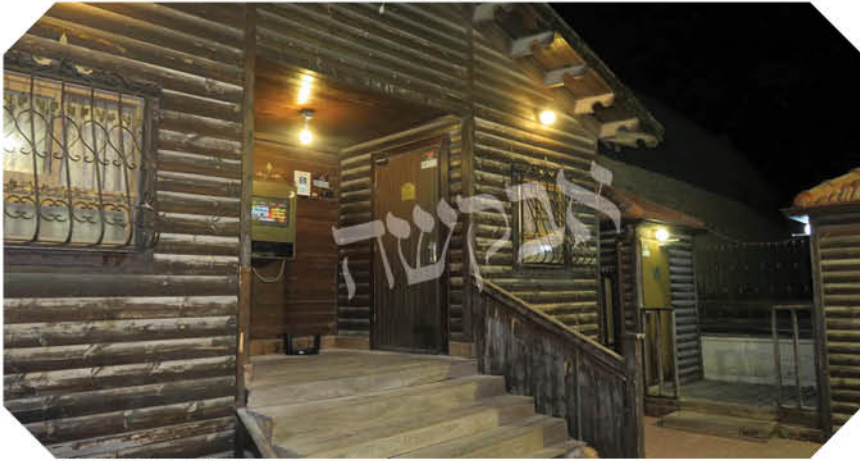
בגג של בית מדרשנו בירושלים, נבנו חדרים מיוחדים, כאשר בשנה האחרונה שופצו וחודשו החדרים ברוב פאר והדר. תחילה מספר הרה"ח ר' **זושא שטיצר** על ההיסטוריה של החדרים:

בשנים הראשונות של ה"שול" היה רק חדר אחד, בו התבודדו כולם. היה עליו עומס גדול ולפעמים ניתן היה לחכות בתור מספר שעות עד שהתפנה. לאחר כמה שנים, הוסיפו עוד שלושה חדרים, מהם יכלו לראות את "מקום המקדש". ה"בן איש חי" כותב שיש עניין גדול לראות את מקום המקדש, ומוסיף: במקום שאפשר לראות ממנו את הר הבית, המקום עצמו נהיה קדוש.

בהמשך, בנו את הת"ת מעל ביהמ"ד ולכן העלו את חדרי ההתבודדות קומה אחת מעל, היכן ששוכן כיום הגג של השול. אך שם, נחסם חלק משדה הראיה, ומשכך, כבר היה קשה יותר לצפות על מקום המקדש. הדבר היה חסר מאוד ועוררתי על כך את הגבאים, עד שב"ה זכינו בתקופה האחרונה לחדרים

”

כבר בשבת הראשונה שלאחר סיום הבניה סופר לי המינה על החדרים כי לדעתי הצטברו במקום לפעולה מ"איתים שעות של התבודדות!! וזאת כאשר רוב הציבור עוד לא ידע על פתוחת החדרים

החדר התבודדות המפואר בביתר

היזומה התקבלה אצל מתפללי המקום בהתלהבות רבה, אך היו שראו בדבר מעין "חידוש", וחדש אסור מן התורה...

השאלה נשלחה להרה"ח ר' משה קרמר שליט"א שמהיר להשיב במכתב המשבח מאוד את היזומה, הנה קטע קצר מדבריו: "חזקו ואמצו מאוד להמשיך לקיים הנהגה זאת ולא להתפעל משום מניעות ודיבורים שונים הבאים למנוע זאת, ואשרי חלקכם בזה ובבא".

החדרים נבנו במהירות, כאשר אחד האברכים, קפץ להיות הנחשון, בהרימו סכום כסף נכבד המאפשר את בניית החדר הראשון. אחריו ראו וכן יעשו, עד שנבנו עוד חדרים נוספים. כאשר עולים לגג בית המדרש ניתן להבחין בקלות בכל גורדי השחקים של מנהטן הסוערת והגועשת, אך כאשר נכנסים פנימה לחדר ההתבודדות, העולם כאילו עוצר מנגד. בלתי לה לבדו. לך עמי בא בחדריך.

אל כל אותם 'מתבודדי החדרים', מתווספים אנשיו של הבעל תפילה הקובעים מקום לעצמם בביתם, בחדר צדדי, במחסן האחורי, ואפילו ברכת סלון הבית או אפילו תחת הסדין בעת ערב. ועוד לא דובר מאלו המכתתים רגליהם בכל יום לשדה ולחורשה הסמוכה, בקול דממה דקה, חומקים משאון העולם ומביאים עצמם לפני אביהם שבשמיים. רצון קדוש מאחד אותם: רוצים הם להניח כתר למלך, מבקשים הם לנצח המלחמה. כ"י עיגך קלל וְשָׂרְשׁ וְיִסוּד שֶׁל כָּל הַעֲצוֹת לְהִתְקַרֵּב לְהַשִּׁים תְּפָרָךְ, הוּא רַק אֲמִירַת תְּהִלִּים וְשִׁאֲרֵי תַחֲנוּנוֹת וּבִקְשׁוֹת וְהַתְּבוּדוֹת, לְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ בִּינוּ לְבִין קוֹנֵנוּ, לְבַקֵּשׁ מִלְפָּנֶיךָ, שִׁקְרָבְהוּ לְעִבּוּדוֹתוֹ יְתָרְךָ, וְרַק עַל יְדֵי זֶה זֹכֵין לְנִצְחַת הַמְּלַחְמָה אִם יִהְיֶה חֶזֶק וְאִמִּץ מְאֹד תְּמִיד לְהַעֲתִיר וְלְהַתְּפַלֵּל וְלְהַתְּחַנֵּן לְפָנֶיךָ הַשֵּׁם יְתָרְךָ תְּמִיד, יִהְיֶה אִךָ שִׁיחָתוֹ, אֲזַ בְּדַאי יִנְצַח מִלְחָמָה. אֲשֶׁרֵי לוי".

תודתו נתונה ל"מערכת ברסלב", למכון "אש תמיד תוקד", ולארכיון "אלופי הנחל" על עזרתם ואדיבותם בהכנת הכתבה. ■

מהתבודדות בשדה, כי בשדה מתבודדים בסמוך לעצים, ובחדרים הללו מתבודדים בתוך העץ ממש...

מי שנכנס ורואה את החדר המאובזר בכל טוב, כבר לא יכול לטעון "לא נוח לי להתבודד". היישוב הדעת שיש בחדרים, זה משהו נפלא. ב"ה, רואים כיצד החדרים תפוסים בכל שעות היום. עוד ועוד יהודים זוכים לקיים את העצה של הרבי.

במקום, אף פותחה שיטה מקורית. כאשר מתבודד נכנס פנימה, הוא מדליק שני מתגים של תאורה. מתג אחד עבור תאורת החדר והמתג השני עבור המנורה העומדת בחזית החדר מעל הדלת מבחוץ. כך כולם יודעים אלו חדרים פנויים ובאלו חדרים אי אפשר כעת להיכנס...

התבודדות במדינת העשירות

בתוככי גולת אמריקה הסואנת, בפאתי מנהטן רבתי, שוכנת הקריה החרדית וילאמסבורג, הנודעת בכינוי: "מאה שערים של אמריקה". השכונה מפורסמת בעיקר בגלל היהודים הכשרים והפשוטים הדרים בה. בתי כנסיות רבים נבנו בה, בתוכם בתי כנסיות מפוארים ותוססים הקרויים "ע"ש רבינו הקדוש. בין אותם בתי כנסת, מאיר והולך בית המדרש הידוע בכינויו "אברכים", השוכן ברחוב "ראדליטש 306", בתוכו מפכה מעיינו של רבינו ללא הפסקה.

כאשר נכנסים פנימה מייד מרגישים "ישוב הדעת" מהו. אולם אם נעלה לקומה השנייה, שם שוכנים חדרי התבודדות, נרגיש מיד "ישוב הדעת" בכפלים.

את חדרי ההתבודדות הגה ויזם הר"ר ראובן ייס שליט"א, ממיסדי בית הכנסת כולו. הצורך לבניית החדרים, הורגש בדחיפות עקב מיקומו המרוחק של בית המדרש מהשדה הקרובה. מדובר בנסיעה של כעשרים דקות ולא תמיד הדבר מתאפשר לכולם. ועל כן ההחלטה נפלה: בונים חדרים נוחים ונעימים, עבור העצה הגדולה מן הכל.

לרווחת שופכי השיח. כך זכינו לפני חודשים ספורים, במהלך ימי חול המועד פסח, לחנוך את החדרים החדשים והמרווחים, במעמד כמה מזקני וחשובי אנ"ש, אשר קבעו מזוזות בששת החדרים. ולאחר מכן נשאו דברים בגודל מעלת היזומה, ובגודלת הזוכה לקיים את עצה נפלאה זו.

במעמד המיוחד, אף קבעו יקירי אנ"ש שלטים עם שמות החדרים, הלא הם שמותיהם של התורמים החשובים שליט"א, הרה"ח ר' בנימין זאב קנפלאמר והרה"ח ר' אברהם גליק שיתנוססו על גבי החדרים, לזיכרון עולם.

כיצד מגיב הציבור להתחדשות המיוחדת הזו?

"מי היה מאמין... כבר בשבת הראשונה שלאחר סיום הבניה, סיפר לי הממונה על החדרים כי לדעתו הצטברו במקום למעלה ממאתיים שעות של התבודדות!! וזאת כאשר רוב הציבור עוד לא ידע על פתיחת החדרים. כמו כן, כעת ניתן לראות את "מקום המקדש" באופן ברור וחד. בנוסף, דאגנו שבין חדר לחדר יהיה בידוד חזק, כדי שכל אחד יוכל לצעוק שבעים קלין בלי חשש...

יצוין, כי מאז שנפתחו החדרים, נצפים מדי יום, דמויות נכבדות מעולם החסידות שאינם נמנים על אנ"ש, המגיעים לשוח את אשר על לבם לפני אבינו שבשמיים.

בתקופה האחרונה, הגיעה רוח של התחדשות גם אל החדרים הישנים. הטעם הטוב של ההתבודדות בחדרים החדשים הביאה עוד ועוד נשמות צמאות לבקש גם הם לשפוך שיח על הגג הקדוש, וכך בחול המועד פסח האחרון נחנכו מחדש גם החדרים הישנים לאחר שיפוץ יסודי שנערך בהם, ומעתה גם הם זוכים לשמש אכסנייה מכובדת לזעקת הלב של יקירי אנ"ש.

להתבודד בתוך העץ

את ה"כולל חצות" בעיר ביתר-עילית בראשות הר"ר יהושע מאיר דויטש שליט"א רבים מכירים, המקום שוקק חיים עשירים וארבע שעות ביממה. תושבי השכונות פוקדים בהמוניהם את בית המדרש, מי ללימוד התורה ומי לתפילה בכח. ניתן לכוון את המקום: "פינת יקרת לכל ענייניו של רבינו".

בצידו של בנין הכולל המפואר, לא ניתן לפספס את ארבעת החדרים הממוקמים בחצר ביהמ"ד. אלו הם ארבעה "חדרי התבודדות" מפוארים, בנויים מעץ משובח. לא נראה כמוהם בכל ארץ ישראל כולה. ניתן לחוש כיצד לא חסכו בעלויות ובשאר טרחות, הכל עבור מטרה אחת: הנחלת עצת ההתבודדות לכל מבקש.

ר' יהושע מאיר שליט"א, אומר תמיד במליצה: ההתבודדות בחדרים גדולה

הרב קשה

בין ירושלים

אזמן, מירון וכפר שמיאי

בין מנחה למערביב בשטיבל הירושלמי שמע
הרה"ח ר' אברהם שמעון בורשטיין שליט"א
מפי הרה"ח ר' יחזקאל לייב עקשטיין ז"ל, על
התקרבות אביו רבי אליעזר ♦ על ימי נעוריו
במחיצת החסידים הנלבבים שעבדו את ה'
בתם וביושר לבב ♦ על החביבות שרחש רבי
שלום'קה מזוועהיל לחסידיו ברסלב ♦ וגם: חשיפה
היסטורית על ההתיישבות החסידית ב'כפר שמאי'
שלמרגלות הרי מירון ♦ זקניך ויאמרו לך

מ. לבני

כל

אימת שנשאל על אחד מן החסידים שבדור העבר, היתה נהרה נשפכת על פניו. לעתים גם הופיעה דמעה בזווית עינו. "הם היו אנשים תמימים. דעם רבי'נס לייט [האנשים של הרבי]. זה בתורתו, זה בעבודת התפילה שלו, וזה בחן של אמת שבו".

נתקיימו בו ברבי יחזקאל דברי חז"ל בפרקי אבות 'הווי מתאבק בעפר רגליהם' וכמובא במדרש משלי: "משל למי שנכנס בחנותו של בשם, הוא יוצא וריחו נודף, וריח בגדיו מבושמין, ואין ריחו זז ממנו כל היום, עליו הוא אומר 'הולך את חכמים יחכם'. רישומן של השנים הרבות במחיצת אנשי הצדיק הטביע חותמו בעמקי נפשו עד לרגעיו האחרונים בהאי עלמא. תדיר הדגיש את ענין 'אנן בחביבותא תליא מילתא' המובא בזוהר הק', אשר כידוע אמרו על כך אנ"ש כי תיבת 'אנן' רומזת בראשי תיבות על אנשי נ'חל נ'ובע. "ראו בחוש את החביבות שבין אנ"ש" הפליג בגעגועים, "כל ההלוך-ילך שלהם היה מתוך אהבה, היו מכבדים אחד את השני, חושבים איש על רעהו, ועוזרים זה לזה.

"ובעתות רצון, כמו אמירת תיקון חצות, בהשתפך עליהם נפשם, בפרט בליל שישי בהר ציון, בהתעטף עליהם רוחם, היו מתרפקים בככיות, אם על חורבן בית מקדשנו, אם על החורבן הפרטי, כמו שהרבי אומר. היה מה לראות ומה לשמוע..."

"הרי הרבי הקדוש הבטיח 'האש שלי תוקד עד ביאת המשיח'" היה מוסיף בהתרגשות גלויה. "עומד הנני משתומם בראותי את התקיימות ההבטחה הקדושה הזו של הרבי, איך האש שלו בוערת תמיד ויוקדת, אם זה ברוסיה, בפולין, בארץ ישראל, באמריקה, והיום, היכן לא? בכל קצווי תבל. כשהיינו צעירים האם יכולים היינו להאמין שחמישים אלף איש יתרוממו ויטוסו לאומן על ר"ה? מי היה יכול אפילו להעלות על דל שפתיו שיהיה דבר כזה, אבל הרבי הבטיח לנו 'מיין פייערל וועט שוין טליען' 'אישי תוקד'... והיום ברסלב היא מעצמה ממש, היכן שאני הולך ופוגש אנשים, הכל מטים אוזנם כאפרכסת בהתעניינות וצימאון, ובלא מעט השתאות 'מאין ירק זה חי, ואפילו אני אינני מאמין למראה עיני'. כך היה אומר בהתפעלות בשיחתנו יחידו.

ירושלים של מעלה

הרה"ח ר' יחזקאל לייב עקשטיין נולד בט"ז באב תש"ב, לאביו ר' אליעזר דוד עקשטיין, מיקירי חסידי ברסלב. אביו של ר' אליעזר, ר' הרשל (יחיאל צבי), התייתם בילדותו מאביו ר' יחזקאל, ועלה לארץ הקודש מהונגריה יחד עם דודיו האחים ר' שמחה בונים ור' משה עקשטיין. דודיו היו אמידים, הם סחרו בעצים בהונגריה ולאחר מכן המירו את רכושם לזהב ועלו ארצה עם אחיינם היתום. כאן בירושלים רכשו שטח אדמה גדול באזור 'מאה שערים' ולימים תרמו אותו לכולל 'שומרי החומות', כדי שייבנו עליו דירות בדמי מפתח נוחים לתשלום עבור אנשי הכולל, שיוכלו ללמוד תורה בלא לנדוד מדירה לדירה, שכן באותה תקופה נאלצו להחליף דירה אחת לשלוש שנים. כך למעשה נבנתה לימים שכונת 'בתי אונגריין', בזכות תרומתם החשובה של האחים עקשטיין. אחת הדירות שימשה למגורי ר' הרשל עצמו, ובחווה נכתב כי 'הבית שייך לו ולזרעו עד ביאת גואל צדק'. לפני כמאה שנה, בסביבות שנת תרפ"ג, נסע ר' הרשל לאמריקה. בשהותו שם נקלע לקהילה שחבריה דלים היו בידע ביהדות, הוא החל לשמש עבורם כרב, כשהוא מקרבם לתורה ומצוות ומשפיע עליהם יראת שמים. במשך הזמן שלח כסף לירושלים לזוגתו וכתב לה שתפליג עם הילדים לאמריקה ותצטרף אליו. ואכן היא נסעה עם 11 ילדיהם, בהם גם ר' אליעזר שהיה בין צעירי הבנים. אך בבואה לאמריקה נוכחה לראות כי מצב החינוך שם אינו כה מרנין ולמעשה אינו מתאים לילדיהם. בעלה ר' הרשל, שחפץ שמשפחתו תדור עמו, ניסה להשקיט את דאגתה בכך שהוא ילמד את הילדים תורה בבית. אולם היא עמדה בהחלטה לשוב ארצה. נתן לה אפוא ר' הרשל כסף עבור הנסיעה והיא חזרה עם חלק מהבנים ארצה, כשחלקם נשאר עם האבא באמריקה. בירושלים היא גידלה וחינכה את ילדיה בכוחות עצמה בהתמסרות יתרה. (למרב הצער אלו שנותיו בח"ל התרחקו ל"ע מהדרך, כידוע שבאותם זמנים לא ניתן למצוא ביבשת אמריקה עבודה בלא חילול שבת, רח"ל).

בירושלים התגורר אליעזר יחד עם אמו ואחיו ב'בתי אונגריין'. יד ההשגחה כיוונה את הדברים באופן שיזכה להתקרב אל הנחל נובע'. באותם ימים התקיים בית הכנסת דחסידי ברסלב במאה שערים ברח' חברת ש"ס פינת רח' סלונים, מכיון שהיו אז אנ"ש מתי מעט, התקשו פעמים רבות להשיג עשירי למנין. לעתים קרובות נקרא הבחור אליעזר עקשטיין להשלים להם לעשרה. ביום מן הימים אמר לאמו כי חפץ הוא מאוד לעזור להם, "במקום שיקראו לי בכל פעם לעשירי, אשב ואלמד שם בבית הכנסת וכך אחזק את מניינם". וכך דבק ר' אליעזר בחסידות ברסלב.

במחיצת רבי שלומ'קה

לימים נישא לבת משפחתו של הרה"ק רבי שלמה גולדמן הידוע בכינויו ר' שלומ'קה' מזוועה, שעלתה מברית-המועצות, וכך היה מעשה: בן דודו של רבי שלומ'קה, רבי יחזקאל גולדמן - צאצא להרה"ק רבי משה מזוועה בנו של הרה"ק רבי מיכל מזלוטשוב - הוגלה על ידי השלטון הקומוניסטי לסיביר כשכל חטאו הוא שלימד את בניו תורה, שם ריצה את עונשו יחד עם רבי גדליה

ר' אליעזר עקשטיין בציורבינו הקי

אנ"ש בחצר הרשב"י במירון

חזן ששערי שמים פתוחים לתפילותיו

לאחר נישואי ר' אליעזר, התהדק מאוד הקשר בין משפחתו ורבי שלומ'קה. אמו היתה מרבה לבקר בביתם, ורבי שלומ'קה נטל את ר' אליעזר עמו מדי יום אל הכותל המערבי, בלכתו לשם לתפילת מנחה וערבית, ואחר כך היו עושים דרכים בחזרה עד לבית רבי שלומ'קה ב'בית ישראל'.

שח לנו ר' אליעזר, כי פעם בראש השנה (בין השנים תרח"צ - ת"ש), בדרכם לכותל, אמר לו רבי שלומ'קה "הבה נלך ונאזין לתפילת החזן ששערי שמים פתוחים לתפילותיו" והם הלכו לשמוע את הגה"ח רבי אברהם שטרנהארץ שהתפלל כחזן בתפילת מוסף בקיבוץ חסידי ברסלב שהתקיים אז בביהכ"ס 'החורבה'. רבי שלומ'קה נהג לכנותו 'רבי אברהם קרימנטשוקער' כיון שהכירו עוד ברוסיה כשכיהן כרב בקרימנטשוק. "הגענו ל'החורבה שוהל" - סיפר ר' אליעזר, "שהיגו שם כחצי שעה, וכשהסתיימה התפילה איחל רבי שלומ'קה לרבי אברהם 'א גוט יום טוב, ומשם הלכנו לכותל. הערכתו העצומה אליו ניכרה אז בעליל".

בקיבוץ בביהכ"ס החורבה, התפלל רבי אברהם כחזן ארבע שנים, מר"ה תרצ"ז ועד ת"ש ועד בכלל. לפני עלייתו לארץ הקודש, התפלל לפני התיבה במוסף החסיד רבי נפתלי כהן, וכאשר בא רבי אברהם מאומן לירושלים הוא נתן לו את עמוד התפילה, כאשר בשחרית מתפלל כחזן רבי דוד שטעפער. מדי שבת בשבתו היה החסיד רבי שלמה ווקסלר לומד בפני הציבור בבית מדרשו בעיר העתיקה בתורת רבינו, ואף הוא כיבד את רבי אברהם שילמד במקומו בסעודה שלישית מאז עלותו ארצה.

בעקבות אותו ראש השנה, נהג ר' אליעזר כבוד מופלג ברבי אברהם, בשנים הבאות היה בא אליו עד לקטמון, ואף לפני המעבר לכפר שמאי ביקש את ברכתו. אך בל נקדים את המאוחר.

בלכתו עם רבי שלומ'קה מדי יום לכותל המערבי לתפילת מנחה, הבחין גם ר' אליעזר בחיבה היתרה שרוחש רבי שלומ'קה להחסיד רבי שמואל שפירא, הוא שם לב כיצד הוא תוחב לכיסו של רבי שמואל לעתים תכופות מטבע הגונה. רבי שלומ'קה איש חסד עצום היה. הוא ומשפחתו הסתפקו במועט שבמועט, אבל לאחרים העניקו ללא שיעור.

משה, בנו של רבי שלומ'קה.

באותה עת עשה רבי שלומ'קה השתדלויות נמרצות לעלות מעמק הבכא הקומוניסטי לארץ הקודש. היו לו ידידים בירושלים, כמו הרב ר' שלום רובינפיין שהיה מכוונה בירושלים 'דער זוועהילער מגיד' ורעייתו ציפע, והוא ביקש מהם שישתדלו להשיג עבורו סרטיפיקטים כדי שיוכל להיכנס לארץ, וכן עשו. רבי שלומ'קה, שרחמיו היו נתונים על אשת בן דודו, ציפע, וילדיה שרה ונחמן, שנותרו עמה לאחר שבעלה נשלח סיבירה, שלח את פרטיהם אל המכר מירושלים שיצרך גם אותם לבקשת העליה.

ואמנם, בשנת תרפ"ה הם עלו יחד עמו לארץ ישראל. גם נכדו של רבי שלומ'קה, רבי מרדכי (לימים אדמו"ר מזוהעיל) הצטרף אליו. מסופר, כי כשירדו מהספינה ביפו אמר רבי שלומ'קה לנכדו: "כעת אנחנו משליכים את האדמו"רות לים". הוא השתכן בירושלים העתיקה והצטרף לשיבת 'חיי עולם' כתלמיד מן המניין. הוא נהג לנסוע באוטובוס לכותל המערבי, כשהוא יושב בין כל האנשים. ביתו היה פשוט ודל, כמעט ללא ריהוט, בלי שמישים או גבאים. ביתו פתוח לרווחה לכל עני ונדכא, כשהוא עומד ומשמש בעצמו את באי ביתו. הוא הסתיר את ייחוסו ואדמו"רותו אולם אט אט החלו תושבי ירושלים להכיר בגדולתו וכינוהו בחביבה 'ר' שלומ'קה'.

רבי שלומ'קה פרש את חסותו על בת דודתו וילדיה ודאג להם כאב. כשר' אליעזר עקשטיין בגר והחלו לדבר בו נכבדות, הציעו לו את שרה לבית גולדמן, והשידוך קם והיה כאשר רבי שלומ'קה הוא העומד מצד הכלה. היה זה בשנת תרצ"ז. (לאחר כמה שנים, שוחרר מסיביר, הצליח אביה לצאת מברית המועצות ולעלות ארצה, אולם כאן הוא חלה בטיפוס או מלריה, חי שנתיים בירושלים, והלך לעולמו צעיר לימים בשנת תרפ"ט, כבן 32).

בנו של ר' אליעזר עקשטיין, ר' יחיאל צבי שיחי, מספר כי בשמחת ה'תנאים' אמר רבי שלומ'קה לחתן - אביו "היודע הנך ייחוס אבות מהו?" והשיב בעצמו על שאלתו "ענין מעלת הייחוס הריהו כשרשרת ארוכה המשתלשלת ויורדת מכיסא הכבוד ועד למטה בארץ. כאשר צאצאי הקדושים והצדיקים נוהגים כראוי והולכים בדרך אבותיהם, כל ה'שרשרת' מתנועעת עד לכיסא הכבוד כביכול, ויכולים הם לעורר זכויות גדולות למעלה לפני כיסא כבודו יתברך!"

שיצטרף אליו, ואמנם הוא עבר לשם עם משפחתו, אולם באותה תקופה היו התקפות רבות על תושבי המקום מצד ה'פאדיונים' (מחבלים) שרצחו וגנבו לעתים תכופות. הדבר הטיל מורא על ר' אליעזר והוא החליט לשוב לירושלים.

ישוב מחוץ לישוב

אדהכי, שמע על ההתארגנות להתיישבות בכפר שמאי, והוא החליט להצטרף אליה. היו אז כעשרה משפחות מאנ"ש שבחרו ליישב את המקום. הם העדיפו לגור בכפר מאשר בעיר, כך יוכלו להתבודד בהרים ולעבוד את ה', וגם להתפרנס מהמשק המקומי, שכלל פרדסים ועוד. חלק מאנ"ש החליט להצטרף, וחלק התלבט עדיין. לפי מה שחקרתי בדבר, הראשונים שבאו לכפר שמאי היו ר' אליעזר עקשטיין, ר' בצלאל בלומברג בן-הר, ר' משה מרדכי זוסמן, ר' יוסף רונין, ועוד אחד ממשפחת קרישסקי. עוד כמה מאנ"ש היו מועמדים להצטרפות להתיישבות, או שבאו לתקופה קצרה ואחר כך עזבו.

האסיפה האחרונה התקיימה בקטמון, ובה הוחלט על ההתיישבות. הם נכנסו אל רבי אברהם שטרנהארץ, שהעניק להם את ברכתו ליוזמה הזאת, והוסיף וברכם שיזכו לפאר את שם רבינו הקדוש גם שם. ארזו בני החבורה את מטלטליהם ובאו אל הכפר, שם קיבלו מבני מגורים, צריפים, או פחונים. ר' אליעזר קיבל מבנה בנוי, כמין וילה, שם התגורר עם משפחתו. היו ברשותם צריפים נוספים ששימשו לאחסון, כגון מספוא לבקר וצאן שהם גידלו שם. היו להם רפת, לול תרנגולות, ודיר עזים שהניבו להם ביצים וחלב. מלבד זאת קיבלו, כשאר בני הכפר, חלקת אדמה לגידול חקלאי.

ביהכנ"ס ברסלב כפר שמאי

ר' אליעזר סיפר, שבתקופה הראשונה עדיין לא היה מנין של אנ"ש במקום, הם מזו רק ארבע-חמש משפחות של חסידי ברסלב בכפר, והתפללו בביהכנ"ס המרכזי שרוב מתפלליו היו תימנים. ר' אליעזר הדגיש את חום הלב של אנ"ש היקרים שדבקו זה בזה בעבותות אהבה, היו מתוועדים יחד ולומדים בספרי רבינו, בתורות שיחות ומעשיות, וזה מה שהבעיר את מוחם ולבם לעבודת ה' בדרכו של רבינו הקדוש. אגב, יצא לי לראות ספר 'ליקוטי תפילות' בהוצאת רבי שמואל הורביץ (באותיות מרובעות) שעליו הופיעה החותמת "בית הכנסת ברסלב כפר שמאי".

שם באמת היה להם סדר יום מופלא של תורה ועבודה, עד ששלהבת הלב עלתה מאליה ממש וחדרה בעמקי לבם, כחברים מקשיבים המתחממים לאורו של הרבי ומתאספים מדי פעם להתעורר ולהתחזק יחדיו. כך חיו שם ר' אליעזר ומשפחתו שלוש שנים ומחצה, ור' בצלאל המשיך להתגורר שם תקופה נוספת אחריהם, וכך גם ר' משה מרדכי. אציין מה שסיפר לי ר' יחזקאל על כל אחד מהם. ר' בצלאל בא עם חמשה-ששה ילדים, ושימש כמלמד בת"ת ומורה בביה"ס המקומי. ר' יוסף רונין הגיע עם אשתו, שעבדה כתופרת, ושני ילדיהם. ר' משה מרדכי, שבא מבני ברק או רמת גן, עבד אף הוא כחיט. אחריהם היו אמורים לבוא עוד מאנ"ש.

ר' אליעזר עצמו בא לשם כבר עם משפחה ברוכה של ששה-שבעה ילדים. הוא התפרנס מאינסטלציה, אותה למד עוד בהיותו בירושלים. במשך רוב השבוע שהה בצפת שם התפרנס מעבודה זו, מפעם לפעם

האחים לבית עקשטיין

התיישבות חסידי ברסלב בכפר שמאי

ר' אליעזר התגורר עם זוגתו וילדיו בדירה קטנה ב'בתי אונגריין', במשך השנים הלכה המשפחה והתרחבה וצר היה עבורם המקום. באותם ימים התיישבו רבים בשכונת קטמון הירושלמית. לא היו להם בתים משלהם והם החליפו דירות. ובינתיים הוקמו יישובים שונים בגליל. בשנת תש"ט פשטה השמועה על התיישבות ההולכת ומתארגנת ב'כפר שמאי', 5 קילומטרים בלבד ממירון, עובדה שהיה לה משקל מכריע עבור חסידי ברסלב הדבקים ברשב"י ובתורתו.

במקום שכן הכפר הדרוזי סמועי (יתכן ששמו היה קשור לקבר 'שמאי' הזקן השוכן בקרבתו), שתושביו נסו על נפשם בשנת תש"ח. באותה עת הוקמו כאמור יישובים שונים בגליל, 'כפר שמאי' יועד ליהודים שומרי מצוות, שוכנו שם בעיקר עולים מתימן, ומעט עולים מהונגריה ורומניה. מי ששכנע את חסידי ברסלב להצטרף להתיישבות זו, היה ר' יוסף הגלילי, יליד מונקאטש שבהונגריה שחיבב את אנ"ש והיה מקורב אליהם, לאחר שהכירם מקרוב במירון, שם ניהל את הכנסת האורחים. בתור ממונה מטעם הסוכנות על ההתיישבות בגליל, ביקש ר' יוסף להשיג מגורים ביישוב המוקם והולך עבור אנ"ש. ר' משה מרדכי זוסמן השתכנע מדבריו והחליט להצטרף וכמוהו עוד מהחסידים. גם ר' יעקב זעליג אורלנצ'יק היה בין אלו ששוכנעו להצטרף, אך מוסיפים לנו בניו שיחיו שלאחר שכבר הכל היה מוכן למעבר הדירה, לא הסכימה אמם לעזוב את בני ברק והם נותרו לגור שם.

בנו של ר' אליעזר, נשוא שיחתנו ר' יחזקאל עקשטיין ז"ל, היה בן עשר כשמשפחתו עברה לגור בכפר שמאי, שאלתי אותו בזמנו האם היו פרוטוקולים של הקמת הישוב, בהם ניתן למצוא פרטים על אנ"ש. הוא ענה שאינו יודע האם נכתבו פרוטוקולים, אולם התקיימו אז כמה אספות של אנ"ש, עד שנפלה ההחלטה בין כמה מהם לעבור ולהתיישב שם. הדבר היה בשנת תשי"א-ב. היתה זו התארגנות שנמשכה זמן רב.

ר' אליעזר עקשטיין ומשפחתו, העתיקו את מגוריהם באותה תקופה מירושלים אל המושב החדש 'גמזו', שאף הוא הוקם לאחר תש"ח על אדמות כפר ערבי שנגטש, בין מודיעין ללוד. לגמזו הגיע ר' אליעזר בעקבות אחיו שהתגורר שם והתפרנס יפה במקום, הוא דיבר על לבו

למחרת אחרי מוסף חזרו הביתה. על מנת לקצר את הדרך היינו הולכים דרך ההרים וה'מעגידע' (נחל מירון שזכה אז לכינוי 'המגידו'), דרך של חמשה ק"מ".

האח, ר' הרשל (יחיאל צבי) שיחי', מספר כי כיון שהיו צריכים להביא עמם ביום טוב טליתות, מחזורים, מזון וכדומה, היה אביו הולך בערב יו"ט לקצה התחום ועורך 'עירובי תחומין' כשהוא מניח מזון שתי סעודות בתוך צינור חלול וסותמו משני הצדדים, כדי שבעלי חיים לא יאכלו ממנו. וכך יכלו לעשות את הדרך מחוץ לתחום. כדי להקל על הצעידה הממושכת היו שרים בדרך ולא פעם מרוב שמחה החלו לרקד. כך היו הולכים ושמים, בהלך ובחזור.

ר' יחזקאל סיפר על החום וההתלהבות ששררו בעת התפילות. למרות שטרם מלאו לו שלוש עשרה שנים, היו חקוקים בלבו בעלי התפילה, רבי אברהם שטרנהארץ, רבי יעקב מלמד, התקיעות של רבי יונה לבל עם ה'מן המיצר' הבוקע וקיעים שלו, כמו גם הריקודים והשמחה העצומה שאחרי התפילות.

הכנסת אורחים בכפר

הוא גם ציין שהם זכו לקיים הכנסת אורחים בביתם שבכפר שמאי, שכן היו כאלו שלא היה להם מה לאכול בר"ה, ובביתם ניתן היה להכין סעודות ראיות לכבוד יום טוב, מה שלא היה מצוי במירון דאז. בין אותם אורחים הוא זכר את ר' משה מן, שהיה אז אברך צעיר, ועוד כמה שעשו את הדרך לביתם וזכו אצלם לסעודה ואף למנוחה. אחר כך היו חוזרים ברגל למירון.

אגב, אבי (הרה"ח ר' נחמן ישראל בורשטיין ז"ל) סיפר לי כי פעם לאחר ר"ה הבחין כיצד ר' בצלאל בלומברג בן-הר חופר חפירה עמוקה באדמת מירון, לשאלתו "מאי האי?" השיבו ר' בצלאל כי הוא חפץ לבנות גשר מציון הרשב"י ועד לציון שמאי הזקן שבהר ממול, וכעת הוא חופר חפירה בשביל עמוד התמך. היה זה חלום שלא מומש כמוכן בסופו של דבר, אבל ממחיש את המעשיות והתמימות של אנ"ש.

ומה באשר לחינוך הילדים בכפר? ר' יחזקאל סיפר כי באמת אופי מוסדות הלימוד שם לא הלם את אורח חייהם, ובשלב כלשהו אמם אמרה "עד כאן. הילדים לא ממשיכים ללמוד פה בבית הספר". הם התעניינו על לימודים בצפת, לשם בלאו הכי הרבה האבא ר' אליעזר לנסוע. אלא שבצפת דאז התדלדל הישוב החרדי מאוד וכמעט ולא היה חיידר לילדים. תקופה מסוימת הם למדו באופן פרטי.

היי גולה למקום תורה

באותו זמן, בהשגחה פרטית נפגש ר' אליעזר עם ידידו ר' ברוך פריזר, מחסידי חב"ד שאותו הכיר בירושלים, ר' ברוך לימד בישיבת 'אחי תמימים' בתל אביב, היתה זו ישיבה עם פנימייה, ור' אליעזר שאל אותו האם יוכל לשלוח לשם את בניו. ואכן קיבל תשובה חיובית למרות גילם

ר' לייזר מכפר שמאי. ר' אליעזר עקשטיין בארוסי ר' חיים זילברמן שיחי

ר' בצלאל בלומברג בן הר

הרה"ק רבי שלמה מזוזיעהל

חבריו סידרו לו עבודות מרוכזות במקומות נוספים כמו ירושלים.

באותן שלוש שנים ומחצה, היו כמה ניסיונות הצטרפות של עוד מאנ"ש, כמו רבי שמואל הורוץ, רבי נתנאל תפלינסקי, רבי דוד נובומינסקי, ואחד ממשפחת קרישבסקי.

בניו של ר' אליעזר לא ידעו לספר פרטים רבים על אותן משפחות, כיון שנסעו ללמוד בתל אביב. אך זאת ידוע כי רבי שמואל ורבי נתנאל התיישבו לאחר מכן בכפר מירון. ואילו רבי דוד העתיק מושבו לשדה-יעקב. רבי יוסף רונין חזר ירושלימה. גם אותו אחד ממשפחת קרישבסקי חזר לירושלים כעבור תקופה של שנה-שנתיים.

בני המשפחות מאנ"ש שגרו שם, היו מפעם לפעם, בערב ראש חודש ועוד, עולים למירון ללמוד ולהתפלל בצילו של רשב"י. בפרט בראש השנה. סיפר לי ר' יחזקאל שזכר איך היו נוסעים בעגלה רתומה לסוסים, יחד עם עוד מאנ"ש, למירון בערב ראש השנה והיו מעמיסים על העגלה פירות וירקות וחלב לאנשי הקיבוץ, ככל שיכלו לסחוב עמם.

אגב, שח לי הרב שמואל צבי חסידה, ששימש כרב ושוחט בכפר שמאי, כי בבואו לשם שמע מאחד מוותיקי הישוב, שגרו כאן חסידי ברסלב לפני שנים.

אנן בחביבותא תליא מילתא

"איי..." התרגש ר' יחזקאל בכל פעם מחדש מדי ספרו, "אנן בחביבותא תליא מילתא, ראו במוחש את החביבות שבין אנ"ש, הרי רבי שמעון אמר את זה כמובא בזוהר הקדוש, ורמזו על זה אנ"ש כי 'אנן ראשי תיבות 'אנשי נחל נובע'. באותם ה'קיבוצים' במירון יכלו לראות את זה בעליל. אי אפשר לתאר את גילויי הידידות והאהבה העצומה שנראו בין

אנ"ש. והשמחה! ה'ברוכים הבאים' שבו קיבלו את פני כל אחד מהבאים, ברוחב לב, בחיבוקים, ברוב עוז ושלום. כך היה בכל פעם כשנפגשו".

שאלתיו את מי הוא זוכר מאותם קיבוצים. אמר לי "אני זוכר את זקנך, ר' יחזקאל מרגליות, איך השתעשע עמנו בני הנעורים ועם שאר אנ"ש", וכך היה הולך ומתאר את הקיבוץ. "במשך הראש השנה פעמיים היינו הולכים ברגל מכפר שמאי למירון, הלך ושוב, כל דרך ארכה לנו שעה וחצי. היו בינינו שלא הלכו הרבה, הם באו למירון ונשארו לישון שם ורק

ואז בליל שבת הלכו לשולחנו של הבעלזער רב, ובהיותם ילדים גחנו ואספו שיריים ואנשים ביקשו מהם שיביאו גם להם. "כמעט שלוש שנים למדנו בתל אביב" סיפר ר' יחזקאל, "ואז התגלגלו הדברים ומכל מיני סיבות חזרנו לירושלים, שם התגוררנו בבתי אונגריין מתחת לבית הכנסת, בדירת מרתף בגודל של 35 מטר רבוע, שני הורים עם עשרה ילדים... שם התגוררו ההורים לאורך ימיהם עד יום פטירתם מהאי עלמא.

בר מצוה עם מנין מצומצם

"בבואנו ירושלימה, נעשיתי בר מצוה. בשבת שלפני כן הביא אבי לבית המדרש עוגות ויין שהכין בעצמו, ונערך קידוש, ואחר כך נערכה סעודה בביתנו הקט בליל בר המצוה למנין מצומצם".

בילדותו, לפני המעבר לכפר-שמאי, למד ר' יחזקאל בת"ת בבתי אונגריין, שנוהל ע"י רבי יחיאל יהודה שלזינגר. (אגב ידוע שרבי אברהם שטרנהארץ שימש שם בשעתו כבוחן בכתות הגבוהות כשסיימו מסכתות. כן שמעתי מרבי אברהם אהרן שיינברגר י"ד ועד השחיטה של העדה"ח, ורבי יואל ב"ר ברוך דייטש, שנבחנו אצלו על מסכת גיטין, הם סיפרו שהוא ישב כשהגמרא סגורה לפניו, ועבר מתוספות לתוספות, והכל על פי הזיכרון. כך בחן אותם את כל המסכת. יש לי צילום של תעודה שהעניק רבי אברהם לתלמיד, בה מעיד עליו שידוע היטב את המסכת והשיב כראוי על כל השאלות הסבוכות ששאלו, כך גם בתעודותיהם של ר' יהודה קלמנוביץ בנו של ר' יעקב מלמד, ושל ר' יצחק הכהן ברזסקי ור' אברהם הורביץ גיסו של ר' נחמן שותק. וכן היו כאלו שנבחנו אצלו להוראה, בהם הרב חיים כהן גיסו של ר' בנימין רבינוביץ. שני הגיסים היו לומדים יורה דעה הלכות איסור והיתר, ונבחנו אצל רבי אברהם כשגר ב'בתי אונגריין' בשנים תרצ"ו, צ"ז).

ליל שישי בהר ציון

אחר הבר מצוה נכנס ר' יחזקאל לשיבת 'כנסת בני הגולה' בקטמון, משם עבר לשיבת פרשבורג, שגם התקיימה בקטמון, שם למדו כמה מאנ"ש, בהם ר' נח שטרנפלד שיח' ור' שמחה קרמר שיח'. היתה להם חבורה מאנ"ש, אליהן הצטרף גם ר' יהודה לייב פראנק ז"ל שלמד בישיבת טשעבין שגם היתה בקטמון. סיפר לי ר' שמחה שבכל ליל שישי הם היו יוצאים מקטמון, חבורה של ששה-שבעה בחורים, בהם גם בניו של רבי משה בורשטיין, להר ציון לקבר דוד המלך, שם היו מבליים את הלילה בתפילה ואמירת חצות, בניגוני כיסופין לצד ניגוני שמחה וריקודים, לקול צלילי כינורו של רבי נחמן שותק (הלמן). כך עד הבוקר, אז התפללו שם שחרית עם הנץ החמה. ר' שמחה ציין שפעם אחת הם חזרו את כל הדרך שוב, זאת משום שר' נחמן שכח את כינורו בביתו שבקטמון ונתן להם את מפתח ביתו שילכו להביאו. הליל שישי' בהר ציון היה אחד ממקורות החיות של בחורי אנ"ש, שלמדו במשך כל השבוע בישיבה ובליל שישי סיימו את לימודם. הם סיפרו שהרגישו בהר ציון טעם מעין עולם הבא ממש.

אלו היו ימי הבחרות של ר' יחזקאל. אחר כך כשנישא, החל לעבוד לפרנסתו כשהוא נוסע לשם כך למקומות מרוחקים. הוא קיבל באותה תקופה מכתבים מכמה מאנ"ש, זקנים וצעירים, ובעיקר נהג רבי נחמן שלמה יצחק שפירא לשגר לו מכתבי התחזקות. תמיד דיבר עליו ר' יחזקאל בהערצה ממש "הוא היה צדיק, תלמיד חכם. פה טהור היה לו. לא דיבר סרה בשום יהודי. קיבל הכל באהבה. הצניע לכת. על ידו התחזקתי בכל המצבים שעברו עלי", סיפר. ■

(רב תודות לאחי ר' יחיאל צבי עקשטיין שליט"א שסייע בעדנו)

ר' יחזקאל עקשטיין במסע קברי צדיקים באוקראינה

האב ר' אליעזר בציון רבינו הק

רבי נחמן שותק' מנגן על כינור

הצעיר. הוא שלח לשם את שלושת בניו, הגדול יחזקאל בן העשר, ואָחיו שמחה בן התשע ויחיאל צבי בן השש.

היה בזה משום מסירות נפש, שכן ילדים בגיל כה צעיר זקוקים לחיקו של הבית החם, ואילו הם במשך כל החורף הארוך, מר"ח חשון עד ר"ח ניסן שהו הרחוק מביתם, וכך גם בזמן הקיץ. רק לקראת ר"ה ופסח הם שבו הביתה. היתה זו מסירות מצד ההורים והילדים גם יחד, שלא התראו יחדיו בפרקי זמן ארוכים אלו.

ר' יחזקאל סיפר, שבת"א היה להם קרוב משפחה בשם ר' בנימין גולדמן, דוד אמם. ר' בנימין גר ברח' אחד העם שבו התגורר גם האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא, בשבתות הם היו הולכים לפעמים לדוד ר' בנימין

כאיש אחד בלב אחד

שיחתי האחרונה עם הרב ר' יחזקאל לייב עקשטיין ז"ל

"בכל יום יהיו בעיניך כחדשים".

לשאלתי "מה שלומך" הוא עונה "ברוך ה', עס איז מיט גרויס חסד (חסד גדול)". אמרתי לו כי שמעתי פעם דיבור נאה מר' אברהם ליפשיץ שהתגורר בסמיכות לביהכ"ס והיה ממתפלליו הקבועים: כששני אנשים נפגשים ברחוב שואלים זה את זה 'וואס מאכט מען' - מה עושים, 'וואס הערט זאך' - מה נשמע, בשם אחד מזקני ירושלים אמר, כששני יהודים נפגשים, יש להם אחריות האחד על חברו, הרי 'ישראל ערבים זה לזה' בקשר למתן תורה, במתן תורה נאמר 'ויענו כל העם יחדיו', ובכן, האחד שואל האחד את השני מה 'עושים' ומה 'נשמע', הכוונה: מה עם הנעשה ונשמע? הרי אנחנו ערבים זה לזה... ר' יחזקאל הגיב: "אכן, צריך להתחזק". אמרתי לו "אנחנו עומדים לפני מתן תורה, צריך זכות גדולה לזכות לקבל את התורה מחדש, 'אל יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה'" אמרתי לו בשם אחד הגדולים שתמיד מצייץ את הזוהר הקדוש שאומר: כולם שמעו את עשרת הדברות, אבל זעירין אינון דשמעו אנכי ה' אלוקיך... היו כאלו ששמעו את הקולות וברקים, היו שהתבוננו באש, אומר הזוהר שאלו ששמעו את הדברות עצמן הם היו זעירין.

אבל ר' יחזקאל עונה "אני אומר לך, כולם רוצים לשמוע את דברי ה'... ראה בעיניך" הוא אומר לי, "איך בתי הכנסיות מלאים בחג השבועות, באלפי ורבות איש היושבים והוגים בתורה, וכי הם לא רוצים?! וודאי שרוצים. וכך הוא מוסיף ואומר: וכי אנחנו יכולים לומר פשוט על יהודי פשוט? ידוע הרי דיבורו של מוהר"ת: יכול אני להסביר מהר"ם שיף מוקשה ביותר, אולם יהודי אי אפשר להסביר... רואים יהודי, אני לא מבין אותו, את הנהגתו, דיבורו, מעשיו, הרי דוד המלך אומר 'לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבוזה'".

♦♦♦

על ר' יחזקאל ניתן להמליץ "איזהו עשיר, השמח בחלקו" וכמו שהמליצו צדיקים: בחלק האלוך ממעל' שלו. הוא היה שמח ומשמח ואהוב על הכל.

פעם, בעת שמחה משפחתית, התפללתי בבית מדרשו בנאה שערים כחזן בתפילת מוסף של שבת וב"הוא אלוקיני הוא אבינו", ניגנתי ניגון שר' יוחנן גלנט לימד אותנו, ניגון יפה ומעורר, זה היה חידוש בבית הכנסת, שכן לא היו רגילים שמנגנים בקדושת כתר. אחרי התפילה ניגש אלי ר' יחזקאל ואומר לי "ישר כח גדול, אני רוצה להודות לך, הוצאת אותנו מהשגרה, טוב מאוד שמתחדשים, בפרט עם ניגון כזה מעורר, נהייתי מאוד... היו כמה שהגיבו דומה, ואת דבריו אני זוכר היטב.

ר' יחזקאל היה שיעור קבוע בבית מדרשו עם כמה מאנ"ש, ר' אברהם חשין סיפר לי שכל שבת הם היו מתעמקים בביאורי ה'דעת זקנים' מבעלי התוספות על הפרשה, ומנסים לתרץ את קושיות הדעת זקנים. כך מדי שבת בשבתו. הוא ציין שבכלל היה קובע הרבה עתים לתורה. עם ר' נחמן ירוסלבסקי למד גמרא, משניות, תנ"ך, ועוד ספרים שהתחילו וגמרו.

ר' יחזקאל לא עשה מעצמו שום עסק. הוא היה 'א בעל-בית' שער ייד - יהודי העמל לפרנסתו, אבל 'א ברסלבר בעלבוס' - הבעלי בתים של ברסלב הם זן אחר לגמרי. היה מצויד תמיד עם תהילים'ל קטן, ובהמתנה במרפאה לדיאליזה, שם נאלץ לבקר שלוש פעמים בשבוע, או בכל מיני מקומות היה שולפו ומדבר עם הריבונו של עולם. תנצב"ה.

הרבה שיחות היו לנו במשך השנים, ובפרט בשנה האחרונה, כשהתפללנו יחד מנחה-מעריב, מפעם לפעם נזדמן לנו 'לחטוף' לא מעט שיחות-חברים. הייתי שואלו על זקני הדור הקודם, אנ"ש ברסלבר חסידים שזכה לראות ולהכיר עוד לפני שישים-שבעים שנה. ומדי פעם היה מפליג בזיכרונות ומספר דברים של טעם מזיכרונות של פעם.

אעמוד בקיצור על השיחה האחרונה שהיתה לי אתו, בראש חודש סיון תשפ"ג, כשבוע לפני פטירתו.

היום: ר"ח סיון. המקום: בית הכנסת 'הר צבי' ברח' צפניה בירושלים. אני מתפלל כאן מנחה מעריב ור' יחזקאל מגיע, בדרך כלל עם הקלנועית שלו המסיעה אותו עד לפתח ביהכ"ס. הוא קושרה בחוץ ונכנס להיכל ביהכ"ס, מתיישב על מקומו הקבוע, עד לתפילת ערבית. הוא גם נשאר כשעה לאחר מכן ומאזין לשיעור בדף היומי. בביהכ"ס הוא גם אומר תהילים כשהזמן מאפשר לו, חמש, או עשר דקות.

ממשתתפי השיעור בדף היומי התיידעתי כי זה שלושים שנה שהוא משתתף בשיעור בקביעות, וכבר עבר על הש"ס במסגרת לימוד זה ארבע-חמש פעמים לבטח. כמעט שאינו מחסיר אפילו שיעור אחד, גם בעידן של שמחה משפחתית וכדומה, כשהוא בירושלים, שם הוא פעמיו לכאן, באמצע השמחה, או מקדים לבוא ללמוד את הדף היומי היקר עליו כבבת עינו, ואז הולך לשמחה.

אוי, דואגים מאוד ומצטערים כעת חברי השיעור, על 'אחד מהחבורה' שנסתלק ומי יתן לנו תמורתו. גם המגיד שיעור, שבאותו יום בו הלך ר' יחזקאל לעולמו נסע לבני ברק להלוויית הגאון רבי גרשון זצ"ל והיה עסוק סביב הלוויה, בא לאחר מכן וביכה במר לבו את האיש הכשר הזה, ר' יחזקאל זכרונו לברכה. ובאמת, השתתפותו בשיעור הדף היומי ראויה לציון מיוחד, איך ששמר על זה, לא אחת ולא שניים. בפרט בשנה האחרונה כששלוש פעמים בשבוע נזקק ללכת לטיפול דיאליזה, הוא סידר את הדברים כך שלאחר שיסתיים הטיפול הוא יוכל לבוא משם היישר לשיעור. הוא אמר לי לא פעם, "האמן לי, אין לי כוח לדבר אפילו". לפעמים כשרציתי לשוחח אתו הוא רמז לי "אין לי כוח". אבל אחר כך הוא ישב במשך שעה תמימה והשתתף בשיעור. ובסיומו נסע עם הקלנועית לביתו.

לא פעם שאלתי אותו מהיכן באה לו ההתמסרות וקביעות העתים לתורה, והוא השיבני: "כלל יסוד בחיים, לחיות עם סדר. אני מתפלל השכם בבוקר, ויש לי יום ארוך. יש זמן ללכת לעבודה וגם ללמוד. היה זה החינוך של הרבי, שאמר 'נכספתי להמשיך את העולם לעשייה, שיהיה חיוב על כל אחד ללמוד בכל יום כך וכך'" (שיחות הר"ץ).

כשהייתי בשבעה בביתו, הראו לי הבנים "אתה רואה, כאן הייתה הפינה הקבועה שלו, כאן היה מתיישב, לפני העבודה, אחרי העבודה, פותח ספרים, לומד, אומר תהילים, מתבודד, עורך שיחה בינו לבין קונו..."

מרגשים הם דברי צוואתו האחרונה שכתב לכל בני משפחתו לקיים את העצה של התבודדות. נאה דרש ונאה קיים את דברי צוואתו עצמו.

♦♦♦

נשוב לאותה שיחה אחרונה בר"ח סיון. אני יושב לידו ואומר תהילים ומדי כשהוא מתיישב אני פונה אליו "מה שלומך, וואס מאכט מען (מה עושים)" כדי להקל עליו. אמרתי לו "בוא נדבר כאיש אחד בלב אחד", זה הרי תנאי לקבלת התורה, עליה נאמר "ביום הזה באו מדבר סיני כאיש אחד בלב אחד". אומר רש"י

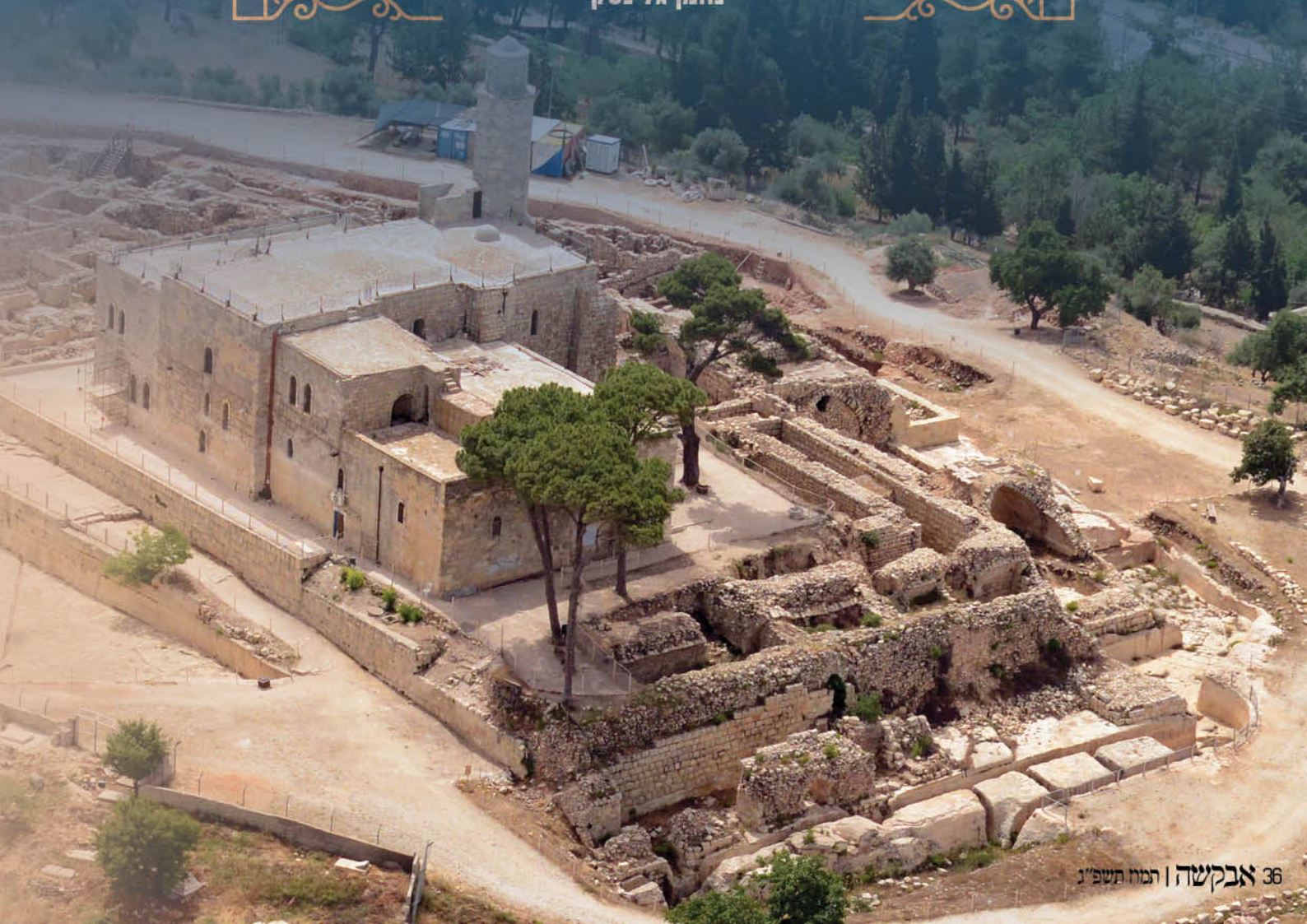
מופת זה אני

על חיים
שהשתנו
בהתקרבות
לרבי

המבט שמייכם בעינים

אברך צעיר מנסה לקנות דירה בירושלים, אבל משהו טורף את כל הקלפים ♦ הוא יוצא מדי יום להתבודדות אבל זה נראה כאילו כלום לא עוזר והמצב נהיה גרוע עוד יותר ♦ לאחר שכבר מכר את דירתו הקודמת הוא נשאר קרח מכאן ומכאן, ואז, ממוקום בלתי צפוי מניע פתאום הישועה, וגם הצעה זו נופלת... ♦ המוכין לארץ מטד!

נחמן גלינסקי

"בכל"

יום בשדה הסמוך לציונו של שמואל הנביא, התבודדותי וביקשתי במיוחד על העניין הזה. אם הייתי גומר את המקח על הדירה הראשונה הייתי מקבל זאת במחיר יקר הרבה יותר ולא הייתי מרוויח את התועלות הרבות שיצאו לי מהדירה השנייה... ואכן, הפעולה של הסתרת השמיים אינה פעולה בפני עצמה אלא היא עצמה מכינה את המטר!

הרגשתי כאילו עושים לי 'בדווקא', כביכול כמה שאתפלל יותר, כך יעלה שער הדולר יותר...

באותה תקופה כל הבית הסתובב סביב מחיר הדולר, עד כדי כך שהייתי טורח מדי יום לעבור במיוחד ליד הצי'נג' כדי להתעדכן מה מצב הציג, וכשהייתי נכנס הביתה, היה מי שדאג להכריז לחלל הבית 'הדולר כבר הגיע ל13.75!...'.

כוחו של הצדיק האמת ועצותיו הקדושים אינם צריכים ראייה, ובכל זאת, כשרואים מול העיניים שוב ושוב סיפורים הממחישים את הכוח הלזה, יש בכך משום חיזוק האמונה ונתינת עידוד לאותם שעדיין לא רואים את הישועה באופק.

גם החודש זכינו לשמוע סיפור מופלא, אותו העביר לנו אחד מקוראי 'אבקשה' שהעדיף להישאר בעילום שם. הסיפור מראה בחוש את כוח עצתו העיקרית של רבינו, עצת ההתבודדות. (כאן המקום לבקש מכלל הקוראים שמכירים מקרוב סיפור על כוח הצדיק לפנות למערכת בפרטים הרשומים בסוף כתבה זו, ולזכות את הרבים!)

בהשגחה פרטית, נבחר הסיפור הזה להיכתב דווקא לקראת שבת קודש זו 'פרשת בלק' שנקבעה ע"י אנ"ש בכל מקומות מושבותיהם לשבת שפכ' המיועדת לחיזוק בעצת ההתבודדות, והלוואי שסיפור זה יהווה חוליה נוספת בהתעוררות הציבורית סביב עניין נשגב זה.

"לפני כעשרים וחמש שנים, בתור בחור צעיר, זכיתי ללמוד בישיבת ברסלב בבני ברק.

כשיבה הנקראת על שם רבינו הקדוש, מובן שהעיסוק סביב עצותיו והדרכותיו תפסו מקום מרכזי בהנהגת הישיבה, וכך זכיתי לקבל הרבה 'דעת' מאירה בעצות אלו.

מובן שאחת העצות סביבה הרבו בישיבה לדבר, לעודד ולחזק, הייתה 'עצת ההתבודדות'. זכרני את הרה"ח ר' אברהם יצחק כרמל זצ"ל שהיה מוסר שיחות נלהבות בעניין זה, והיה מעורר את הלבבות הרכים. כמו כן הרה"ח ר' נתן שפירא שיבלחט"א מבני ברק היה ג"כ מדבר הרבה מעניין ההתבודדות, וכל הדיבורים הללו נקלטו בלבי.

לצערי לא זכיתי להקפיד לערוך שעה שלמה של התבודדות מדי יום, אך השתדלתי להחזיק בעבודה קדושה זו ככל שביכולתי.

גם בהיותי ילד צעיר הייתי נוסע לפעמים לשדה, עם ההסעה המאורגנת שהייתה יוצאת מ'כולל ברסלב'. נסיעה זו הוסיפה להרגש שלי בהתבודדות, אך כפי שאמרתי - לא זכיתי להחזיק בה כראוי..."

הוא היה אברך צעיר, נקרא לו ר' שלמה, וכמנהג זוגות צעירים המתגוררים הסמוכים על שולחן חותנם נשכרה עבורו דירה בירושלים עיר הקודש.

בד בבד רכשו עבורו ההורים המסורים דירה בבית שמש החדרית בשכונת 'קרית הרמ"א'. שכונה זו הינה היום עיר ואם לאלוקים, אבל בימים ההם עדיין הייתה זו שכונה בהתפתחות, ומחיר הדירה היה ארבע מאות אלף ש"ח בסך הכל...

כעבור כמה שנים מהחתונה החליט בעל הבניין בו התגורר ר' שלמה למכור את כל הדירות, וביניהם גם הדירה אותה שכר, ומיד לאחר מכן הודיע הבעלים החדשים על העלאת שכר הדירה החודשי בכמה מאות דולרים נוספים.

למידועינו ר' שלמה שהיה אברך כולל החי מהיד לפה היה קשה מאוד לשמוע על כך, הוא ביקש מהמשכיר שיואל בטובו לתת לו תקופת הסתגלות בה ינסה לחפש לעצמו דירה אחרת, ורק אח"כ יעלה את שכר הדירה. המשכיר הסכים לבקשתו, ומידועינו החל לחפש בקדחתנות דירה חלופית.

באמצע החיפושים שאל ר' שלמה את עצמו: אם אני ממילא מחפש דירה אחרת, מדוע שלא ארכוש כבר דירה משלי בעיר הקודש והמקדש?

וממחשבה למעשה, נפלה ההחלטה בליבו של ר' שלמה. והנה, הפלא ופלא, מתברר כי הבעלים החדש קנה דירה נוספת בבניין שלו, אותה הוא מעמיד למכירה במחיר מצוין.

ר' שלמה יחד עם זוגתו עשו את החשבון, ולאחר שראו שהדירה עומדת על דרישותיהם החליטו לרכוש אותה בכסף מלא. "הייתה זו דירה קטנה מעט, אך היו שם אפשרויות להרחבת הדירה בקלות" מסביר לנו ר' שלמה. "עשינו חשבון שאפשר להוסיף עוד שני חדרים, ואפשר אפילו לסגור יחידת דיור קטנה אותה נשכיר וכך תהיה לנו הכנסה חודשית נוספת..."

ר' שלמה ניגש לקונה המוכר והודיע לו על רצונו לרכוש ממנו את הדירה. המוכר הסכים בשמחה רבה להצעה, ויחדיו הם ניגשו לעורך דין שינסח עבורם את החוזה.

בינתיים, ובלי כל קשר, ערך הבעלים החדשים שיפוצים נרחבים בבניין, ונוצרה אפשרות להשקיע כעשרים אלף ש"ח בכדי להוסיף חיזוק מסוים שיוכל להועיל עבור הבנייה העתידית של ר' שלמה. המוכר הציע את העניין לר' שלמה, ור' שלמה כמוהו הסכים. שהרי אם ירצה אחר כך להוסיף את החיזוק הזה ולא במסגרת השיפוץ הנרחב העכשווי, העלות תהיה כפולה.

כך העביר ר' שלמה עשרים אלף ש"ח במזומן, טבין ותקילין, לידי המוכר שאכן ערך את השיפוץ המבוקש.

לאחר כמה ימים של משא ומתן הוסכם על ב' הצדדים שהדירה תימכר תמורת ארבע מאות וחמישים אלף דולר. ר' שלמה שמח מאוד, חוץ מעצם הזכות לרכוש דירה ולהתגורר בירושלים עיר הקודש, הרי שהמחיר היה הזדמנות מצוינת. באותם ימים עמד ערך הדולר על כ-3.23 ש"ח בלבד, וכך יכול היה לקנות את סכום הדולרים במחיר זול מאוד...

ר' שלמה מספר:

כפי שסופר מקודם, כמה שנים קודם לכן רכשו הוריי דירה בבית שמש, וחשבתי שאמכור את הדירה ובתמורה שתתקבל, אוכל לכסות חלק גדול מעלות הדירה.

פרסמנו על הדירה העומדת למכירה, וב"ה לאחר זמן הגיע קונה רציני שהתעניין ברכישת הדירה.

**אם הייתי נמכר את
המקח על הדירה
הראשונה הייתי מקבל
זאת במחיר יקר הרבה
יותר ולא הייתי מרוויח
את התועלות הרבות
שיצאו לי מהדירה
השנייה... ואכן,
הפעולה של הסתרת
השמיים אינה פעולה
בפני עצמה אלא
היא עצמה מכינה את
המטר!**

אם קודם לכן היה הדולר בשפל ענק שכמעט ולא נשמע כמוהו, הרי שעתה הייתה עליה חדה כלפי מעלה, עלייה שנעצרה רק כשהדולר אחז כבר במחיר של מעל 3.80...

"במשך כל התקופה הזו עשיתי את מאמצים כבירים כדי להוציא כבר את המשכנתא, בכדי לסיים את המקח במטרה שאוכל כבר לרכוש את סכום הדולרים הנצרך ולאחר שהדירה תעבור לרשותי באופן סופי ממילא כבר לא תהיה השפעה לשער הדולר.

אבל מעשה שטן תקע את כל העסק! מוכר הדירה, שכאמור רכש את הבניין לא מכבר, לא היה מעוניין לרשום את הדירות על שמו, בכדי לחסוך בעלויות מיסים שונות, ולכן את כל המסמכים וההתחמיות הוצרכנו לקבל מהמוכר הראשון, ומכיוון שהתשלום המלא כבר היה בידו, לא שש לעזור לנו על חשבון זמנו הפנוי...

כך נסחב העניין עוד ועוד, כשמדי יום ביומו עולה מחיר הדולר ואיתו עמו מחיר הדירה כולה, עד שהגעתי למצב בו הבנתי שכנראה כבר לא תהיה לי דירה משלי.

חשבון פשוט גילה שההפרש בתקופה הזו בין המחיר הראשוני של הדירה (בשווי בשקלים) לבין שווי המחיר כעת,

עמד על כשלוש מאות אלף ש"ח! וכי מאין יוכל אברך כולל לקחת סכום שכזה?

מה גם, שבמחיר הזה, כבר לא בטוח שכל העסקה משתלמת ואולי בכלל כדאי לי לחזור ממנה..."

***

ר' שלמה שראה כי כלתה אליו הרעה ומחיר הדירה טיפס לפסגות דמיוניות אותם לא לקח כלל בחשבון, פנה למוכר הדירה ותינה לפניו את הדברים.

"תראה", הוא אמר לו "אכן חתמנו על חוזה כדת וכדין, אולם מציאות הדברים היא שכל העסקה כלל לא משתלמת ואיני

יכול לעמוד בה. אולי נתפשר על משהו באמצע. אם בשעה שקניתי את הדירה הדולר עמד על 3.2 ש"ח, ועכשיו עומד על מעל 3.8 ש"ח, הבה נגיע למחיר ממוצע ואשלם על כל דולר - 3.5 ש"ח, התואיל?"

אולם המוכר, סוחר וותיק שעסק לפרנסתו בממכר דולרים והחלפתן, לא הסכים להצעה: "לא ולא!" הוא אמר. "סיכמנו על ארבע מאות וחמישים אלף דולר, וכך יהיה. לא אסכים לזוז ממחיר זה כמלוא נימה"

לאחר שהצעה זו נכשלה, ניסה ר' שלמה באופן אחר. היה לו קשה לוותר על החלום להיות בעלים של דירה בירושלים, אולם הבין שאין לו ברירה אחרת, והוא הציג את ההצעה הבאה לפני המוכר. "אם אינך מסכים להתפשר במחיר, הרי שאני מוכרח לחזור בי מהעסקה. לא אוכל לעמוד במחיר גבוה כזה, מצטער..."

המוכר עדיין לא הסכים לחזור בו, הן אם אחד מהצדדים חוזר בו מהמכירה עליו להשית קנס מפולפל לידי של הצד השני, אבל עורך הדין של השניים הבהיר את העמדה שלו. "הקשב לדבריי מוכר יקר. אשמה לא קטנה תלויה גם כך בקשר למכירת הדירה. הרי ר' שלמה רצה כבר להוציא את המשכנתא ולהעביר אליך את התשלום כולו, אולם בגלל הבירוקרטיה שנגרמה בעטייה של ההחלטה שלך לא לרשום את הדירה על שמך, הוצרכת בכל פעם לחתימותיו של המוכר

לאחר דין ודברים חתמנו על חוזה לפיו נקבע מחיר הדירה בכשמונה מאות אלף ש"ח. מכיוון שבעבור רכישת הדירה לקחנו משכנתא מהבנק, ולכן שלוש מאות אלף ש"ח ממחיר המכירה כבר הלכו לפירעון ההלוואה, ונשאר לי חמש מאות אלף ש"ח שיועדו לשם תשלום ראשוני עבור הדירה שברצוני לרכוש בירושלים.

היה לי גם סכום כסף בצד אותו הסכתי לשם מטרת רכישת הדירה, ובנוסף היה עליי להוציא משכנתא מהבנק ע"ס מליון ש"ח, כך חתמנו על חוזה אצל עורך דין, בו אני מצהיר כי בכוונתי לרכוש את הדירה במחיר הנקוב בסך ארבע מאות וחמישים אלף דולר...

הימים החלו לחלוף בזה אחר זה, כשבניתיים מתברר לי ביום מן הימים שמחיר הדולר עלה בכמה אגורות בודדות.

בעת חתימת החוזה עמד שער הדולר על 3.23 ש"ח ועלייה של "שלושה אגורות" בלבד, למחיר של 3.26 כפול ארבע מאות וחמישים אלף, מה שמהווה תוצאה של שלושה עשר וחצי אלף ש"ח!

למחרת ביררתי שוב, בתקווה כי העלייה אמש הייתה חד פעמית ועתה אתבשר בירידה חדה שלא רק שתחזיר את המצב לקדמותו אלא גם תעניק לי הנחה משמעותית נוספת במחיר הדירה...

לצערי, התבדיתי. למחרת התברר כי הדולר שוב עלה...

למדתי אז בכולל שבבית מדרשינו הגדול במא"ש, ובאותה תקופה הייתה הסעה מסודרת שיצאה מדי יום מיד לאחר סדר הכולל לפנה"צ לעבר השדה הסמוך לצינו של שמואל הנביא ע"ה.

מתוך הצער והדחק בהם הייתי נתון, הבנתי שהפיתרון היחיד שיכול לעמוד לי הוא לקיים את עצת רבינו הקדוש ולהשיח את ליבי לפני אבי שבשמיים,

וכך התחזקתי מאוד בעבודת ההיא, ומידי יום ביומו הייתי מצטרף לנסיעה המאורגנת אל מחוץ לעיר, סמוך לצינו קדשו של שמואל הנביא, ושם הייתי משיח את לבבי, ומעתיך בתפילה ותחנונים עבור מצב הדולר בכלליות, ובפרטיות עבורי ועבור ביתי שאוכל לרכשה ביישוב הדעת בלי שום צער ועגמת נפש..."

כפי שהתחלנו בתחילת הסיפור, מדי יום לאחר שחזר מהשדה התאכזב ר' שלמה לגלות כי הדולר רק עלה.

ר' שלמה הרגיש כאילו יש כאן מטרה מכוונת נגדו. וכי מה רצה בסך הכל? רצונו הטהור היה לרכוש דירה בעיר הקודש, ונראה כאילו החלום רק הולך ומתרחק ממנו...

כמה שהוא מנסה להתפלל, תנועת השער מצידה כלל לא עוצרת ומדי יום רושמת עלייה נוספת המעניקה מכה כואבת לכיסו המצומק בלאו הכי של ר' שלמה דגן...

כך העסק התנהל במשך תקופה ארוכה. פה ושם היו אולי ירידות קטנטנות של אגורה או שתיים ליום או יומיים, אבל בסך הכל הייתה עליה מטאורית.

הקודם, ולכן נגרמה סחבת איומה כל כך שנמשכה עד שהמצב הגיע לאן שהגיע"

ואכן, לאחר ששמע את הדברים גם מצד עורך הדין שאינו נוגע בדבר, הסכים המוכר לקבלן, והסכים לביטול המקח והחזרת כל התשלום שכבר שולשל לידי, חוץ מעשרים אלף השקלים שכבר הושקעו בבניה, ועליהם הוסכם שישמשו כפשרה.

אחר הדברים האלה היה ר' שלמה נתון במצוקה ממשית. חז"ל קבעו מושג של 'קרח מכאן ומכאן', בו מסופר על אדם שיש מי שתולש לו את שערו הלבן ולעומתו יש מי שמעוניין דווקא בתלישת השיער השחור, ובסופו של יום נשאר הלה בלי שיער בכלל...

גם ר' שלמה דגן הרגיש את עצמו כך... מצד אחד החלום לרכוש דירה בירושלים כבר לא בהישג יד, ומצד השני, את הדירה שכן הייתה לו בבית שמש הוא איבד...

אולם הוא לא התייאש והמשיך להעמית בתפילה על עניין זה. 'אבי שבשמיים, זכני לרכוש דירה משלי שיעיר הקודש ירושלים.'

ואז היה נראה שהגיעה הישועה... ביום מן הימים מבשר לו ידיד על דירה באחת השכונות החרדיות בירושלים העומדת למכירה. היה זה בניין חדש שזה עתה סיימו לבנותו, ואחת הדירות עדיין לא נמכרה, וחבר זה, ששימש קבלן של הבניין, סיפר לו על הדירה הפנויה והציע לו לרוכשה.

ר' שלמה הגיע לדירה בכדי לבחון אותה ואז התברר לו שמדובר בדירה בעייתית מכמה וכמה בחינות. הדירה הייתה מתוכננת בצורה לא נכונה, ולדוגמא, הכניסה הייתה דרך המטבח... מה שאומר במילים אחרות שמדובר בדירה לא נוחה למגורים כלל וכלל...

"חסרון נוסף שהיה בדירה", אומר לנו ר' שלמה "שזה דירה מעט קטנה, אבל בזה שמחתי. בתור אברך כולל לא רציתי לקחת על עצמי עול כבד מדי של תשלומים חודשיים. אני מכיר אברכים שבטוחים בעצמם שהם יוכלו לעמוד בהחזרים חודשיים גבוהים, וקונים דירות מרווחות ומפוארות, אבל בסופו של דבר, גם אם מצליחים הם להחזיק מעמד ולפרוע את התשלום מידי חודש בחודשו הרי שזה לוקח מהם את כל היישוב הדעת' ולפעמים גורם לצאת מה'כולל' וללכת לעבוד"

עברו עוד כמה וכמה קשיים. בתחילה נפגשו ר' שלמה יחד עם המוכר לשם חתימת חוזה אצל עורך דין, ולהפתעתו של ר' משה החליט המוכר על הקפצת המחיר בכמה מאות אלפי ש"ח נוספים... כמה חודשים היה העניין במעין 'הקפאה', עד שר' שלמה השלים עם העובדה שהחלום שנגזו ואיננו, ואז זה קרה.

היה זה בדרך לאתרא קדישא מירון, בנסיעה מאורגנת יחד עם כמה אברכים מאנ"ש. הטנדר קיפץ בכביש התלול המתפתל אל עבר ראש הר מירון, ור' שלמה מקבל טלפון. על הקו, אותו יהודי שאך לפני כמה חודשים הקפיץ את המחיר!..

"אם אתה מעביר לי עכשיו סכום של חצי מליון ש"ח במזומן, אני מוכר לך את הדירה במחיר שרצית!"

ר' שלמה לא ידע איך 'לאכול' את זה. הוא לא האמין למה ששמע,

וכל מעייניו בציונו של רשב"י היו נתונים לעניין זה. 'שרק לא יתחרט שוב פעם...' ריחשו שפתותיו תפילה...

אחרית דבר. הם סיכמו יחדיו על תנאים נוחים ומצויינים לרכישת הדירה.

ר' שלמה העביר את הסכום המזומן שהיה בידו, ולאחר תקופה נתן לו המוכר הנחה נוספת. ובהתחשב בכך שהמסכנתא עמדה על שלוש מאות אלף ש"ח בסה"כ, הרי שמדובר בבדיחה של ממש...

גם רווחה כלכלית מן הצד הביאה הדירה הלא מתוכננת למיודעינו, ועל כך לא נפרט בשורות מעטות אלו, אך עבור ר' שלמה הייתה זו השלמה מופלאה ל'פאזל ההשגחה' אותו חווה על בשרו...

אני זוכר שאז נפל בדעתי הפשט' הבא, ומאז הרהרתי בו רבות.

הפסוק משבח את הקב"ה במילים אלו: "המכסה שמיים בעבים, המכין לארץ מטר" ומעודי תמהתי, מדוע הוצרכו להשתמש במילה 'כיסוי' ו'הכנה'? לכאורה היה פשוט הרבה יותר לומר שהקב"ה מקבץ יחדיו את העבים ומוריד לארץ מטר!?

אבל אז, לאחר תקופה של חודשים ארוכים בהם התבודדתי מדי יום על עניין זה, והרגשתי שאני מקבל סטירות לחי כשהתפילות שלי לא רק שלא נענות אלא משיגות את ההפך הגמור, חשבתני על יישוב מופלא בפסוק:

וודאי שאין אנו יודעים את הכוונות העמוקות שבזמירותיו הנעימות של דוד המלך עליו השלום, אך הודאי שניתנה לנו רשות לחתור ולחפש פירושים והארות הנוגעים למצבינו, וכפי שרבינו הקדוש בעצמו ציווה עלינו לומר את התהילים כל אחד על עצמו, וזה הפירוש שיצא לי לפי מצבי אז, וגם היום ובכל יום:

לפעמים נדמה לאדם שמונעים ממנו משהו. הוא משתוקק לדבר פלוני, ולא רק שהוא לא מקבל את זה, הוא מרגיש שרק מרחיקים זאת ממנו. ובמילותיו של דוד המלך: השמיים מתכסים בעבים, השמש המאירה נעלמת מן העין, אפרוריות וחשכות יורדים לעולם, אבל באמת הרחקה זו היא היא עצמה הישועה, הרי אם הייתי גומר את המקח על הדירה הראשונה הייתי מקבל זאת במחיר יקר הרבה יותר ולא הייתי מרוויח את התועלות הרבות שיצאו לי מהדירה השנייה... ואכן, הפעולה של הסתרת השמיים אינה פעולה בפני עצמה אלא היא עצמה מכינה את המטר!

כי אכן, המכסה שמיים בעבים, מי שממנו כל הקשיים וכל ההסתרות והכיסויים, הוא זה שגם מכין עבורנו את כל ההשפעות והישועות... ■

פורסם ע"י מערכת 'ברסלב גלובל' | info@breslevglobal.com

ר' שלמה מקבל טלפון. על הקו, אותו יהודי שאך לפני כמה חודשים "אם אתה מעביר לי עכשיו סכום של חצי מליון ש"ח במזומן, אני מוכר לך את הדירה במחיר שרצית!"

יש לכם סיפור התארים למחירי אהם מכירים סיפור מעניין על כוח הצדיק שיכול לחזק את הקוראים: שלחו לנו לכתוב: 02-5396363 או היית לכם: 053-3183654 ותזכר לזכות את הדיכס בחיזוק באומנות כדקיים: כל סיפור יתקבל בכריכה. (תורמים יודעים משיקל התורמים)

נחמה ונאולה
ממועמקי תורת
'התחזקות הנפש'
של רבי נתן
ג. הרצמאן

לעשות סדר

קשיזות על גבי קשיזות

אמת אומר ולא אכחד, כי כשקראתי לראשונה את שאלתך, התקשיתי מאוד לרדת לסוף דעתך (ודעת חבריך). בניית את שאלתך על ההנחה, כי ישנן "שיטות הנפוצות היום, שמציעות יציאה מכל המשברים, הניסיונות והנפילות בשנים עשר צעדים, ששה מפגשים וכו'" ובשיטות אלו הכול חתוך וברור.

על סמך "הראיה" הזו, המוכיחה כי יש דרך קצרה ומסודרת להגיש ולספק "שיטות" להמון עם המשוועים לישועת נפשם - תמחה - בכנות הראויה להערכה - מדוע דרך רבינו הק' אינה כזו? - מדוע עצותיו הק' "כרוכות זו בזו ולעתים נדמה כי אינן כה חתוכות ומסודרות וכו'".

ואחר הנחת היסודות הללו, אתה שואל את המתבקש מאליי: כיצד זוכים לתת בים דרך ובמים שאין להם סוף - מי תורתו של רבינו הק' - נתיבה?

כאמור, בטרם ירדתי לסוף דעתכם - גדלה פליאתי עד מאוד, ובכפלים: א. "מריה דאברהם! תלי תניא בדלא תניא?" מה דמיון מצאתם בין תורת רבינו הק' לבין השיטות הנ"ל? וכי יש בעולם שני דברים הרחוקים והפוכים כ"כ זה מזה כשתי דרכים אלו?

ב. והשניה - וכי יש בעולם או הייתה אי פעם תורה בהירה ומשנה סדורה של הלכות ועטין דאורייתא, בשפה צחה ומובנת לכל, "תפוחי זהב במשכיות כסף, דבר דיבור על אופניו", כתורתו של רבינו הק'? "כי הוא מדבר מכלליות הכל בכלל ובפרט. כולל כל העולמות והדרגות שבעולם של כל אדם, כקטן כגדול. מן ראשית נקודת הבריאה, שהוא תחילת האצילות, עד תכלית נקודת המרכז של עולם העשיה הגשמי שהאדם עומד עליו, כל אחד ואחד לפי מקומו ומדרגתו באותה השעה והזמן. מן הגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים." (ליקו"מ הקדמה)

הלא די במבט אחד - אל מקור ושורש הדברים כדי להבחין בתהום הפרושה בין השיטות הנ"ל לבין דרכה של ברסלב. שורש ויסוד כל עניינו וכל מגמת תורתו של רבינו הק', הינם אחד - ליישר עינינו אל התכלית. "אֵת זֶה מְקַבְּלוּ מֵאִתִּי, קרא רבינו הק': "שלא להניח עצמו להעולם להטעות. שלא יטעה אותו העולם" (שיה"ן נ"א). כל ימיו חיפש - כפי שעשו אבות העולם - אחר רצון השי"ת, ואחרי שהתברר לו רצונו ית' - חיפש וחתר בכל כוחו, כפי שלא חתר אדם לפניו מעולם - אחר עצות שתסייענה להוציא את רצונו ית' מכוח אל הפועל. "כי פְּנֵגַד רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ אֵינוֹ נִמְצָא אֶצְלוֹ שׁוֹם פְּבֻדוֹת וְיִגְיַעַה בְּשׁוֹם עֲבוֹדָה וּבְשׁוֹם עֲנִין שְׁבַע עוֹלָם. וְאֶפְלוּ כָּל הַיְסוּרִין שְׁבַע עוֹלָם וְחִמְנָא לְצִלָּן... הֵיךְ מְקַבֵּל בְּנִקְל אִם הֵיךְ יוֹדֵעַ שְׂפָה רְצוֹן הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךְ בְּיָדָיו. פִּי מֵאֲחֵר שֶׁהוּא רְצוֹן הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךְ הוּא מְרַצֵּה עַל הַכֹּל." (חיי"מ קצ"ז). זוהי תמצית דרכו ודרך כל הצדיקים אשר היו מאז ומעולם.

לום ר' נתן
עצ עכשו אני אעביד את המיזגשים הנפלאים שקראתי בהישיבת באאאר
הקדום, ולא כן י"כ.
בחוזה הגה תלביע לתברר איך האנין שלמה השיח תברים לטו
בשכונת האחרון.
ישבנו כמה תברים והתחזקנו יחד, עז לאחי התברים שלמה את האנין
לא השיטות הבריות שנוצרות כיום הנוצרות יצאה אלא המשברים, הניסיונות
והנפילות הברי עז צדדים או לשה אפשיים. טאלו אטמים, אהבילו אלפי
הבריות אטמים ספיעו לא רבינו הקדוש וטאלו הניאון, ובהם אכלו לא
עצמו אטמיות אטז שכרוכות לו בגו, טאעיים נצאה כאלו הם איך כה
'תעבות' טטטוריות, כאו אום שיטות שצצות כטטוריות אחר השלם.
בחייר לא הרבי אנוני יכולים לתכות אן הרבה זמן, עז שלמה לו
בכל... אפשיים אנוני בכל סוברים שטעני ברין, ואחר כן תוצרים בון
וכן שיה ושיב.
תלביע לטלו אנוני: האם ייגן להצטרף לא העולם ייגן אטטוריות אהבילו
האויגיות והנכחיות! איפה העשיות לא מה אני לא אהבין? איך אצבה
אשאר אפשיבת באחריה, יגדה רבה.
אמר

"כִּי זֶה רוּאָה כֹּל אָדָם, מִכָּל שִׁפְּן מִי שֶׁהוּא חָקֵם קֶצֶת גְּדוֹל גְּנוּת זֶה הָעוֹלָם שֶׁהוּא מְלֵא יְגוּנוֹת וְכָל יָמָיו פֶּעַם וּמִכְאוּבִים וְאֵין שׁוֹם אָדָם בְּעוֹלָם שִׁיְהִיָּה לוֹ נִחַת וְטוֹב בְּזֶה הָעוֹלָם הַפֶּר הַמְּלֵא יִסּוּרִים מִתְחַלְּהָ וְעַד סוֹף שָׂא אֶפְשֶׁר לְבָאָר בְּכַתְּב... וְעַל-כֵּן בּוֹדָא יְהִיָּה רֹאֵי לְכָל הַחֲכָמִים שִׁישׁ לָהֶם שִׁכְל גְּדוֹל אֶפְלוֹ לְחַכְמֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם שִׁיתְקַבְּצוּ כָּלָם יַחַד וְיַחְשְׁבוּ מַחְשְׁבוֹת חֲכָמוֹת וְתַחְבּוּלוֹת בְּדַרְךְ הָאֲמֵת לְאֲמַתּוֹ מַהוּ הַתְּכַלִּית שֶׁל זֶה הָעוֹלָם וּבְשִׁבִיל מַה נִּבְרָא הָאָדָם וּלְבִלּוֹת יָמָים וְשָׁנִים עַל זֶה כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אֲבָרְהָם אָבִינוּ וְכָל הָאֲבוֹת קִדְּם מִתַּן תּוֹרָה" (סוֹכָה ז')
ואילו השיטות הנ"ל - בתכלית ההיפך - מקורן ושורשן וכל עניינן הוא דווקא - העולם הזה - שישבו הוגיהן והעמיקו לחשוב דרכים ועצות כיצד יפיק האדם את רצונו שלו. כיצד יחזק את כוחו, בטחונו העצמי, וכי"ב, באופן שיתגבר וינצח את כל העומדים בדרכו, ויגשים את חלומותיו - להעפיל לפסגת ההצלחה בעולם הזה. ואע"פ שיש בין מייסדי השיטות הנ"ל, כאלו שהשכילו להבין, כי הדרך להצלחה עוברת דרך תיקון הנפש, השליטה העצמית במחשבות, מודעות קשובה, חיים המחוברים להווה, התחדשות, מנוחת הנפש ושלוותה וכו' - מושגים המוכרים לנו היטב מספריו הק - מ"מ, כל כוונתם ותכליתם בזה הינה - להפיק את רצונם שלהם. ובמלים בוטות - לחיות טוב - הכי טוב שאפשר - כאן ועכשיו בעולם ההבל הזה.
ובעניין זה, הרי אינם שונים מהותית מבעלי התאוות הגסות, חברי הכתות המנויות במעשה מבעל תפילה, שהציבו לעצמם כתכלית - לספק את תאוותם לכבוד, ממון, ניאוף וכו' עד הקצה האחרון האפשרי. אלא, שבעלי השיטות הללו, התחכמו יותר - ובעצת בני קדם שמקורה, כידוע, במתנותיו של אברהם אבינו ע"ה - הבינו כי התאוות הגופניות לא תבאנה מזור למצוקתם כי: "יש לו מנה רוצה מאתיים" ו"אין אדם מת וחצי תאוותו בידו". על כן חיפשו ומצאו את מבוקשם בשיטות אלו.

"את זה לעומת זה..."

אמנם אחרי שובי לעיין בדבריך, ניחמתי. 'עם הרגשות אי אפשר להתווכח'. אם זוהי הרגשתך וכאבך, הניכרים מדבריך, שמע מינה - יש דברים בגו. ואכן, אחר העיון הבינתי, כי כוונתכם כנראה לדמיון החיצוני בין שתי הדרכים ההופכיות הללו.
שהרי, במבט שיטחי ניתן לחשוב ששתי הדרכים, עניין אחד להן - לסייע לאדם לצלוח את משברי החיים והתלאות השונות. "אלה ברכו ואלה בסוסים - ואנחנו בשם ה' אלוקיננו..." , אבל הרעיון אחד - להגיע אל האושר הנכסף. וע"כ, לפי הבנה זו, ניתן ללמוד מחכמתם וניסיונם - שהרי: "הכמה בגוים - תאמין" ואם הצליחו במלאכת הקיצור והצמצום, מדוע לא ניקח מהם עצה? או לפחות לקח ומוסר לתור, גם אנו, אחר הקיצור הנמרץ?
אך באמת הא נמי לא קשיא, כי כבר לימדנו החכם מכל האדם כי: "גם את זה לעמית זה עשה האלהים" (קהלת ז' א'). משל למה הדבר דומה? לשני בעלי רכבים משוכללים, דומים וזהים זה לזה כשני שעירי יום הכיפורים, שניהם מחפשים את הדרך לאוצר. האחד דרכו מיושרת ומכוונת אל המקום הנכון, והשני דוהר אל הכיוון ההפוך בדיוק. הרכב, למראה עיניים הוא אותו הרכב ויכולים הנהגים לכאורה להעתיק זה מזה את חכמת הנהגתו והטיפול בקרביו, אך היעד שונה בתכלית.
הנמשל מובן. שתי הדרכים (להבדיל בין הקודש לחול) פועלות באותו מגרש - העולם הזה, בני האדם הללו, כוחות הנפש המשותפים לכל בני האדם, טבע הבריאה ומנהג הבריות - מידותיהן, מחשבותיהן ורגשותיהן. שתיהן עוסקות עם אותם חומרים בדיוק. ולכן, כששתיהן תרות אחר שלוה ומנוחה לנפש ברור ששתיהן תגענה לתוצאות דומות ואפילו זהות. אבל - באמת ההבדל ביניהן תהומי. אלא, שאינו ניכר בהכרח במעשים הגלויים לעין. כי המעשים אינם אלא האמצעים להגיע לתכלית ורק שם בתכלית, מתגלה ההבדל ביניהן. ובעוד דרך התורה, היא רבינו הק, מכוונת בדיוקנות מוחלטת, אל האמת האחת והיחידה שעבורה נבראנו, הדרכים האחרות הללו, תכליתן להשיג את ה"אמת שלהן"(כשנודע על לשון חסידיהן) ה"אמת" שבדו מליבם, ששמה הראוי לה הוא - שקר גדול. את עוצמת התופעה הזו של דמיון זהות מוחלט בין האמת לשקר, שהינה אחת מהיסודות היותר עיקרים שטבע הקב"ה בעולמו, ניתן ללמוד מהכללים שחקק ראב"ן ז"ל לדרך העיון בליקוטי מוהר"ן. הכלל

הששי שלו, מסתמך על יסוד זה וקובע כי כל כך תקיף ועקבי החוק הזה, עד שניתן ללא חשש ללמוד ולהסיק מתופעות ואירועים המתרחשים בצד שכנגד הקדושה, כי כמותם קיימים בדיוקנות בצד הק.
"כלל הששי דיבר הכותב - "זה לעומת זה עשה האלוקים" כפי ביאורו בספרי אמת - שכל הנמצא מצד הקדושה והטוב, נמצא כנגד זה מצד הטומאה והרע (וכקוף בפני אדם) ונלמד כמה פעמים צד הטוב מהיפוכו שבצד הרע." (ביה"ל הקדמה)

יש בכך להמחיש לנו עד כמה גדול כוחו של חוק הטבע הזה. אין לחפש, אומר רבינו הק, את יתרון הקדושה והאמת על הטומאה והשקר - במראה החיצוני ובהצלחה הניכרת לעיני בשר ודם. "יש טועים הסוברים, שצדיקין להכיר את הצדיק או שאר דבר שבקדושה, להכירו בפניו בצלמו ודמותו, שיהיה משנה בדמותו ובתנועותיו דיקא, ובאמת לא כן הוא. כי הצדיק הוא בדמות וצלם ככל האנשים ואין בו שום שנוי, ואף-על-פי-כן הוא ענין אחר לגמרי, ושאר בני אדם אינם בדמותו כלל באמת לאמתו. כמו שאמר רבנו ז"ל, שאיש הכשר נדמה שהולך עם כרסות ודקין כמו שאר בני אדם, ואף-על-פי-כן הוא ענין אחר לגמרי. וכן ארץ ישראל באמת היא מבדלת ומפרשת לגמרי משאר ארצות בכל עניניה ובחינותיה... כמו-כן הצדיק והאנשים כשרים לערך שאר העולם, שבאמת הם דומים בכל תנועותיהם כשאר בני-אדם בדמותם וצלמם, ואין ביניהם הפרש בגשמיית לכל מראה עיני בשר, ואף-על-פי-כן באמת לאמתו אנו מאמינים שהם מפרשים ומבדלים לגמרי. כי איש כשר הוא ענין אחר לגמרי כ"ל, מכל שכן הצדיקים האמתיים. וענין זה נצרך לכמה ענינים, והבן זה מאד:"(ליקו"ת קס"ה)

או איך מבדילים?

שני שעירי יוה"כ היו דומים זה לזה בתכלית במראם, ובכל זאת ידע הגורל לברר ביניהם - את זה העלה לה, ואת רעהו, הדומה לו כשתי טיפות מים, השליך לעזאזל. (ורמז גדול רימז הכותב כי: "את זה לעומת זה עשה האלוקים" ר"ת עזאז"ל) ללמדנו כי הטוב והרע לא ניתנים להבחנה בשכל אלא ע"י הגורל, ע"י עליה והתקשרות בשער החמישים, ששם הם מחוברים יחדיו טרם ייפרדו. ומשם, מבחינת עלמא דאתי, ניתן להמשיך דעת אמת להבחין בין האמת לשקר כמובא (תורה ס"ו): "כשזוכין להמשיך בחינות עלמא דאתי, בחינות אמת, בחינות פנים, בתוך העולם הזה, אזי נעשה מפלת הרשעים". חצי הלילה הראשון, אומר מוהר"ן (בה"ש ה) זהה לחלוטין לחצי השני. לחם חמץ אינו נבדל מלחם מצה בכלום. משה"ו ולא יותר, מבדיל ביניהם, בחינת משה"ה - נקודת הצדיק המפרידה בין השמד לרצון. אמור מעתה: לא בשכל ובכשרון חכמה יזכה האדם להינצל מן השמד שבשקר. כי אין הנקודה המפרידה ביניהם ניתנת להשגה בהגיון ובשכל. רק ע"י אמונה ותפילה, התקשרות לצדיק ע"י הכיסופים להתכלל בו לשם שמים - ושמחה על הנקודה הזו המושרתת ונטועה בתוכנו ירושת אבותינו - ניתן להינצל מהשמד ולעלות אל הרצון הדומה לו, אך הפוך ממנו בתכלית.

האם 'סדר' הוא סימין?

ק"ו, אומר מוהר"ן במקומות רבים מספור, לדרכים שבקדושה. קשה מאוד להבדיל ולהכיר בין האמת לאמת לאמתה. והמחפש את האמת, חייב לידע יסוד זה, היינו - שלא תימצא לו דרך האמת, ולא תתגלה אליו, ע"י סימנים חיצוניים של יופי וסדר ואפילו לא בהצלחה חיצונית בתורה ועבודה לאמור - "אבחר בדרך פלונית כי שם רבו הלמדנים ועובדי ה', חסידיה רבים, מיוחסים, יפים ונעימים וכו'". כי אין בכל אלה עדות והוכחה מובהקת לאמת. אדרבא, לעתים ההקפדה היתרה על סדר חיצוני מהווה סימין להיפך מן האמת, כמו שמביא רבינו הק' במעשה מבת מלך: והיה שם נאה ויפה מאד, והמלך ושום אחד מהם לא שאלוהו כלל. וראה שם מעדנים ומאכלים טובים... ושאל אותה: האף באת לכאן? והשיבה: באשר שאבי המלך נזרק מפיו דבור הנ"ל, ונאן, המקום הזה, הוא לא טוב" וכן בתורה נ"ד: "...אם הם מחדשים דבר בתורה, הוא חדוש נאה ומתקבל (בלשון אשכנז: גליק), כי הוא בא מכח המדמה, שהוא מדמה מלתא למלתא, אך שהרע שבו הוא יותר מהטוב".

בשִׁבִיל תְּכִלִית הַטּוֹב הָאֲחֵרוֹן, כְּדֵי שְׁיִתְגַּלְגַּל מִזֶּה הַדָּבָר
הַשְּׂגָת תְּכִלִית הָאֲמִתִּי, וְלֹא נִעְשֶׂה שׁוֹם דָּבָר, וְלֹא נַעֲסֵק
בְּשׁוֹם עֵסֶק, וְלֹא נִדְבֵר שׁוֹם דָּבָר, שְׂאִין בְּהֵם הַשְּׂגָת
הַתְּכִלִית הָאֲחֵרוֹן" (ליקו"ת י"ח)

הדברים יהיו מוחשיים וברורים מאוד בעזרת
חשבון פשוט כדלקמן: שוו בנפשכם, לו נבראתם
ליום אחד בלבד, ובעיניכם חזיתם את בריאתכם
יש מאין ע"י הבורא, שלב אחר שלב, כיצד אתם
הופכים מלא כלום' ל'אדם השלם' בעל רמ"ח
איברים. ומיד, עם בריאתכם מגלה הבורא את
אוזניכם, כי זמנכם בעולם קצוב לשמונה שעות.
ובהן עליכם לבצע עבודה מסוימת עבורו. ומדוע?
כדי שע"י העבודה שתעשו יוכל להוציא את רצונו,
להטיב עמכם. וזו, ורק זו, הסיבה שברא ויצר אתכם.
ונאמר גם: כי בבוא יומכם אל קיצו, כד תחלופנה
שמונה השעות, תיכנסו אל ביתו ותזכו לאושר אין
סוף. ברור שבמצב כזה כשיזכרון הבריאה חי וקיים
בליבכם תהיו חדורים בכל לב ותודעה, ובכל רמ"ח
איבריכם ושס"ה גידים, בהכרה וברצון להידיבק
בכל כוחכם ברצון בוראכם, אשר לו אתם חבים את
עצם היותכם. וודאי, שללא אפשרות בחירה כלל,
לא היה עולה בדעתכם לחפש לעצמכם ולבדות
מלבכם מטרות ותכליתות אחרות. האמת אפוא
ברורה ואין חולק שהאדם משועבד לחלוטין לרשות
קונו שקנהו במעשה בריאתו.

מה א"כ מעכב את הידיעה הזו מלשכון עמוק בליבנו?
אריכות הזמן והשכחה, המאפשרים ל'מדמה' לרמות עצמו
ולהתנהג כאילו הוא ברא את עצמו או ח"ו כאילו נברא מאליו ואינו מחויב
לאיש ולא לבורא וחפשי הוא לנפשו להציב לעצמו מטרות, אתגרים
ותכלית כפי אשר יעלה על ליבו ותאוותו ר"ל.
העולה מכל זה הוא - שכל מה שעל האדם לעשות הוא - להחזיר
לעצמו את זיכרון ההתחלה מהיכן בא. כל השאר יתרחש כבר מאליו.
מידת האמת והצדק המוטבעים בכל נברא יביאוהו אל הרצון ואל רגש
החובה לדבוק בשמחה ברצון בוראו ואם אינו יודע מה הוא רצונו ית' -
עכ"פ יחפש אחריו ויכסוף אליו תדיר ללא היסוד דעת.
זוהי כל התורה כולה: "יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא
- שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, ולמה צריך שישים
מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו" (מסילת ישירים א').

הושיטא האי

והיה כאשר ישכיל להתמיד בזה להשיב אל ליבו תדיר את האמת
הפשוטה הזו, אזי - השמים - שמי דעתו - יתבהרו, יתפזרו החושך
והערפילים ועיניו תיפקחנה לראות ברור כי ההבדל בין שני השעירים
הנ"ל הוא כמו הבדל היום מן הלילה. ואז גם יאירו לו דברי רבינו באור
יקרות ויתבארו לו העצות הנצרכות לו ויבחין בסדר הנפלא שאין מופלא
ממנו ואין מסודר חתוך וברור ממנו. "פי דרפנו זכרוננו לברכה ה'ה נפלא
ונורא... ובאמת אין שום דבר בעולם שלא סדר לנו יפה ולא ציה לנו פראי.
פי באמת, בכל הדברים שדבר עמנו מקדם כל הימים שזכינו לעמד
לפניו, בכלם למד אותנו איך להתנהג תמיד כל ימי חיינו, בחייו ולאחר
הסתלקותו... ודבריו הקדושים הם חיים וקיימים לעד והם מים נובעים
מים עמקים עצה בלב איש והם טמונים בלבי, ובכל פעם הם נובעים מים
חיים ומלמדים אותנו ומזכירים אותנו איך להתנהג בכל הענינים ואני מבין
בכל פעם למפרע מדבריו הקדושים איך להתנהג..." (מי מוהר"ת ס"ח)
כי ספרי רבינו הק' ומוהר"ת נכתבו בחכמה ברוח הקודש נפלא
מתוך רצון וכוונה אחת פשוטה בתכלית הפשטות שאין פשוטה הימנה
- לעשות את רצון הבורא למען התכלית שעבורה בראנו. ויען אשר זאת
הייתה כוונת האבות הק', מרע"ה, רשב"י הק', הבעש"ט הק' ורבינו הק'

העולה מכל זה
הוא - שכל
מה שעל האדם
לעשות הוא -
להחזיר לעצמו את
זיכרון ההתחלה
מהיכן בא. כל
השאר יתרחש
כבר מאליו.

ובתורה כ"ח: תלמיד יחכמים שדין יהודאין
מקבלין מהם דרך הקלפות. ובשביל זה כל דבורם -
דרך משל ומליצה וטעמים נפלאים, כי שרשה מאלו
אלפין הנ"ל" (ליקו"מ כ"א ח')

ובשיחות שאחר סיפומ"ע: "דע שיש שני מיני
פלטין, ושני הפלטין דומין זה לזה באחד דר בו מלך,
ובהשני דר עבד ובנדאי, באמת הוא חלוק גדול בין
הפלטין של מלך לפלטין של עבד... והנה, בין שני
הבתים הנ"ל אפשר לטעות הינו, בין האמת והשקר פי
השקר מדמה עצמו להאמת..."

"להיות נכונים ליום הזה"

כל כך חשוב להתחזק בידיעת הכלל הזה ובאמונה
בנקודת הצדיק המפרידה בין ישראל לעמים, יען
כי בדור האחרון רבה הערובויה עד בלי היכר כלל,
ומבלעדי ידיעה זו, לא ניתן לעמוד בנסינות שעוד
נכוננו לנו. 'עוד יבוא יום', הפליגו חז"ל והודיעונו,
'באחרית הימים, עתידים ישראל להתנסות משמים
בנסיון מעין מעשה אליהו בהר הכרמל'. יבוא זמן בו
יעמדו כוהני השקר מול נביא ה' למען יבחנו דבריהם
ע"י שני מזבחות זה לעומת זה, לבחון ולהכיר דבר
מי אמת. במי יבחר ה' ועל מי יוריד את אשו מן
השמיים. ולתוקף הניסיון והבירור ולגודל התדהמה
והזעזוע תרד האש על מזבח השקר והעבודה זרה. וכך
כותב מוהר"ת: "תנאי 'ודורש אל המותים' - זה המרעיב
עצמו וכי וכשהיה רבי עקיבא מגיע למקרא זה היה בוכה ומה
המרעיב עצמו פדי שתשרה עליו רוח טמאה שורה עליו רוח טמאה,
המרעיב עצמו שתשרה עליו רוח טמאה על אחת פמה וכמה, אבל מה אעשה
שעונותינו גרמו לנו שצאמר (ישעיה נט) עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין
אלהיכם... ויפק ה'הנחנקין איתא - רבי יוסי הגלילי אומר: הגיעה תורה לסוף
דעתם של עובדי כוכבים, לפיכך נתנה התורה ממשלה בה, שאפלו מעמיד
לך חמה באמצע הרקיע אל תשמע לו, ופרש רש"י נתנה התורה ממשלה
בה, כלומר אפלו תראה אותו נביא מושל ועושה פרוצונו, דכתיב ונתן לך אות
או מופת... עד פמה וכמה כח הבחירה מגיע, והבן מאד" (בה"ש ה' צ"ב)
מדבריהם ניקח לקח לנו - כי בשום אופן אין לבסס את האמונה
על אותות ומופתים, אשר אין בהם טעם כעיקר אלא רק לפעמים חזי
לאיצטרופי אחר שידיעת האמת יציב בארעא.

למעשה...

כיצד אפוא להלכה ולמעשה נבדיל בין שני השעירים? בין האמת
והשקר הנראים זהים לחלוטין? וכיצד נזכה שעצות רבינו הק' יאירו לנו
ויסתדרו לעינינו בולטות ומצטרפות כמו באורים ותומים?
העיקר שהכל תלוי בו הוא - האמת. שיישב האדם את דעתו תדיר
בהתבודדות וזיכור לעצמו את עובדות החיים הפשוטות - כי יש בורא
לעולם, והבורא הזה ית' היה לו רצון בבריאת עולמו, וכמו"כ היה לו רצון
במה שברא את נשמתו ובמה שהורידה לעולם הזה בגוף הזה ובמציאות
הזו. ויחזק מאוד את דעתו בזיכרון הידיעה הזו עד שירגיש בחוש היטב
את דברי רבינו הק' מתקיימים בו: "כשאין האדם מסתכל על התכלית,
לקמה לו חיים?" (ליקו"מ ס"ח) עד שיתעוררו בליבו תשוקה ורצון חזקים,
כפי מידתו ומדרגתו, לחיות באמת חיי אמת למען המטרה האמיתית
שעבורה נברא, עד שבכל תנועה ותנועה לא יסיח דעת מהתכלית הזו
ולא ירפה מלבחון ולשאול את עצמו לפני כל צעד והחלטה: "האם אני
פועל מתוך רצון אל התכלית? האם מעשי תואמים ומתאימים למטרה
אליה אני חותר? האם הם ישרתו אותי בעבודתי לעשות את רצון בוראי?"
ותפילות, מעין תפילת מוהר"ת דלקמן תהייה שגורות תדיר על לשונו:
"בכל עשייתנו ועסקנו שנעשה ונעסק בזה העולם, בכלם יהיו כוננתנו רק

ואיננו מתעקשים לשאוב את מימינו מן הבאר או ללמוד לאור הנר וכיו"ב, כך גם בתחום רפואת הנפש יש לדמות מילתא למילתא ולקחת את הטוב והמועיל הנראה בחוש ואת קליפותיהם להשליך. בסופו של יום איננו באים ח"ו לפסוק הלכה אלא לחשוב יחדיו לנתח ולעייין ואיש את רעהו לעזור ולטכס עצה.

עכ"פ, שאלתך, המבטאת היטב את כיסופי של כל מבקש ה' בהירות וסדר בבחינת, "ערכם לפניו כשולחן ערוך" - מובנת וצודקת. ברור שזה היה גם רצון רבינו הק' - להנגיש את תורתו לכל אדם ולהביא את עצותיו לידי מעשה בפשיטות. על כן מצינו שציווה על מוהרנ"ת לעיין בתורותיו ולמצות מתוכן את העצות למעשה, ומזה זכינו לספר "קיצור ליקוטי מוהר"ן". ומוהרנ"ת פסע בדרך שהתווה לפניו רבינו הק' והשקיע עמל רב בכתבת הספר "ליקוטי עצות", אשר היה יקר בעיניו מאוד, כמובא בעל"ת. המניעה, אפוא, הינה בעיקר מצידנו, על דבר אשר איננו מכוונים דעתנו לדעת ורצון הצדיק וכפי שהמחיש זאת רבינו הק' במשל: "רופא שנתלה והכרח למסר את עצמו ליד הדאקטרי הגדול והרופא רוצה שיתן לו רפואות כפי מה שהוא יודע, להוציא לו שן ולגלחו, אבל הדאקטרי יודע רפואות יקרים וחשובים שצריך לתן לו. כן יודמן, שיקבאו איש להתלמיד חכם וצדיק הדור, שהוא רופא חלי הנפשיות, ורוצה שיתן לו הצדיק רפואות, הינו הנהגות ודרכים, כפי מה שהוא יודע. אבל באמת הצדיק יש לו רפואות ודרכים ישרים, שצריך להנהיגו לרפואתו".

ורבינו הקדוש עומד כנגדנו ומתחנן: "חדלו עוד מלהיות עניים! שובו אל האוצרות שלכם, והיו משתמשים באוצרות שלכם!" לאידך גיסא, יש לומר, כי הקושי למצוא את העצות למעשה נובע מכך שמקום הניח לנו רבינו הק' להתגדר בו, ללבן ולברר את ההלכות והעצות הנדרשות לנו בכל דור ודור, בכל אדם ובכל מקום, ועלינו הטיל את חובת היום לערוך את דבריו בינינו לבין עצמנו ולפלס את דרכנו אל הבהירות הנחוצה לנו, לסדר את דבריו במוחנו ודעתנו כשולחן ערוך. ממש כמו בפשט אורייתא שעיקר הטרחה, מאז נתינתה ואחר חטא העגל, הוא לבן ההלכה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

סיבה נוספת לריבוי הדברים והאריכות הרבה ושפע האוצרות תלה מוהרנ"ת (בהקדמת ליקוטי הלכות) בצורך להפנים ולהטמיע בדמינו את פשיטות העצות למעשה: "כי ההכרח להאריך ברב המקומות, כדי להסביר העצה בפשיטות, כדי שביא תלמוד זה לידי מעשה... ועל-כן הכרחתי בכמה מקומות להאריך ולהרחיב הדבור ולחזור ענין אחד כמה פעמים, אולי יבא בלב המעיין תכן הפינה האמתית, לידע החידוש על בריי והעיקר שיקבאו על-ידי זה לידי מעשה... כי מאד עמקו מחשבותיו".

ושוב לצד השני – עצת העצות – התשובה הכוללת

ולסיום נשוב ונסתור ונפרוץ במידת מה את כל האמור לעיל כאילו כביכול הלומד בדברי רבינו הק', מרוב עומקם ואריכותם, מתקשה למצוא את ידיו ואת רגליו ומרגיש אי סדר - ונאמר לצד שני - כי באמת סידר לנו רבינו הכל בסדר נפלא, לא החסיר דבר. כי אם נתבונן, נראה כי עצת ההתבודדות שחידש רבינו, כוללת בתוכה את כל העצות כולן והיא שער להבנתן ועשייתן בפשיטות ובתמימות ובה ובאמצעותה יכולים אנו למצוא את הדרך הסלולה לנו, להגיע אל מחוז חפצנו, ליישר את כוונתנו וליישב את דעתנו אל מול כוונת ודעת השי"ת ורבינו הק', ולהפיק את דרכי העבודה המתאימים לנו, לכל אחד ואחד לפי טבעו ותכונתו, איש על מחנהו ואיש על דגלו.

כי עקר כולל וישרש יסוד של כל העצות להתקרב להשם יתברך, הוא רק אמירת תהלים ושפיר תחנות ובקשות והתבודדות לפרש שיתחו בינו לבין קונו, לבקש מלפניו שיקרבהו לעבודתו יתברך... כי אף-על-פי שנתמצאים כמה עצות טובות בספרי רבנו וזכרנו לברכה, שהם מלאים עצות להתקרב להשם יתברך, אף-על-פי כן על-פירוב קשה להאדם לקיים העצה בעצמה. על-כן העיקר הוא תפלות ותחנות ובקשות. יהיה אף שיהיה, על-כל-פנים ידבר בפיו באיזה בחינה שהוא, ויבקש מהשם יתברך תמיד, שיוציא אותו מחשך לאור ויחזיריהו בתשובה שלמה באמת, ואל יתן דמי לו עד שיענהו... בודאי סוף כל סוף יענהו השם יתברך ויקרבו לעבודתו באמת, בודאי בלי ספק, רק חזק ואמץ... "ליקו"מ ק"א" ■

הנורא וכוונת כל הצדיקים האמיתיים שבכל דור ודור, על כן זיכו אותם משמייים ונתגלתה להם דרך האמת כיצד לעבוד את הבורא בפשיטות ובתמימות, כיצד לדבוק בתורתו שהיא רצונו בכל מצב, כיצד להיות חכם הרואה את הנולד המכיר היטב את צפונות העוה"ז, מזימות הבע"ד ותחבולות המדמה ויודע כיצד לנצחו בעזרת התבלין שקדם לו - תורת הצדיק. וכל דבריהם הינם דברי נבואה מפי הגבורה ממש, כאשר יתגלה לעת"ל: "וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר. כל בשר דיקא, שהם הנפשות הפשרים שיתקבצו יחדו בבחינת קבוץ הקדוש הצ"ל, שיתקשרו לצדיקי אמת. כלם יראו יחדו כי פי ה' דבר" - שהדבורים שמדברים אליהם בכל פעם לנחמם ולחזקם ולעוררם ולהקיצם פי עדין ה' עמם, כי מלא כל הארץ כבודו וכו'... כל אלו הדבורים הקדושים יצאו מפי ה', כי פי ה' דבר כל זה, כי רבים רחמי מ'אד וחסד חסד הוא ומודיע לנו דבריו הקדושים על-ידי ההשפעה וההלילות של הצדיקים הקדושים שנסתלקו, כי עדין, עדין ה' יתברך עמנו בכל דור ודור ולא יעזב אותנו לעולם עד יכונן וישוב את ירושלים תהלה בארץ" (נטי"ו פ"ב)

כל כך פשוט

נמצא אפוא שקושיותך מתורצות אחת בחברתה - כי באמת תורתו של רבינו נובעת מהאמת הצרופה, שהיא הדבקות בתכלית והיא היא הסיבה שרק הדבק בתכלית כפי כוחו, זוכה שייאירו לו דברי רבינו הק' ותהינה עצותיו סדורות וחתוכות בפיהו, וכפי שהפליא מוהרנ"ת ברוב תמימות ופשיטות (אשר עליה נאח כידוע לפני פטירתו: מי יודע אם יצאתי ידי חובת התמימות והפשיטות כפי שרבינו רוצה) לתמצת את משנת חייו וספריו הק' - "מזה שאינו חושב על תכליתו האחרון מה יהיה בסופו כשיהיה שוכב על הארץ וכו', מזה אינו מדבר כלל, כי זה הוא דומה לבהמה ממש. רק מי שחושב היטב מה יהיה בסופו, ולבו חושק וכוסף מאוד לעבודת השם יתברך, ובוודאי נעשה עמו מה שנעשה, כי ההתגברות גדול מאוד, כידוע לנו. בשביל זה האיש חיברתי את ספרי "לקוטי הלכות", כי אותו יחזקו דברי ואותו יאמצו דברי" (כוכבי אור)

קשה להגזים בחשיבות המסקנה העולה מדבריו - מסקנה האומרת כי אין תורת רבינו מאירה לאדם, טרם יישר את רצונו עם כוונתו. מה כוונתו אל התכלית - אף רצונו יהיה אל התכלית. ולא? לא יזכה להבחין בנעימותה ובעצותיה. משל למה הדבר דומה? לאדם המחפש לקנות נפט בחנותו של בשם. גם אם יתאונן על מר גורלו וישוטט בין שורות המדפים שבחנות, לא ימצא דבר מרשימת הקניות שלו, עד שיעשה אחת מן השתיים - או יפנה אל חנות בה מוכרים נפט, או יחליף את רצונו מנפט לבשמים וריח טוב - כך הנכנס לחנות היוקרה של רבינו הק', המלאה מזן אל זן בתורות מופלאות, מהן נובעות עצות למכביר. עצות שכולן סובבות סביב ציר אחד בלבד - איך להידבק בתכלית ולא בשום דבר אחר. צריך, הנכנס לחנות כזו - לברר לפני הכול, בינו לבין עצמו או יותר נכון, בינו לבין קונו - מה הוא רוצה לקנות. האם הסחורה שהוא מחפש היא הסחורה שרבינו מייצר ב"פאבריק" שלו ומוכר בבית מסחרו? והיה אם יתברר לו כי טעה - לא יפנה לחנות אחרת, אלא יחליף את צרכיו ורצונותיו, ויישב דעתו לעורר את האהבה עד שיחפץ בסחורה הנכונה - בתכלית - באמת.

ועבשיו... לאידך גיסא...

אחרי הצבת הסייג והאזהרה מפני הסכנה האורבת למעיין בחוכמותיהם ושיטותיהם - אצדד לאידך גיסא. כי יש הטוענים שעל חכמיהם אשר טרחו והקדישו את כל שנות חייהם וממון עתק ועמלו עמל רב כדי לחקור אחר עצות ורפואות להקל על סבל הבריות - גם אם רובם כוונתם אל הכבוד והממון הכרוך בצידם - מכל מקום על שכמותם אמרו חז"ל: "ברוך שמסר עולמו לשומרים", שהרי אילולא הם, הייתה החובה לעמול ולהמציא מזור לסבל זולתנו, מוטלת עלינו. על כן, טוענים, "הכמה בגויים, תאמין" וכשם שאנו נעזרים בהמצאותיהם להקלת החיים, כגון ע"י החשמל והאור, המקרר ומכונת הכביסה, וכן ברפואותיהם לגוף,

לנצח המלחמה רק ע"י תפילה!

כיצד משתתפים במאמצי הלחימה?...

חילקנו את המיזם בצורה כזאת שתתאים לכולם. כל אברך ובחור - מגיל 18 מצווה, אשר יקבל על עצמו לומר במשך ארבעים יום את תפילה ע"י מליקוטי תפילות (ח"א), יכנס להגרלה על כרטיס טיסה לאומן בשווי \$ 700. מי שיקבל על עצמו לומר מאה פעמים את התפילה בליקוטי תפילות, יכנס להגרלה 3 פעמים. 'כה תאמר לבית יעקב... - הרה"ק ר' נחום מטשרנובל אמר בשם הבעל שם טוב, כי בעת ביאת המשיח יתבטלו עזרות הנשים מבתי הכנסת. אך ר' נתן נענה על כך: 'אנו קיבלנו מרבינו הקדוש, שתפילת הנשים חשובה מאוד בשמים'...

כל הנשים - מגיל 18 מצווה, שיקבלו על עצמן לומר 'יום' אחד מתוך ספר התהלים, לזכות הנסיעה של כלל אנשי שלומנו, יכנסו להגרלה מיוחדת: פרס ראשון - זוג כרטיסי טיסה לקברי צדיקים באירופה בשווי \$ 350, פרס שני - זיכוי בסך 1,500 ש"ח ברשת חנויות '13 אווניו'. כל אמירת 'יום' תהילים נוסף, תזכה בכניסה נוספת להגרלה. גם בני הנעורים - ילדים וילדות שיאמרו 'תיקון הכללי', יכנסו להגרלה ייחודית. פרס ראשון - 200 ש"ח במזומן (באישור ההורים). פרס שני - זיכוי של 100 ש"ח לקניית ספרי רבינו. גם כאן, כל אמירת 'תיקון הכללי', מקנה זכות נוספת להשתתפות בהגרלה.

מספר הטלפון בו ניתן להירשם להגרלות: 02-6734318 מלבד הזכות העצומה שתהיה לכל מי שישתתף בפרויקט זה - כל אחד שיפרסם ויעביר הלאה את הפרטים לחבריו, יהיה גם הוא שותף לתפילות הרבות שיאמרו בזכותו, ויזכה ליטול חלק בפתיחת 'שערי ציון' לרבות אלפי ישראל.

האם האמנת שהקמפיין יתקבל בהתלהבות כה גדולה בקרב אנשי?

בשנה שעברה זכית לארגן את כנסי התפילה שהתקיימו ברחבי ארץ הקודש. השנה הרגשתי שאין לי את האפשרות לארגן דבר גדול כזה, אך בכל זאת הצלחתי לגייס לטובת ההגרלה את כרטיסי הטיסה - מתנת חברת 'אעופה', וכן חלק מעלות הפרסום. כך יצאנו לדרך. לא האמנתי עד להיכן הדברים יתגלגלו. כמה וכמה חברות תעופה שבעלות אנשי, פרסו חסותם על הפרסום האדיר של המיזם ברחבי הארץ. היו עוד רבים שסייעו והתמסרו לטובת דבר גדול זה. נכון לשעת כתיבת השורות, נרשמו במערכת מעל 15,000 קבלות לאמירת תפילה ע"י, וכן מעל 500 קבלות לאמירת 'תיקון הכללי', כשהמספרים לא מפסיקים להתעדכן...

הקמפיין וההגרלות נועדו לצמצם את אורם הרב של תפילות לתוך כלי ראוי, וכך נזכה לתפילת הציבור 'וכח הרבים'. אך מזה ומזה אל תנח ירך - כלל אנשי שלומנו נקראים בזאת, לשפוך לבם כמים - כל אחד ואחד בשיחה בינו לבין קונו, עדי נזכה לעלות ולראות ברננה, לקיים מאמרו הקדוש: 'מה אמר לכם אין דבר גדול מזה'.

שיחה מיוחדת עם אחד מהפעילים בפרויקט לנצח המלחמה, להרבות בתפילה ותחנונים עבור קיום תקיבוץ הקדוש ב"ה במחכותנו כמדי שנה בהשתתפות רבות מישראל.

מדוע מטרת הקמפיין "לנצח המלחמה"?

כידוע לכל, מצב המלחמה באוקראינה, מעמיד בסיכון את קיום ה'ראש השנה' של רבינו. המלחמה מתנהלת זה זמן רב, שותפות בה כל מעצמות העולם, ואין אתנו יודע עד מה. כל העת, עיני אנשי שלומנו נשואות בדאגה לגורל ה'ראש השנה'. הן זוהי כל חיותנו ותקותנו באחרית הימים האלה...

האפשרות היחידה להשפיע באמת על קיום הקיבוץ הקדוש, היא רק על ידי תפילה ותחנונים לפני בורא העולם - שיחוס עלינו, ויתן לנו במתנת חנם את הזכות הנוראה להשתתף ולהימנות בין כלל אנשי הצדיק, במקום גניזתו הקדושה.

לאמיתו של דבר, התפילה - היא אכן הנשק המועיל ביותר, וכדברי ר' נתן בליקוטי עצות: 'עקר הפלי יין של איש הישראלי הוא התפלה'. ובהמשך דבריו שם: 'כי זה עקר הפלי יין - לנצח המלחמה'.

בשנה משנה שעברה, הציבור אופטימי שבסוף הכל יתהדר כרגיל...

רבינו כבר אמר לעניין ראש השנה, שצריכים להיות חכם, ולחשוב מחשבות טובות שבוודאי ייטיב לנו ה' יתברך... מי יתן שאכן נזכה לנסוע לאומן בלי שום מונע ומעכב.

יחד עם זאת, גם מי שברור לו שהוא נוסע לאומן, אף אם יצטרך לרחוש בידיו וברגליו על הדרך המחופה בסכנים... הן ידוע לכל מעלת 'ריבוי הבתים', עד שכל נפש ונפש המתווספת לקיבוץ, מכפילה ומגדילה את ריבוי הבתים עד אין מספר. אם כך, חובה עלינו להתפלל שהדרך תהיה אכן כבושה לכל, שלא יהיה אפילו אחד שימנע מהנסיעה הקדושה, מצד המלחמה, או מחמת טלטול הדרך הקשה - לה 'זכינו' בשנה האחרונה.

מלבד כל זאת, רבינו הקדוש התבטא פעמים רבות על כך שיש להתפלל להשי"ת על כל דבר, בין גדול ובין קטן. בשיחות הר"ן (ר"ג) אף מובא לעניין זה: 'ואמר: שמי שאינו מתנהג כה. אף על פי שהשם יתברך נותן לו פגדים ופגנסה והצטרכות חיותו, אבל כל חיותו הוא כמו בהמה שגם פן השם יתברך נותן לה לחמה וכי' פן הוא חיותו שנותן לו השם יתברך... כי האדם צריך להמשיך כל חיותו והצטרכותו מהשם יתברך על ידי תפלה ותחנונים דוקא'. כן הוא בעניין הנסיעה הקדושה - כשנזכה לנסוע לאומן אחרי כיסופים ותחנונים, תהיה זו נסיעה אחרת לגמרי.

רבים מאנשי חשים, כי יתכן שהקיבוץ המופלא שהתקיים בשנה האחרונה, למרות כל התחזיות הקודרות ואיזמי השווא - היה בעיקר בזכות התפילות הרבות של אנשי שלומנו אשר שפכו את לבם כמים לפני השי"ת, ובזכות היימי תפילה המרכזיים שהתקיימו בכל עיר ועיר.

מסירות נפש כדי להגיע לסעודה שלישית...

שנוכה להתמיד בהתקרבות שלנו לרבי, גם אחרי תקופת ההתקרבות הראשונה, עלינו להתאסף יחד להחזיק ולחזק האחד את חברו. היינו מתאספים בכל 'רעווא דרעוויץ', לשורר את הזמירות ביחד ולהתחזק יחד בתורות של הרבי. באותה תקופה, אפילו לא אכלנו סעודה שלישית יחד.

התוודענו יחד בכל מיני מקומות נדחים ואפלים... לאחר תקופה התווספו עוד ועוד אברכים, והתחלנו להתאסף בבית כנסת מסוים מחוץ לקריה החסידית.

בזמן 'סעודה שלישית' אנו משקיעים רבות ב'שיחת חברים', לעורר ולחזק אחד את השני באוצרות הנפלאים הגנוזים באמתחתו של רבינו הקדוש, וכן במטרה להאיר ולהטעים את האור עבור המקורבים החדשים. מאז ועד היום נדדנו בכמה וכמה בתי כנסת.

בנוסף אנו מארגנים שיעור בימות החול, המתקיים באחד מבתי הכנסת באזור, בו משתתפים משפיעים שונים ממרכז הארץ. בשיעור זה אף משתתפים חסידי ברסלב מרחבי העיר, שאינם מבני הקהילה החסידית.

כמה נפשות אתם מוניים?

בסעודה שלישית האחרונה לדוגמה, השתתפו כחמשה עשר איש. לא כל המשתתפים כבר מגדירים את עצמם 'חסידי ברסלב'. יש הרבה שנוסעים מידי שנה לאומן, ויש כאלו שעדיין רק בתחילת ההתקרבות. האופי של הקהילה שלנו הוא מאוד מאוד מגובש ושמו, אין כמעט סודות... לכן, כל אברך שמגיע ומצטרף לסעודה שלישית - יודע שהדבר יתפרסם. נדרשת מסירות נפש של ממש, מכל אחד שמגיע לתחוב את ראשו בין אנשי שלומנו.

המניעות שיש למקורבים - הם בעיקר מניעות המח. אף אחד לא זורק עלינו אבנים ולא מציק לנו. אך מכיוון שאנו חיים באווירת קהילה מאוד מיוחדת, יש בה את כל הצרכים הנדרשים, בין הרוחניים ובין הגשמיים - לכן, אברך מקורב שכביכול עובר לצד השני, מרגיש כאילו הוא מתנתק מכל החיים בהם הוא גדל, ועוזב למקום חדש בלתי ידוע. ייסורי נפש ודמיונות אלו, הם ה'מניעות' הגדולות ביותר.

באופן כללי, היחס בקהילתנו היום לברסלב, הוא הרבה יותר טוב מכפי שהיה בזמן התקרבותי. בתקופה בה אני התקרבותי לברסלב, חברי חשבו שאין לברסלב אנשים הלבושים בלבוש חסידי חוץ ממני... הם היו בטוחים שבברסלב יש רק אנשים הרוקדים ברחובות...

היה לי אכן חלק גדול בשינוי היחס. אני אמנם כעט ביד הסופר, אך השי"ת אכן גלגל לידי, להוות דוגמא אישית כיצד נראה חסיד ברסלב. כמו כן, החבורה המיוחדת שלנו, גם היא שינתה את כל ההסתכלות על ברסלב. כמה מבני משפחתי הקרובה גם הם זכו לגלות את האור. אני גם יודע על הרבה אנשים, המעייזים כבר לפתוח ספרי רבינו, לפחות ברגעים הקשים... כעת אנו עוסקים בחיפוש אחר מבנה שימשש אותנו לבית הכנסת. החיפושים כמובן מתמקדים מחוץ לאזור הקריה... השי"ת יהיה בעזרונו, שנוכה בקרוב ממש, לחנוך בית המדרש הנקרא על שם הצדיק - בו נוכל להמשיך במפעלנו ביתר שאת וביתר עוז. ■

באחת מערי הפריפריה, בתוככי הקריה החסידית, מתגוררים קבוצת חסידי ברסלב נלבבים. פנינו להר"ר ישראל ד. לשמוע על סיפור התקרבותו אל הנחל נובע, ועל חיי המקורבים בקריה - מפאת הרגישות, שנו פרטים המזהים.

כיצד זכית להתקרב לברסלב?

הדרך בה מתנהג צדיק האמת עם נפשות ישראל, היא פלאית ביותר. לפני כעשר שנים, בצעד בלתי מוסבר, החלטתי לקנות את כל ספרי רבינו, כולל ספרי ליקוטי הלכות. אמנם, מלבד פעמים בודדות בהם הצצתי בספרים ולא כל כך הבנתי מה כתוב בהם... כמעט לא פתחתי אותם. בספר 'משיבת נפש' - דווקא כן הייתה לי קביעות מסוימת במשך תקופה, אך היא לא החזיקה מעמד לאורך זמן, היום אני מבין למפרע שכנראה היה זה בגלל שלא למדתי את הספר עם 'התקשרות לצדיק'.

באחד הימים מצאתי בגניזה - קונטרס ממחבר בן זמנינו, בו היו כתובים הרבה יסודות מספרי ברסלב בשפה פשוטה ומובנת. מאוד התחברתי למה שנאמר באותה חוברת, הגישה שלי כלפי ברסלב השתנתה מאוד. תקופה מסוימת לאחר מכן, כבר אזרתי אומץ וניגשתי לספרי רבינו והפעם מתוך ידיעה ואמונה שהספרים האלו מסוגלים לשנות לי את החיים... כך לאט לאט, רבינו הקדוש הכניס אותי לתוך השק...

כשמצאתי את שאהבה נפשי, הרגשתי ממש כמי שיוצא מחושך לאור. הרבי נותן לכל אחד את הכלים לחפש באמת את השי"ת, איך לעבוד את הקב"ה במשך 24 שעות, לא רק בזמני התפילה והלימוד.

להרגשתי - חוץ מהעולם הבא שיהיה לכל ברסלבי חסיד, יש לו גם עולם הזה! מי שמקורב לצדיק - חי חיים של קרבת ה', יש לו אמונה שהשי"ת תמיד אתו. החיים שלאחר ההתקרבות, הם חיים אחרים לגמרי.

איך הגיבו בסביבתך על ההתקרבות לברסלב?

בראש השנה הראשון להתקרבותי, לא העזתי עדיין לנסוע לאומן. אך בהתקרב ראש השנה השני, ידעתי שאם אני באמת מאמין בצדיק, נדרשת ממני גם מסירות נפש - לעזוב הכל ולנסוע לאומן. עברו עלי חודשיים של ייסורי נפש לא פשוטים, כל העת התחבטתי עם עצמי האם לנסוע, או לא. בסופו של דבר, זכית לשבור את כל המניעות והשתתפתי ב'ראש השנה של הצדיק'.

קיוויתי שלפחות הסובבים אותי לא ידעו שנסעתי. אך תקוותי התבדתה... לאחר שחזרתי ארצה, ניגש אלי ראש הכולל של קהילתנו, ודרש ממני שאתחייב בכתב, שיותר לא אסע לראש השנה לאומן. החלטתי להרכין את הראש - חתמתי על כך. אך כמובן לא העליתי בדעתי לוותר אי פעם על הנסיעה...

הפחד שלי באותה תקופה היה כה גדול, עד שבהתקרב בני לגיל שבע, לקחתי אותו כמובן לאומן - אך לא גיליתי לו להיכן אנו נוסעים. היינו בעוד כמה קברי צדיקים, וכשהגענו לאומן נכנסתי אתו לציון המכניסה האחורית, והוריתי לבני לומר את העשרה מזמורים. אז עדיין לא היה את הכיתוב על הבניין המופיע כיום. ממש פחדתי מהצל של עצמי...

כיצד התחלתם להתגבש יחד?

הייתי אמנם הראשון מהקהילה שנסע לאומן, אך כבר אז הכרתי עוד כמה אברכים בודדים שהתחילו לטעום מאורו של הנחל נובע. בשנה שלאחר מכן, כבר נסעו לאומן שני אברכים נוספים. הבנו מיד, שעל מנת

חינוך
הבנים

חינוך להתבודדות

ההתבודדות מורכבת כידוע מכמה חלקים, מבקשה הודאה ומשפט, נציין נקודות קטנות בחינוך ביחס לאלו.

הדרך הפשוטה להנחלת עצה זו בחלק הבקשה, היא ברגע של אמת. לא צריך להרבות בתחילה בשיחות 'כבודות' על חובת ההתבודדות, אלא לכוון את הילד בשעת מעשה לעצה הפשוטה שתועיל לו במצוקותיו. הילד הרי בא להתלונן עשרות פעמים על המעיק לו, על מי שהרע לו או על הסרונותיו ופחדיו, ואנו כהורים צריכים לומר לו בבטחה, בבהירות ובאהבה: 'דבר אל אביך שבשמים, תספר לו את זה, הוא שומע אותך, הוא יעשה לך פלאות'. אפשר להוסיף סיפורי מופת על גודלה וכוחה של ההתבודדות בפרט וגם של תפילה באופן כללי. כמו כן, יש לפאר ולשבח את קדושת המעלה שזכה לה הילד כאשר פנה לאביו שבשמים, ולומר לו לפי השגתו כמה רבינו הקדוש הפליא לדבר על הכח הזה, לו זכה עתה, וכן הלאה.

כמובן שהחינוך הטוב ביותר הוא כאשר ההורים מראים לילדיהם דוגמא חיה, כיצד הם עצמם פונים אל ה' באופן טבעי, 'כדבר איש אל רעהו', כמו שמדברים 'צו א אמת'ן גוטן פריינד' [לידיד טוב אמיתי] וכפי שהגדיר זאת רבינו הקדוש. שמעתי על אחד מגדולי זקני אנ"ש שהיה עושה התבודדות, דווקא בירכתי הבית, וכל זאת למען ישמעו איך הוא שופך שיחו לבוראו, וממנו יראו וילמדו וכן יעשו.

על ההורים ללמד לילדיהם את הכתובת [אדרעס] הטבעית, הפשוטה והבטוחה לכל צרה וצוקה, לכל חסרון ודאגה, לכל מדווה ומועקה, וככל שירבו הימים וירבו הפניות כך יפנימו הנער והנערה את מעלת וחשיבות עצה נפלאה ומתוקה זו.

בחיי מוהר"ן (אות תמ) מופיע הסיפור המופלא, בו לימד רבינו הקדוש את תלמידיו הגדולים שיפנו לה' יתברך, בשפתו התמימה של הילד, וכלשונו שם: "רבינו ז"ל היה כבד עליו החולאת שלו, ענה ואמר לנכדו, ישראל, התפלל עלי להשם יתברך שאשוב לבריאותי, ולקח הנער ה"זיגיריל" (שעון) והלך לו ואמר בזה הלשון, 'גאט, גאט, לאז דער זיידע זיין גיזונד'. [השי"ת, השי"ת, הנח שהסבא יהיה בריא], והתחילו לשחוק העומדים שם, ענה רבנו ז"ל ואמר: 'כך צריכין לבקש מהשם יתברך, וכי איך מתפללין להשם יתברך בענין אחר', כלומר, שכך עיקר התפלה להשם יתברך

שאלה: יש לנו ב"ה כמה ילדים, אנחנו משתדלים לחנכם בדרך התורה המסורה לנו, כמו כן משקיעים מאמצים מרובים שירצו ויילכו להתפלל, לפעמים אנו מצליחים למחצה לשליש ולרביעי, ולפעמים לגמרי לא. שאלתנו היא: האם כדאי ורצוי לפתוח חזית נוספת לחנכם 'להתבודדות', או שהנהגה זו גדולה מדי עבור ילדים ועלינו להמתין, כך שיבחרו לעשות זאת בהמשך בכוח התעוררות חבריים המקורבים לצדיק וכדומה!?

♦♦♦

תשובה:

הורים מסורים ואוהבים לא מחנכים רק מפני שהם חייבים. הם גם 'רוצים' לחנך, וזאת מתוך מחשבה על עתיד ילדיהם, מה יביא אותם להיות מוצלחים בעולם הזה ובעולם הבא. ועל כן, גם אם היו פוטרים אותנו מכל סיבה שהיא - לחנך על התבודדות, למרות זאת צריכים הורים אוהבים ללמד ולהחדיר בקרב ילדיהם את המתנה הנפלאה והנשגבה הזו, שהרי עצה זו היא המפתח להצלחת החיים בזה ובבא, וכי מי אינו רוצה להפקיד ביד בנו את ה'עצה הכללית' לרכישת כל הטוב שבעולם כדברי רבינו הקדוש.

המציאות מוכיחה שאלו שהחלו בעצה זו רק בגיל בוגר, מתקשים מאד בעמידה עקבית בקיומה. לעומת זאת, ילד שיתרגל לדבר עם השי"ת את כל אשר על לבו, יזכה בהמשך חייו להרגיש כיצד עצה זו הינה חלק מיהדותו הפשוטה וההכרחית. רבי נתן בעצמו אמר "עוד יהיה זמן שתהיה הדרך הזו [של התבודדות בשדה בלילה] דרך כבושה לרבים, כמו שעשיתי היא דרך כבושה לרבים להניח טלית ותפלין בכל בוקר" (אבניה ברז"ל ט), כשם שהנחת תפלין אינה נסיון לאדם כשר, כך לא תהא ההליכה לשדה נסיון, מרוב הרגל ופשיטות שעצה זו תקבע בלב כל אחד. ועל כן הורים החסים על בניהם צריכים לרחם עליהם ולהנחילם מבעוד מועד עצה מופלאה קדושה ועצומה זו עליה העיד רבינו הקדוש שהיא עליונה וגדולה מן הכל. אמנם, החינוך אינו נעשה בכפיה ובאימים, לא צריך לפתוח 'חזית' מול הילד, אלא חזית מול עצמנו, לעורר את לבנו על הרחמנות הנפלאה שיש בהנחלת עצה זו.

שישכב על מטתו יחשוב איך עבר עליו היום, אם למד והתפלל כראוי ביום זה, יודה להשם יתברך ויאמר לו שבח והודאה לשמך הגדול והקדוש על שזכיתני ללמד ולהתפלל ביום העבר כרצונך קצת, ומתחנן אני לפניך ה' אלוקי שתעזרני ביום הבא למחר להוסיף בעבודתך בתורה ותפלה מרובה ביותר ובכונה שלמה ביותר, ואם ח"ו לא למד והתפלל כראוי ביום העבר, יתודה ויתחנן לפניו יתברך ויאמר, רבונו של עולם ידעתי כי פשעתי ביום הזה ולא עבדתך כראוי לא בתורה ולא בתפלה וכו' ועתה מבקש ומתחנן אני לפניך וכו' שתמחל ותסלח לי על העבר שלא עבדתך כראוי, ותעזרני למחר ביום הבא לעבד עבודתך בתורה ותפלה בכונה ובשלמות הראוי כרצונך".

וכך גם גידל רבי נתן את ילדיו, הוא הרגיל אותם בשפה פשוטה ונעימה לתת את הדעת על התכלית ושידברו מכך, וכפי שכותב במכתב לילדיו הקטנים (על"ח, שס"ה): "שלום לבני נחמן שיחיה ולבני יוסף יונה שיחיה, למען השם יתברך השתדלו ללמוד, כי אז יוטב לכם תמיד, העולם הזה אינו כלום, לא נשאר מכאן רק תורה ותפלה ומעשים טובים. אתם ילדים צעירים שתחיו לאורך ימים, אתם צריכים מהיום להתרגל ללכת עם זה, לחשוב רק על התכלית האחרון, אתם ברוך השם לא טפשים ותבינו את דברי, אך אם תקיימו זאת תבינו זאת ביתר שאת והשם יתברך יאריך ימיכם ושנותיכם בתורה ומעשים טובים".

רבינו הקדוש השקיע כוחות בחינוך זה, ועורר רבות להרגיל עצמנו לכך, הִרְגַּל פִּירוּשׁוֹ חִינוּךְ, להתרגל על אף שבתחילה זה קצת קשה, אבל ברבות הימים הדבר הופך לטבע שני, וכדבריו הקדושים (בלק"מ ח"ב סי' כה) "ויזרה מאד להרגיל עצמו להתמיד בזה מדי יום ביום" (ראה גם בשיחות הר"ן ר"ל).

הבה נעשה את שלנו, לעורר לבבות הרכים לעצה עצומה ונשגבה זו וה' יגמור בעדנו להאיר להם עצת חיים זו לטוב להם לנצח. ■

בפשיטות גמור כתינוק לפני אביו, כאשר ידבר איש אל רעהו".

ואם התלמידים המובהקים והוותיקים צריכים לדבר בשפה הזו, כמה עלינו לעודד ולייקר אצל ילדינו - שיחה פשוטה, תמימה ומתוקה מעין זו, כי זה העיקר. לא צריך להתחיל ולהרגיל בתפלות ארוכות וממושכות שאינן לפי כחו, אלא את השפה הפשוטה הזאת של 'גאט גאט לאז דער זיידע זיין גיזונד'.

כך גם ביחס להודאה, צריך להרגיל להודאה ברגע של אמת. הילד

קיבל משהו ונהנה, עוררו אז את לבו הטהור והפנו אותו

לנותן הטובה, 'תן תודה לאבא שבשמים שנתן לך את הממתק הזה, את המשחק הזה', למדו אותו להתבונן בכל הפרטים שמורכבים בטובה שקיבל, כדוגמת המסופר בחיי מוהר"ן (אות רלו) על רבינו הקדוש, ש"בימי ילדותו כשהיה סועד סעודתו, היה אחר כך נותן שבח והודיה להשם יתברך בלשון אשכנז על כל סדר אכילתו, ולא היה מסתפק עצמו בברכת המזון שהיה מברך. רק מעצמו נתן שבח והודיה להשם יתברך בלשון אשכנז על כל סדר אכילתו שנתנו לו באותו היום. כגון שהיו נותנין לו מתחלה מעט יין שרף וחתיכה לעקיף [עוגה], ואחר כך צנון שקדם האכילה וכיוצא בזה כל סדר הסעודה, היה מסדר שבח והודיה להשם יתברך על כל דבר ודבר בפרט".

הרגילו אותו להתבונן בטוב שקיבל ולמדו אותו שלא יהיה כפוי טובה, כזה שלא מתבונן במה שעשו עמו. כדאי גם להרחיב מעט לפי השגתו של הילד ולומר לו: "כל הטוב הזה נובע מאהבת אבינו שבשמים". כך נוכל לעורר אותו באופן מוחשי על הקשר המיוחד שלו כלפי השי"ת.

החינוך הזה יעיל יותר כאשר הוא נעשה כבדרך אגב, תוך כדי קבלת הטובה, מבלי לתת הרגשה של חובה.

כך גם חלק המשפט. רבי נתן מספר על רבינו הקדוש (חיי מוהר"ן תקפ"ח) מה שאמר ל"אחד מבני הגעורים הקטנים שהיה שוכב בחדרו, וצוה עליו שיהיה ממארי דחושבנא, היינו שבכל לילה קודם

על ההורים
ללמד לילדיהם
את הכתובת
הטבעית,
הפשוטה
והבטוחה לכל
צרה וצוקה, לכל
חסרון ודאגה,
לכל מדווה
ומועקה, וככל
שידברו הימים
וידברו הפניות
כך יבנימו הנשד
והנערה את
מעלת וחשיבות
עצה נכפלאה
ומתוקה זו

כתבות
שפורסמו
בגיליונות
אבקשה
הקודמים
בתרגום
לאידיש

צביר לצדק

קאפיטלעך פון א פולטעטיגער לעבנסביאגראפיע פונעם גאון און חסיד ר' צבי יוסף וואסילסקי זצ"ל, פון די גרעסטע מרביצי תורה וחסידות און דער פארשפרייטער פונעם הייליגן רבינ'ס דרך אינעם לעצטן דור. // איבער זיין וואונדערליכן לאנגיעריגן פארבינדונג צווישן אים מיטן גרויסן חסיד רבי לוי יצחק בענדער זצ"ל // פון א שמועס מיט זיין טייערן זון הגה"ח ר' אברהם משה וואסילסקי שליט"א

ר הערשל האט זיך געציילט צווישן די אויסדערוועלטע ברסלבער חסידים אין די באוואוסטע בראנאוויטשער ישיבה אונטערן גאון וקדוש רבי אלחנן וואסערמאן זצוק"ל. דארט האט ער זוכה געווען, צוזאמען מיט פיל אנדערע בני עליה, זיך צו דערנענטערן צום רבי'ן און זיך מתדבק זיין אין זיין גרויסן אור.

ווען די צווייטע וועלט קריג האט אויסגעבראכן, איז ר' הערשל פארשיקט געווארן צום ווייטן סיביר וואו ער האט פארוויילט עטליכע מאנאטן, ביז ווען ער איז אנטלאפן קיין סאמארקאנד וואס איז אין אוזבעקיסטאן, דארט זענען פיל אנטלאפענע אנגעקומען. נאנט צו סאמארקאנט שטייט דער הויפט שטאט 'טאשקענט', וואו עס האט זיך דאן געפונען דער חסיד רבי לוי יצחק בענדער זצ"ל, פון די אריות שבחבורה אין אומאן וואס האט זיך נאך זוכה געווען זיך אנצושעפן פון די גרעסטע חסידים איבערהויפט פון הגה"ק רבי אברהם ברוך זי"ע, וואו ער האט זיך אנגעזאפט מיט זיין הייליגן גייסט און געוואלדיגן שפלות, און בעיקר דעם קלארן אמונה אין די גרויסע קדושה פון רבינו הק' און זיינע היילגע תלמידים.

רבי לוי יצחק ז"ל, וועלכער האט געפירט אלע ענינים פון די קהילה אין אומאן, איז נאכגעיאגט געווארן דורך די גרויזאמע הערשאפט און איז ארעסטירט געווארן מיטן זינד פון ווידערשפעניגן אין די רעגירונג. ער איז שוין פאראורטיילט געווארן צום טויט צוזאמען מיט זיין פריינד רבי אליהו חיים רוזין ז"ל און מען האט שוין שיער אויסגעפירט דעם אורטייל. מיט אן אפענעם נס זענען זיי פלוצלינג באפרייט געווארן דורך א שנעלע באשלוס פון אן אידישן אפיציר וואס האט באצאלט דערפאר מיט זיין לעבן.

פיל וואלענישן און איבערלעבענישן זענען אריבער אויף רבי לוי יצחק זינד דאן, ביז ער האט זיך געטראפן א רואיגע באהעלטעניש אינעם ווייטן לאנד אינעם הויפטשטאט 'טאשקענט' אין בוכארא געגנט.

אין יענע תקופה איז רבי לוי יצחק'ס טאכטער אנגעקומען צום שידוכים עלטער. פיל הצעות זענען ארויף אויפן טיש, אבער ער, וואס האט געגלוסט איר צו חתונה מאכן צו איינער וואס זאל זיין נאנט מיטן רבינ'ס דרך, האט זיך משך געווען מיט זיין איידעם ר' מרדכי ליסקער ז"ל, וואס האט זיך אויך געציילט צווישן די בני החבורה אין בראנאוויטשער ישיבה און האט געוואוינט צוזאמען מיט זיין טאטן ר' צבי ליסקער-ירושלמי ז"ל אין סאמארקאנד. דארט איז פארגעקומען די חתונה און דארט האבן זיי אויך געוואוינט.

מיטן חתונה מאכן זיין טאכטער איז רבי לוי יצחק ז"ל אויך אריבערגעקומען וואוינען אין דעם שטאט. אזוי האט די השגחה עליונה צוגעפירט דעם באגעעניש צווישן אונזער באקאנטער ר'

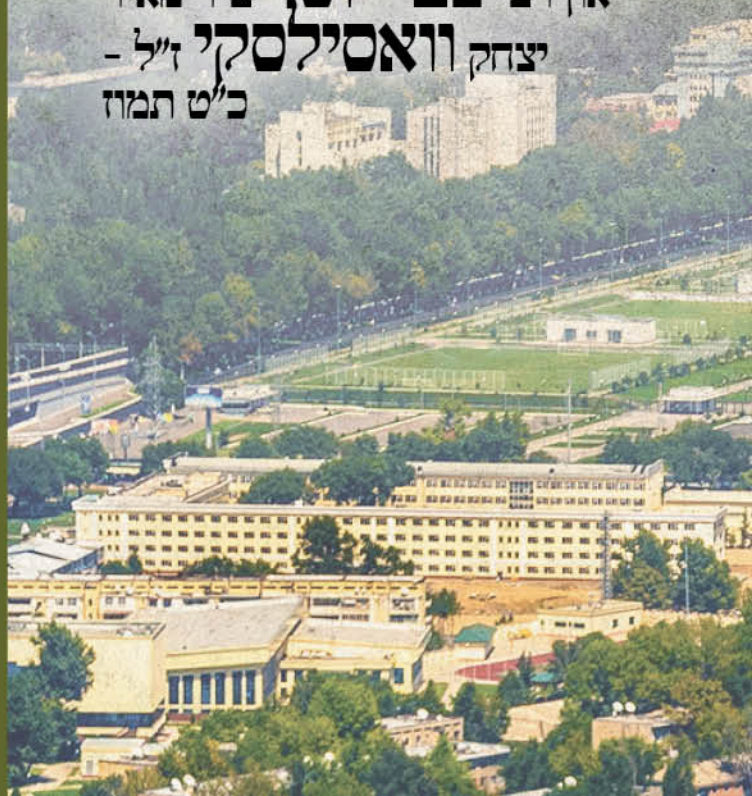
צום יארצייט פון

רבי לוי יצחק ב"ר

אברהם נח בענדער ז"ל
- כ"ב תמוז

און רבי צבי יוסף ב"ר מאיר

יצחק וואסילסקי ז"ל -
כ"ט תמוז

יצחק זצ"ל האט אמאל געשמועסט מיט זיין גרויסן זון ר' אברהם משה שליט"א איבערן נאנטן פארבינדונג מיט זיין טאטן ז"ל, האט ער באוואונדערט די שטארקע אמונה וואס ער האט זינט דאן פארמאגט אויף זיין גאנצן לעבן, האט ר' לוי יצחק אים דאן געענטפערט: "זע אויך צו ירשענען די דאזיגע מידה פון דיין טאטן ז"ל". ער האט אים דעמאלט אויך דערציילט אז אין סאמארקאנד, אפילו ער פלעגט אלעמאל רעדן אין עבודת ה' מט סיי וועמען, אבער אזעלכע טיפע שמועסן איבער דעם רבי'נס דערהויבנקייט און זיינע עצות האט ער נישט געהאט מיט וועמען צו שמועסן, נאר מיט זיין טאטן זצ"ל.

נאנט צו צוויי יאר האבן זיי צוזאמען פארוויילט אנקניפנדיג א טיפן קשר. דאס זענען געווען די בעסטע און גליקליכסטע טעג אין ר' הערשליס לעבן, און זיי זענען איינגעקריצט געווארן אין זיין הארץ אויף אייביג.

און ר' הערשל איז געווען אין זיינע בעסטע יוגנט יארן. ער האט זיך אפגעהאקט פון אלעס וואס טוט זיך אויף די וועלט ארום און מיט א ברענענדיגע הארץ האט ער זיך צוגעהערט צו יעדע התעוררות און התנוצצות וואס איז געקומען פון רבי לוי יצחק'ס זייט.

זיי האבן זיך באשטימט א טעגליכן קביעות צו לערנען אינעם רבי'נס ספרים, און דאס איז אויסער די העכערע זמנים אין וועלכע זיי פלעגן זיך צאמנעמען און שמועסן לאנגע שעות אין עבודת השם, באוויצט מיט סיפורים פונעם רבי'ן און זיינע תלמידים. איבערהויפט פלעגט רבי לוי יצחק ז"ל דערציילן וואס ער האט אליין געזען ביי זיין גרויסן רבי'ן און אנדערע הייליגע אידן וויילנדיג אונטער זייער שיץ.

די דאזיגע דיבורים און שמועסן זענען איינגעקריצט געווארן אין זיינע ביינער און זענען אריינגעדונגען אין זיין מח, באגלייטנדיג אים פון דאן ביי יעדן טאט. דאס האט איינגעפלאנצט אין זיין הארץ די קלארע ברענענדיגע אמונה אין הייליגן רבי'ן.

(נאך ר' הערשליס פטירה, ווען ר' לוי

הערשל מיט ר' לוי יצחק, א באגעגעניש וואס איז איינגעקריצט געווארן מיט אן אומפארגעסליכן זיגל אויף זיין גאנץ לעבן.

נאך יארן פון איינזאמקייט און עלנדקייט, ווען דאס הארץ ברענט אין אים מיטן רבי'ן דרך, האט יעצט רבי לוי יצחק ז"ל געטראפן אין ר' הערשל א פאסיגער פריינט וואו ער האט געקענט ווייטער פארשפרייטן דעם רבי'נס אור וואס האט געפלאקערט אין זיין הארץ.

דאס באגעגעניש מיט רבי לוי יצחק ז"ל האט אריינגעבלאזן אין אים א נייער גייסט, ער איז צוגעצויגן געווארן צו אים ווי א מאגענט און האט יעדע ליידיגע סעקונדע געטרונקען מיט דארשט זיינע רייד, אנקניפנדיג צוזאמען מיט אים א טיפן בונד. דער פייער וואס איז אנגעצונדן געווארן אין בראנאוויטש האט זיך צוריקגעקערט און האט פונדאסניי אויפגעפלאקערט אין סאמארקאנד.

אזוי האבן זיי זיך צוזאמען באפריינדעט און מקבל געווען איינער פונעם צווייטן. רבי לוי יצחק איז שוין געווען אן עלטערער איד

כי למחיה שלחני אלקים לפניכם... עם האט דערקוויקט די ביינער צו רעדן פונעם רבי'ן ז"ל

איר, מען האט האט כמעט נישט דערמאנט זיין נאמען איבער איר ערד. דאס געיעג נאך יעדן דאלער האט אפגעהאקט און פארהוילן דאס אויג צו זען דעם באשעפער'ס וואונדער. אבער חז"ל האבן שוין געזאגט: 'אם יאמר לך אדם היכן אלוהיך תאמר לו בכרך גדול של רומי'. דאס איז געווען ר' הערשליס ציל און האפענונג, צוליב דעם האט ער זיך דארט געפונען: צו מפרסם זיין און דערציילן איבער דעם צדיק'ס קדושה אויפן מגושמ'דיגן באדן.

אט דערנענטערט זיך די הייליגע טעג און ר' הערשליס קישקעס דרייען זיך איבער אין אים. פאר זיינע אויגן שטייען די שילדערונגען איבער די הערליכע סצענען פון די קיבוץ אין אומאן. ער דערמאנט זיך אין אלע ערציילונגען איבער די מסירות נפש וואס חסידים אין אלע דורות האבן געהאט צום רבי'נס רצון צו זיין ביי אים ראש השנה. אין זיין הארץ האט ער שוין באשלאסן אז דאס איז די פאסיגע צייט צו פראבירן צאמנעמען אידן וואס זאלן צוזאמען דאווענען ראש השנה מיט א התקשרות צום רבי'ן.

אלס ערשטער שריט האט ר' הערשל אנגעפאנגען נאכקוקן ווער עס ווייסט יא פונעם רבי'ן. עס זענען דארט געווען קוים אביסל אידן, רוב פון זיי מלחמה איבערלעבער, וועלכע זענען געווען צושפרייט איבערן גאנצן לאנד און איינער האט כמעט נישט געוואוסט פונעם צווייטן.

נישט גרינג איז דער אונטערנעמונג אים אנגעקומען. אבער די שטארקע גלוסטעניש

די אהבה צווישן זיי באנייט. ר' לוי יצחק ז"ל האט נישט אויפגעהערט זיך צו אינטערעסירן איבער אים, ער האט מברר געווען זיין אדרעס און אים געשיקט א רירנדע בריוו וואו ער בעט צו באנייען דעם פארבינדונג.

זינט דאן האט זיך אנגעפאנגען ציען א לאנגעריגע פארבינדונג דורך בריוו וואס זענען געשיקט געווארן אהין און צוריק. די דאזיגע בריוו דערציילן איבער די איבערמידליכע טאוונגען אין וואס ר' הערשל האט עוסק געווען מיט זיין גאנצן לייב און לעבן, צו דערהייבן און בארימען דעם הייליגן דעת פון רבינו הק' אינעם גרויסן וועלטסטייל און אין ארץ הקודש.

אין די ערשטע יארן וואס ר' הערשל האט זיך געפונען אויפן אמעריקאנער באדן, נאך מאכנדיג זיינע ערשטע טריט, האט שוין די הייליגע גייסט אנגעהויבן ברענען אין אים. ער האט נישט געקענט שטיל בלייבן, זיינע געדאנקען האבן נאכאנאנד געוואנדערט טראכטנדיג ווי אזוי ער קען אויפלייכטן דעם באהאלטענעם אור אין דעם ווירבלדיגן וועלטסטייל. ער האט געזוכט א וועג צו מזהה זיין די איינוואוינער צו הערן און וויסן די אנגענעמע תורות און עצות פונעם רבי'ן.

אמעריקע איז דעמאלט געווען א רוחניות'דיגע מדבר. דער נאמען פונעם צדיק יסוד העולם דער 'אור האורות', איז ווי באהאלטן געווארן אין

ביים ענדע פון די מלחמה האבן זיך זייערע וועגן צושיידט, ווען רבי לוי יצחק האט געמאכט זיין וועג קיין ארץ ישראל דורך די די.פי. לאגערן אין דייטשלאנד, וואו ער האט געווארט אויף א סערטיפיקאט צו קענען אריינגיין אין הייליגן לאנד, און ר' הערשל איז געפארן קיין אמעריקע וואו זיין איינציגסטע שוועסטער, א מלחמה איבערלעבערין, האט אים אפגעווארט. דארט האט אים אפגעווארט א שליחות אין א בחינה פון "כי למחיה שלחני אלקים לפניכם... לשום לכם שארית בארץ, ולהחיות לכם לפליטה גדולה..."

נישט לאנג דערנאך האט זיך

רבי לוי יצחק בשעתן איבערעבן א שיעור אין בית המדרש הגדול מאה שערים (בארצות נ.י.)

נאמנן וואו מען זאל זיך קענען צאמנעמען צו דאווענען און לערנען די הייליגע ספרים און רעדן פון רבי'ן.

יעדן שבת ביי שלש סעודות פלעגט ר' הערשל זיצן אליין אין וויליאמסבורג און פראווען אליין מיט זיין יונגן זון, אבער זיין הארץ האט אים געקלאפט טאמער איז נישט ריכטיג אזוי צו טון, ווייל די חסידים האבן זיך דאך געפירט זיך צו צאמנעמען און מקיים זיין דעם "בתוך עמי אני יושבת". ער האט זיך געאיילט צו באראטן מיט זיין גרויסן רבי'ן לוי יצחק זצ"ל וואס האט אים צוריקגעענטפערט און מחזק געווען:

"... דאס וואס דו פרגעסט איבער שלש סעודות, גלייב מיר אז נאך די חתונה בין איך אויך געזעסן אן דעם ציבור נאר מיט עטליכע מענטשן און מיר האבן גערעדט פונעם רבי'ן אז עס האט "דערקוויקט די ביינער" צו רעדן פונעם רבי'ן. איך אזא עת רצון, איז נישטא קיין גרעסערע זאך ווי דעם, איבערהויפט אז דו זיצסט צוזאמען מיט דיין זון שיח' און איר לערנט צוזאמען דעם רבי'נס דיבורים, זארג זיך נישט דערויף. פיל ערליכע אידן זענען געזעסן ביי שלש סעודות אן קיין ציבור און "אשרי להם ואשרי חלקם" (תמימי דרך יד).

מיט די צייט ווען פיל האבן זיך אנגעהויבן מקרב זיין צום רבי'ן, און מען פלעגט ארויפקומען צו אים הערן דיבורי אמת און התחזקות אין עבודת ה', איז ר' הערש'לס הויז פארוואנדלט געווארן אין די שבתים און איבערהויפט שלש סעודות צייט צו א מקום התוועדות, וואו פיל דארשטיגע זענען געקומען זיך אנטרינקען פון זיין ענדלאזן קוואל.

די זמירות און שמועסן האבן געדויערט לאנגע שעות, ווען די הערצער פון די אנוועזנדע זענען צוגאנגען פון כיסופים און שלהובין דרהימותא. זיי פלעגן הייבן זייערע פיס מיט טענץ און געזאנג וואס האט זיך געהערט ווייט ווייט.

ווען זיין הויז איז שוין נישט געווען גענוג אריינצונעמען דעם גרויסן עולם, האט ר' הערשל איינגעהאנדלט אן ארט פאר תורה און תפילה און עס איז געגרינדעט געווארן דער ברסלבער שול אין וויליאמסבורג אויף 'לעי עוו'.

- א הייליג ווינקל פאר ווער עס איז דורש ומבקש ה' און וויל לערנען און עוסק זיין אינעם רבי'נס תורות און קענען רואיגעהייט מקיים זיין זיינע עצות. ■

און שווערע אנשטרענגונגען האבן אויפגעטון, און אין ראש השנה תש"ח איז געווען דער ערשטער 'קיבוץ' אויפן אמעריקאנער באדן, ווען קוים א מנין חסידים האבן זיך צאמגענומען צו מתפלל זיין צוזאמען אין ניו יארק אין מאנהעטן, אינעם שול וואס איז אין איסט סייד געגנט.

אין יענעם ראש השנה איז איינגעפלאנצט געווארן דער ערשטער קערנדל צום בליאונג פונעם רבי'נס דרך אין אמעריקע. דאס איז אויך געווען דער ערשטער צוזאמקום פון ברסלבער חסידים אין אמעריקע. דערנאך זענען אונטערגעקומען נאך צאמקומען און התוועדויות אין יומא דפגרא וועלכע האבן ערוועקט און אריינגעבלאזן א לעבהאפט אין אלע אנוועזנדע באנייענדיג דעם התקשרות צום רבי'ן און ברענגענדיג התחזקות דורכן לערנען דעם רבי'נס תורות און אויספירן זיינע עצות.

פון יאר צו יאר האט זיך דער הייליגער קיבוץ מער און מער פארגרעסערט, און אין אנפאנג די תש"כ יארן, ווען פיל ערליכע אידן זענען געקומען וואוינען אין בארא פארק, איז אויך דער קיבוץ אריבער אינעם שול וואס איז דארט אויפגעשטעלט געווארן, ווען ר' הערשל פירט ווייטער די קהילה אראפלאזנדיג זיך צו יעדן באזונדער.

געוואלדיגע כוחות האט ר' הערשל אריינגעלייגט אז קיין שום מענטש פון די קהילה זאל נישט פעלן. ער האט זיך געמוטשעט צו באאיינפלוסן אזעלכע וואס האבן, פאר סיי וועלכע סיבה, זיך נישט געוואלט רעכענען אלס טייל פונעם קיבוץ. דערצו האט ער זיך געהאלפן מיט רבי לוי יצחק ז"ל וואס האט אים געשיקט בריוון מיט דברי חיזוק איבער די גרוסקייט פון זיך צוזאמענעמען ראש השנה, פאלגנד איז איינע פון זיי: (תמימי דרך מ"א):

"...איך האב פארגעסן צו רעדן מיט אייך איבער דעם גרויסן ענין צו דאווענען צוזאמען אויף איין פלאץ אום ראש השנה, ווי דער רבי זצ"ל האט געזאגט: "אז איר וועט זעך האלטן אינאיינעם וועט איר מעך צוציען צו זעך", איבערהויפט אין די ראש השנה טעג. אפילו איך ווייס אז איר האט עטליכע טעמים אז איר ווילט דאווענען אויף אן אנדערן פלאץ, דאך דארף מען טון א שווערערע אנשטרענגונג בבחינת מסירות נפש צו ערפילן דעם רבי'נס רצון, ווייל דעם רבי'נס רצון איז זיכער אן קיין שום ספק אז די אנ"ש זאלן זיין צוזאמען אין אזעלכע הייליגע טעג און דערמיט פארשאפט מען אים נחת רוח... דעריבער זאלט איר אויך פראבירן זיך נישט צוטיילן פונעם קיבוץ נאר דאווענען צוזאמען אין בארא פארק."

א שול אין אמעריקא

אין יענע יארן האט נאכנישט עקזיסטירט אין די גרויסע אמעריקע א שול אויפן רבי'נס

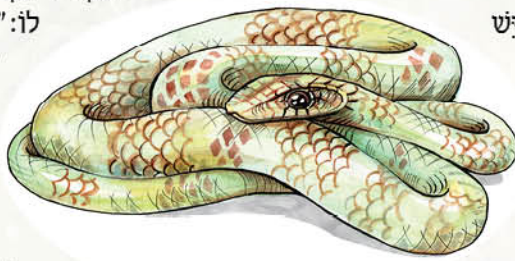
חַתַּנַּת הַגְּעֻזִים

כְּמוֹ כֵּן בְּעֵינֵי הַתַּפְּלָה. כְּשֵׁיהוּדֵי מַגִּיעַ לַתַּפְּלָה וְהוּא פּוֹתַח אֶת הַסְּדוּר, תְּלוּי אֵיךְ הוּא מַחְשִׁיב אֶת הַתַּפְּלָה שְׁלוֹ. אִם נִדְמָה לוֹ שֶׁהוּא "סֵתֵם" יְהוּדֵי שֶׁלֹא רָאוּי בְּכֻלּוֹ שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ יִסְתַּכַּל לְכוּוֹנוֹ וְיִקְשִׁיב לוֹ, וְהוּא מִתְפַּלֵּל רַק כִּי חַיִּיבִים, אֲזִי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל מִתְחִילִים לַחֲלוּם חֲלוּמוֹת וְאִפְלוּ לְהִרְדָּם בְּאִמְצַע הַתַּפְּלָה. אָבֵל אִם יְהוּדֵי יוֹדֵעַ שֶׁה' יִתְבָּרַךְ מִקְשִׁיב לְכָל מְלָה שְׁלוֹ וַיֵּשׁ לוֹ תַעֲנוּג עֲצוּם מִתַּפְּלָתוֹ, פְּתָאֵם יִהְיֶה לוֹ כֹּחַ וְחֹשֶׁק לְהַתְּפַלֵּל, כְּמוֹ שְׁכּוֹתֵב רַבְּנוּ בְּתוֹרָה ס"ב:

"כִּי בְּאֵמַת אִם הִיָּה הָאָדָם יוֹדֵעַ וּמֵאֲמִין בְּלֵב שְׁלֵם שְׁמֵלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ עוֹמֵד עָלָיו בְּשַׁעַת הַתַּפְּלָה, וְשׁוֹמֵעַ וּמֵאֲזִין וּמִקְשִׁיב כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁל הַתַּפְּלָה, בּוֹדֵאֵי הִיָּה מִדְּקָדֵק מֵאֵד לְכוּן דְּבָרָיו וְהִיָּה מִתְפַּלֵּל בְּהַתְּלַהּבוֹת גְּדוֹל"

מִדּוּעַ אֲנַחְנוּ לֹא תְּמִיד מְרַגְּשִׁים הַתְּלַהּבוֹת בַּתַּפְּלָה? הַכֵּל בְּגֻלֵּל הַנְּחֹשׁ הַשְּׁחוֹר שֶׁמְטִיל בְּתוֹךְ הַבֵּית הַכֶּנֶסֶת מִתַּחַת הַסְּפָסְלִים וּמְחַדֵּיר עֲצָבוֹת לֵלֵב. הוּא מַגִּיעַ לַחֲצָקָה וְלוֹחֵשׁ

לוֹ: "אֵתָהּ יוֹדֵעַ חֲצָקָה, אֶתְמוּל לֹא בְּרַכְתָּ שֶׁהַכֵּל בְּקוֹל, וְשִׁלְשׁוּם הֶעֱלַבְתָּ אֶת מוֹטֵל, וְלִפְנֵי שְׂבוּעַ דְּבָרָתְךָ בְּאִמְצַע הַלְמוּד, בְּקִצּוֹר, אֵתָהּ לֹא שָׁוָה כְּלוּם, אֵף אֶחָד לֹא צָרִיךְ אוֹתָךְ, חֲבַל עַל הַתַּפְּלָה שְׁלֹךְ..." הַנְּחֹשׁ הוֹלֵךְ הֵלָאָה, אָבֵל חֲצָקָה כְּבָר אָבֵד אֶת הַחֹשֶׁק לְהַתְּפַלֵּל, הוּא אוֹמֵר לְעֲצָמוֹ "מִדּוּעַ שְׂאֲשָׁקִיעַ בַּתַּפְּלָה אִם הִיא חֹס וְשְׁלוֹם גַּם כְּכֹה לֹא מִתְקַבֵּלֶת אֲצֵל ה' יִתְבָּרַךְ..."

אָבֵל בְּאֵמַת הַנְּחֹשׁ הַזֶּה הוּא עֲרֻמוּמִי וְשֶׁקֶרן גְּדוֹל. רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ זֹעֵק בְּקוֹל גְּדוֹל: "כָּל יְהוּדִי, כָּל יֵלֵד יְהוּדִי, יִקָּר מֵאֵד מֵאֵד בְּעֵינֵי ה' יִתְבָּרַךְ", לֹא מְשַׁנָּה אִם הוּא צָדִיק גְּדוֹל אוֹ סֵתֵם יֵלֵד, תְּמִיד ה' יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב אוֹתוֹ וְשִׂמְחָה וּמִתְעַנֵּג מִכָּל נִקְדָּה טוֹבָה שְׁלוֹ. כָּל מְלָה בַּתַּפְּלָה בּוֹקֵעַת רְקִיעִים, בְּכָל מֵאֲמֵץ שְׂיֵלֵד מִתְאַמֵּץ לְכַבֵּד אֶת אֱמוּנָתוֹ וּמְסַדֵּר אֶת הַמְּשֻׁחָקִים אוֹ עוֹשֶׂה כָּל מַה שֶׁהוֹרִיו מִצְוִים אוֹתוֹ - הוּא גּוֹרֵם לָהּ יִתְבָּרַךְ שֶׁעֲשׂוּיָם נִפְלְאִים.

וְכִשְׂיֵלֵד יוֹדֵעַ כְּמָה הוּא יִקָּר, כְּמָה כָּל מִצְוָה שְׁלוֹ חֲשׁוּבָה, פְּתָאֵם רֹאִים אוֹתוֹ שְׂמֵחַ. הוּא מְרַגֵּשׁ בְּשַׁעַת הַתַּפְּלָה כִּיצַד הוּא זֹכֵר לְהַתְּקַרֵּב אֶל ה' וְלִשְׂמֹחַ אוֹתוֹ! וְאֵז כְּבָר מִמִּילָא נִהְיֶה לוֹ חֹשֶׁק לְעֲשׂוֹת עוֹד מִצְוֹת. וְכִשְׂהוּא יַעֲשֶׂה מִצְוָה בְּשִׂמְחָה, הַמִּצְוָה חֲשׁוּבָה הֵרֵבָה יוֹתֵר! אִם אָבִיו יִגִּיד לוֹ לִפְנוֹת אֶת פֶּח הָאֲשָׁפָה, הוּא יִרוּץ בְּזָרִיזוֹת וּבְשִׂמְחָה לְזָכוֹת בְּמִצְוָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל כְּבוֹד אָב, הוּא יִרוּץ לְלַמֵּד מִשְׁנֵיּוֹת וּגְמָרָא, כִּי שְׂמִחָה וְזָרִיזוֹת הֵם

יוֹם קִיצֵי בְּהִיר מֵאִיר עַל פְּנֵי הָעֵרְה 'טַעֲפִלִּיק', שֶׁם הַתְּגוֹרָרוֹ חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב רַבִּים, בִּינֵיהֶם הַחֲסִיד הַנְּלָבֵב רַבִּי אֶלְתֵּר טַעֲפִלִּיקֵר (בְּעַל הַמַּחְבֵּר סֵפֶר הַשְּׂפָכּוֹת הַנֶּפֶשׁ וְעוֹד סְפָרִים יְדוּעִים). מִסְּפֵר יְלָדִים צוֹעֲדִים יַחַד לַשְּׂדֵה הַסְּמוּךְ לְעֵרְה, לְהַתְּבוֹדֵד וּלְפָרֵשׁ אֶת שִׂיחָתָם לִפְנֵי ד'. יַחַד אֵתֵם פּוֹסֵעַ הַחֲסִיד רַבִּי זְעֵלִיג. הוּא מְסַפֵּר לְבִנֵי הַחֲבוּרָה, כִּי בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית זָכָה לְשִׁמְעַ דְּרִשָּׁה נְלֵהֶבֶת מִפִּי הַחֲסִיד רַבִּי אֶלְתֵּר עַל כֶּף ש"כָּל יְהוּדֵי יֵשׁ לוֹ קֶשֶׁר אִישִׁי וּמִיַּחַד עִם אָבִיו - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא".

הַיְלָדִים נִכְנָסוּ מַעֵט לְעֵמֶק הַיַּעַר וּפְתָאֵם בְּעַרְל קִפֵּץ מִמְּקוֹמוֹ בְּבִהְלָה! "נְחֹשׁ עֵנֶק" - צוּחַ בְּעַרְל, וְיִמְהַר לְבָרַח בִּין הָעֲצִים... רַק כְּשֶׁהִנְחֹשׁ הַתְּרַחֵק מֵהָאָזוֹר נִרְגָּעוּ הַיְלָדִים וְהַתְּפָאָרוּ בִּין הָעֲשָׂבִים וְהַשִּׂיחִים לְהַתְּבוֹדֵד כְּבוֹ לִפְנֵי אָבִיו וְכַחֵבֵר אִמְתִּי. כְּשֶׁסִּיְמוּ לְהַתְּבוֹדֵד פְּצָחוּ הַיְלָדִים בְּרִקְוֵד נְלֵהֶב עַל הַזְּכוֹת שֶׁנִּפְלָה בְּחֻלְקָם לְצִיַּת לְעֲצָתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, וְכֶן חִזְרוּ בְּשִׂמְחָה מִן הַיַּעַר...

"הַיְוִדְעִים אֵתֵם" - שְׂאֵל רַבִּי זְעֵלִיג - "שִׁישׁ לִי בְּתוֹךְ הַחֲלִיפָה נְחֹשׁ אֲרִסִי וּמִסְכֵּן בְּמִיַּחַד?!" הַיְלָדִים נִבְהָלוּ לְרַגַע, אָף רַבִּי זְעֵלִיג מִיַּד הַסְּבִיר: "לֹא נְחֹשׁ גְּשָׁמִי, אֲלֵא נְחֹשׁ הַרְּבֵה יוֹתֵר מִסְכֵּן, וְשִׁמוּ "הַנְּחֹשׁ הָעֲצוּב"..."

נְחֹשׁ זֶה אֵינוֹ נִרְאֶה לְעֵינוֹ, אָף דְּוִקָא לְכוּן הוּא כָּל כֶּף מִסְכֵּן. הוּא חוֹדֵר בְּשֶׁקֶט לֵלֵב וּמְכַנִּים שֶׁם אֶת אֲרִס הָעֲצָבוֹת, בְּרַגַע הָרָאשׁוֹן לֹא מְרַגְּשִׁים אֶת הָעֵקִיצָה, נִדְמָה לָנוּ שֶׁזֶה סֵתֵם 'חֹסֵר מִצַּב רוּחַ' אָבֵל בְּאֵמַת זֶה לֹא פְּחוֹת מ"נְחֹשׁ הָעֲצָבוֹת". שְׁהִירִי כֶּן מִלְּמַדְנוּ רַבְּנוּ (פְּתוּרָה קפ"ט): "צָרִיךְ לְהִזָּהָר מֵאֵד מִעֲצָבוֹת וְעֲצָלוּת, כִּי עָקֵר נְשִׁיכַת הַנְּחֹשׁ הִיא עֲצָבוֹת וְעֲצָלוּת", הָעֲצָבוֹת וְהָעֲצָלוּת הֵם יְדִידִים שֶׁהוֹלְכִים תְּמִיד בְּיַחַד. כְּשִׂיֵלֵד אוֹמֵר "אֵין לִי כֹחַ", בְּדֶרֶךְ כָּלֵל זֶה נוֹבֵעַ מִחֹסֵר חֹשֶׁק. לְמַשָּׁל אִם נִקַּח יֵלֵד לְנִסְיָעָה לְעִיר אוּמָן לְצִיּוּנוֹ שֶׁל רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ, הוּא בּוֹדֵאֵי יִקְפֹץ מִהַתְּרַגְּשׁוֹת. גַּם אִם הוּא יִצְטָרֵךְ לְסַחֵב תִּיק כְּבֵד וְלִהְטֵלְטֵל בְּנִסְיָעָה בְּעֵגְלָה שְׁעוֹת עַל גְּבֵי שְׁעוֹת, בְּכָל זֹאת הוּא יִרוּץ בְּזָרִיזוֹת וּבְמִהִירוֹת לְאָרְגוֹן אֶת חֲפָצָיו וְלִנְסֵעַ... כִּי יֵשׁ לוֹ חֹשֶׁק וְרִצּוֹן. הוּא מֵאֲמִין בְּרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְיוֹדֵעַ אִיזוֹ זְכוֹת עֲצוּמָה הִיא לְנִסְעַ לְצָדִיק וְלָכוּן כָּל קִשְׁי וּמִנְיָעָה רַק מְגַבְּרִים אֲצֵלוֹ אֶת הַחֹשֶׁק וְהַזְּרִיזוֹת...

לְעֵמַת זֹאת, כְּשֶׁהָאֲמָא תְּבַקֵּשׁ: 'לֶךְ סִדֵּר אֶת הַמְּשֻׁחָקִים' פְּתָאֵם יֵשׁ פְּחוֹת כֹּחַ וְחֹשֶׁק, 'אוֹלֵי עוֹד כְּמָה דְּקוֹת' יִפְטִיר הַיֵּלֵד בְּחֹסֵר חֹשֶׁק.

אחים קרובים, ולעמית זאת עצבות ועצלות הם גם כן חברים רעים. (וגם דבר שבאמת אין לנו פח לעשותו, יש לנו רצון וחשק לזכות אליו).

רבי זעליג סיים את דבריו הנפלאים, והילדים כבר התקרבו לעירה. דממה שררה באויר, אך בערל שאל בתמיהה: "רבי זעליג, אני לא מבין, לדגמא אם עכשו היה "פורים" או לפחות "שמחת תורה", היה הזמן ראוי לדבר על שמחה, אבל כבר חודש תמוז, ומגיעים הימים העצובים של האבלות על חרבן בית המקדש, ואחר כך בחודש אלול גיענו ימי התשובה, שאז צריך לבכות ולהתחרט על כל המעשים הרעים שעשינו, זה נראה שעכשו לא מתאים כל כך לדבר מענין השמחה" - סיים בערל את תמיהתו.

רבי זעליג נהנה לשמוע את השאלה החכמה, והשיב: "נכון בערל, עתה הם ימי בין המצרים בהם אנו מתאבלים על חרבן בית מקדשנו ואנו אכן צריכים לבכות לה' יתברך, אבל להיות בעצבות? אסור בשום פנים ואפן! הרי למדנו רבנו "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד!". לפעמים נראה שעצבות ו'לב נשבר' הם דומים או אולי אפלו אותו הדבר ממש. אבל האמת היא שמדבר בשני משגים שונים לגמרי.

"לב נשבר", הוא כבן המתגעגע לחזר לאביו ובוכה ומשתוקק להתקרב אליו, ובאמת לב נשבר מגיע דוקא על ידי שמחה. רק מי שמאמין ויודע שה' יתברך אוהב אותו ומחכה שישוב אליו לאחר שנתחק כל כך, דוקא הוא זוכה לבכות מגעגועים אל ה' ששייבהו אליו, וכמו שאמר רבנו:

"עקר מעלת הבכיה הוא כשהבכיה מחמת שמחה וגילה. ואפלו החרטת טוב מאד שתהיה מחמת שמחה, שמרב שמחתו בה' יתברך, הוא מתחרט ומתגעגע מאד על שמרד נגדו, עד שיתעורר לו בכיה מחמת שמחה" (תורה קע"ה).

ויותר מקף מלמדנו רבנו, אם יהודי רוצה להתנדות ולהתחרט על חטאיו, הזמן הכי מצלח לזה הוא (-לא תתארו לעצמכם...) בזמן חתנה! שיהי כן כותב רבנו:

"על ידי שמחה של מצוה, כגון חתנה של מצוה או שאר מצוה בשמחה כשמתגבר לשמח בשמחה גדולה עד שירקד הרבה מחמת שמחה, על ידי זה יוכל להתנדות ודוי דברים, ועל ידי זה מתקן פגם חטאיו" (תורה קע"ח)

התשובה

מאמר

רבנו הקדוש
זועק בקול
גדול: "כל
יהודי, כל ילד
יהודי, יקוד מאד
מאד בעיני ה'
יתברך", לא
משנה אם הוא
צדיק גדול
או סתם ילד,
תמיד ה' יתברך
אוהב אותו

ממש הפוך ממה שאנו חושבים, לפי דעתנו אין שום קשר בין רקודים וחתנה לבין בכיה וחרטה, אבל אם נבחין בחתן עצמו נראה שאצלו שני ענינים אלו הולך ביחד. במשך יום החפה הוא עוסק בתשובה ותפלה ובכיה, ומיד אחרי החפה מתחילים לרקוד 'עוד ישמע'. כי באמת לב נשבר ושמחה תלויים אחד בשני, אבל עצבות? עצבות זה משהו אחר לגמרי, עצבות היא שמרגישים שאנחנו מנתקים מה' יתברך והוא לא חפץ בנו. ומי שלא נזהר מנחש העצבות מגיע לידי כעס, הוא כועס על עצמו ועל אחיו ועל כל העולם... לכן זאת טעות לחשב שימי האבלות הם ימים עצובים, חס ושלום. אדרבה! אלו ימים של השתוקקות וקרבה אל ה'. ובאמת היו אנשי שלומנו עוסקים בימים אלו באמירת תהלים ולקוטי תפלות ומתגעגעים מאד לה' יתברך.

מענין לציון ספור יפה הקשור לענין. היה זה בראש השנה שנת תקס"ז. רבנו גלה את תורה ס', שם דבר מענין שיש בני אדם הישנים את ימיהם ואינם עובדים את ה' בהתעוררות כראוי. מספר הרב מטשעהרין: בשעה שאמר רבנו ז"ל ששופר מרמז על: "עורו ישנים מתרדמתכם" - געו כלם בבכיה גדולה מאד, עד שרבנו הצריך להפסיק ולשבת בשתיקה מחמת גדל הבכיה, ורק לאחר שפסקה הבכיה קצת, חזר לגמור את המאמר הקדוש הזה.

ואחר שאמר רבנו ז"ל את התורה הזאת אומר רבנו ז"ל שהיתה חתנה יפה... [ובכאידש: סע געווען א שיין חתונקלע] וכן "היה ראוי לבקש ה' יתברך עם הפמליא של מעלה על החתנה". ואמר לו הרב רבי נתן ז"ל: "בנדאי היו בכאן" [-הפמליא של מעלה] השיב רבנו ז"ל: "מן הסתם!" וכאומר שבנדאי בלי ספק היו שם ה' יתברך עם הפמליא של מעלה. (ת"י מהר"ו) כי חתנה עם בכיות של געגועים, זו באמת חתנה יפה...

בימי בין המצרים לא עושים חתנות, רק חתנה אחת גדולה. כלל ישראל מתחתנים עם ה' יתברך ומרב שנקשרים אליו, אנו מתגעגעים אליו שיחזירנו אליו יתברך. אבל ב'חתונקלע' שלנו - אין כניסה לנחשים שחורים ועצובים - רק לשמחה וגעגועים! (אגב, אין לפחד ללכת לשדה, כי שלוחי מצוה אינם נזקים, וגם לא מצוי כל כך נחשים ונבואי שלא ארסיים, מי

שכח נמצא בשדה תמיד - הוא ה' יתברך!)

הַרְבֵּי שְׁלִי...

כעבור זמן קצר כבר נאספו מדי לילה קבוצה נכבדה של יהודים אשר מצאו להם מקום לינה מעלה בבית החרשת, וכשמתאספים יהודים, רוצים גם לאכל. מישהו השיג סיר ואחרים הביאו תפוחי אדמה וביצים וכך בשלו סעודות. כמו כן הביאו גם ספרי קדש, ובכך, נעשה שם בית מדרש בזעיר אנפין...

לילה אחד הופיע לפתע פתאם - מנהל בית החרשת. הוא מצא שם את כל החבורה, ולא האמין למראה עיניו. את ספרי הקדש החריים ומסרם לשלטונות לבדיקה, שמא זו ספרות נגד השלטון, את האנשים פזר מיד, ואת רבי חיים בנג'מין - פטר בו במקום. אך רבי חיים בנג'מין לא אמר דבר, הוא נשאר שומח על שזכה לגמל חסד כה גדול עם אחיו.

ועוד ספור מענין. רבי חיים בנג'מין ברוד היה בעל רגש רב. פעם אחת נסע עם בנו יחזקאל אל חסידי חב"ד עמם היה בקשר חם. הוא מאד התפעל ממסירות נפשם לשמור על הגחלת היהודית בזמן הקומוניסטיים.

היה זה בי"ט כסלו, והחסידים ישבו להתועדות, כשבראש החסידים דבר רבי יענקל זוראוויצער. בשעת ההתועדות התחיל פתאם רבי יענקל לשיר 'פשהקדוש ברוך הוא יתן בריאות וחיים נסע אל הרבי' [אז דער אויפערשטער וועט געבן געזונט און לעבן, וועלן מיר פארן צום רעבן] הוא שר ובכה בכי נרגש שפרץ מכל נימי נפשו.

מספר רבי יחזקאל: 'נסתימה ההתועדות ונסענו חזרה למוסקבה. הגענו לדירתנו, וכעבור זמן קצר הבחנתי שאבא אורז חפצים. התפלאתי ושאלתי אם הוא מתכוון לנסיעה פלשהי. אבא השיב: 'פון! אני נוסע לאומן'. שאלתי, מה פתאם הוא נוסע עכשו לאומן? ענה לי אבא: 'הרי היית עכשו בהתועדות, ראית איך בכה רבי יענקל? הוא משתוקק לנסע אל הרבי שלו ואינו יכול. אבל אני יכול לנסע אל הרבי שלי, וכי לא אסע?!'... אבא לקח את מעט הבגדים שהכין לו, ויצא לאומן..."

מלחמת העולם השנייה פרצה. המצב הפלפלי ברחבי אוקראינה היה בכי רע. גם ללא המלחמה היה המצב קשה עקב השלטון הסובייטי העריץ שמרר את חיי היהודים. רבי חיים בנג'מין ברוד, שהתגורר באותה תקופה באומן, נאלץ לעזב את העיר ויחד עם משפחתו עבר להתגורר במוסקבה, בכפר קטן סמוך לעיר. במוסקבה הבירה מצא רבי חיים בנג'מין, עבודה כשומר לילה בבית חרשת, בו לא חיבו לעבד בשבת. משרה זו היתה בגדר מציאה של ממש, עמדת השמירה היתה בתוך בנין בית-החרשת שם היה חם ונעים, וכך מצא בנוסף לעבודה גם קורת גג ופנה שקטה לעבד את ה' בלילות ולעסק שם בתורה, תפלה ואמירת תקון חצות - פחסיד ברסלב אמתי.

עד מהרה מצא את הדרך לקים גם בבית החרשת - גמילות חסדים. באותם ימים הגיעו למוסקבה יהודים מכל רחבי המדינה, מי לצרכי פרנסה, ומי לסדורים שונים כמו השגת אשורי יציאה, לרבים ככלם לא היה היכן ללון בלילות, משום שלפי החק נאסר להכניס אנשים הביתה בלי לרשם אותם במשרדי השלטונות. התושבים חששו להכניס אנשים לביתם, וגם אם רצו, לא היה היכן להשכיבם לישון, משום שהיהודים במוסקבה התגוררו בדירות זעירות בנות חדר או שניים ולא היה מקום לאורחים. כשנודע לאנשים שרבי חיים בנג'מין עובד כשומר בבית החרשת, התחילו לגשת אליו בבקשת עזרה. הם התחננו לפניו שיתן להם קורת גג וירשה להם ללון בבית החרשת, שכן הם משוטטים בלילות הקרים בחוץ ואין להם היכן להניח את ראשם.

רבי חיים בנג'מין בטוב לבו הסכים להסתכן, למרות שהיתה זו סכנה חמורה להפר את אמון הממונים עליו, וגם סכנת אשמת נהול פעילות יהודית מחתרתית, אולם בטוב לבו הסכים להסתכן והיה מאשר מקף שייכול לעזר ליהודים.

סיפור

התפלאתי ושאלתי אם הוא מתכוון לנסיעה פלשהי. אבא השיב: 'פון! אני נוסע לאומן'. שאלתי, מה פתאם הוא נוסע עכשו לאומן?

שעשועון ילדים

כתב הידה!

ילדים יקרים, גלו את המסתור בכתב הידה!

אני שנים

הנעתי פשיצאו ממצרים
אש סובבת אותי מפל צד
ובתוכי חקוקים מצד אל צד
הצדיק אותי בתמוז שבר לשברים
אך לבסוף נגנזתי בקדש הקדשים
והזכרתי בספרו של רבנו כמה פעמים
(תורה ל"ד, ר"ז ועוד).

מאורי אור

- א. מי שקולה מיתתו כפלים כחרבן בית המקדש?
- ב. האם לבכות זה דבר טוב או רע?
- ג. מה אכה כל המתאבל על ירושלים?
- ד. מהיכן נמשך האור של בית המקדש? (תורה סו, ח"ב)

התבודדות

ישראל'ק יושב בשדה ורוצה לדבר עם ה', אבל הוא בכלל לא יודע מה זו התבודדות...

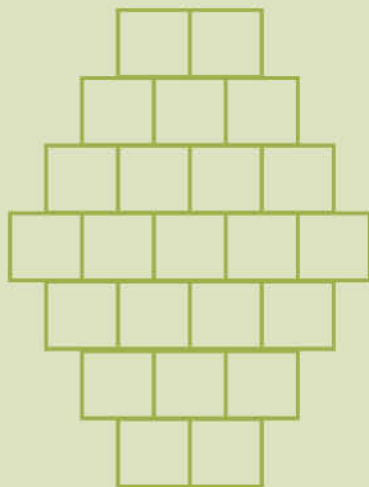
ילדים יקרים: איזה סוג של התבודדות אתם מפירים מתוך ספרי רבנו הקדוש ותלמידיו? כיצד צריכה להראות ההתבודדות? מה אמורים לעשות שם?

פירמדה

השלימו את המלה החסרה:

[בכל מלה, נוספת אות או נחסרת אות]

1. _____ תמיד תוקד
2. _____ בחר בנו מפל העמים
3. _____ העם שפכה לו
4. _____ שמן ששון מחבריה
5. _____ בעת לאכלו
6. _____ שם אשת אברהם
7. _____ האופים...

הזוכה לחודש סיון - משפחת שפר מזכרון יעקב (הפרס נשלח לזוכים וחס עדיכנו על אייתם)

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב ברור וקריא עד לתאריך א' אב בלבד, לפקס המערכת: 077-318-37-02 או להקליט את התשובות בקול ברור בטלפון המערכת: 02-539-63-63 בשלוחה 7 בלבד, יש לציין באופן ברור שם וכתבת מגורים וטלפון בין הפותרים נכונה יגרל זכוי של 50 ש"ח ברשת חגיגות ספרי "אור החיים"!

כרטיס טיסה לרבינו
 לראש השנה תשפ"ד • בסך 700 דולר

התנח:
 אעופה

זכות כניסה להגרלה: אמירת 40 פעמים תפילה ע"י עד ראש השנה. המקבל ע"ע לומר 100 פעמים נכנס 3 פעמים להגרלה. הגרלה לבחורים מגיל בר מצווה וילדים שהבר מצווה שלהם לפני ראש השנה

אם יהיה חזק ואמיץ מאד תמיד קהתה עתיד וקהתפלג וקהתחנן לפני השם יתברך תמיד יהיה איד שיהיה, אז בודאי ינצח המלחמה!

פרס ראשון:
 זוג כרטיסי טיסה לקברי צדיקים באירופה!
 עד לשווי של \$ 350 לכרטיס

פרס שני:
 זיכוי בסך 1,500 ברכת הנדוניה:
 13 AVENUE

זכות כניסה להגרלה: על כל אמירת 'יום' תהילים, על אמירת ספר תהילים שלם נכנסים 7 פעמים להגרלה. הגרלה לנעורות מגיל 12 והלאה ובאישור ההורים.

אמר מוהר"ת: ביום רבין האבן מיר מקבל געווען אז ביום אויבערשטן איז זייער חשוב ווייבערשע תפלות - מרבנו קבלנו שתפלות הנשים חשובות מאד לפני הקדוש ברוך הוא

רק באמצעות התפילה נתגבר על כל הדינים!

מצטרפים כעת לקמפיין התפילות 'לנצח המלחמה' ופועלים יחדיו את קיום הקיבוץ הקדוש על הצד היותר טוב בלי שום מניעות ועגמת נפש!

ילדים יקרים!

חייגו לקו 'לנצח המלחמה', אמרו 'תקון הכללי' לקבות הנסיעה לרבנו לראש השנה, והיכנסו להגרלות על פרסים יקרי ערך!

פרס ראשון: 200 במזמון! (באישור ההורים)
פרס שני: זכוי של 100 לקניית ספרי רבנו! מקטנת דעם רעבנים וינקל

זכות כניסה להגרלה: על כל אמירת 'תקון הכללי' נכנסים פעם נוספת להגרלה. ככל שתאמרו 'תקון הכללי' יותר פעמים, כך תכנסו להגרלה יותר פעמים

ענה רבנו ז"ל ואמר: כך צריכין לבקש מהשם יתברך וכי איה מתפללין להשם יתברך בענין אחר? כלומר שכך עקר התפלה להשם יתברך בפשיטות ממור פתינוג לפני אביו, כאשר דבר איש אל רעהו:

לנצח המלחמה

פורסם ע"י מערכת 'ברסלב גלובל' | info@breslevglobal.com

שותפים לניגוחן:
 דוד גרינסקי 054.19.198
 אבינומר 073.236.7722
 LIMANEX
 רבקה 053.219.2820
 REVIVO 054.333.44
 ציון דרור 054.3210.148

חייגו כעת וקבלו על עצמכם להשתתף יחדיו עם כלל חסידי ברסלב במאמצים הכבירים למען קיום הקיבוץ הקדוש כמתכונתו!

02.67.343.18

בחוו"ל: מערכת ברסלב, שלווחה 2<9<3